

sehir

MAYIS-HAZİRAN

ISSN: 2548-0081

kültür sanat

34

KAYSERİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
www.kayseri.bel.tr

Ağırnas
—
Hoca Hasan
—
İskembi

Kayseri’de “Hakiki” Mahlası Kullanan

Şairler

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kùltür Yayınları

KORAMAZ Vadisi

ŞEHİR KùLTÜR SANAT

2020 SAYI: 34 (Mayıs-Haziran)

Ücretsizdir

Yerel Süreli Yayın

ISSN: 2548-0081

E-ISSN: 2564-7113

İMTİYAZ SAHİBİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi adına

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri

Hüseyin BEYHAN

GENEL YAYIN DANIŞMANI

Yusuf YERLİ

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Dursun ÇİÇEK

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Salih ÖZGÖNCÜ

YAYIN KURULU

Ahmet Selman AKYURT

Prof. Dr. Celalettin ÇELİK

Dursun ÇİÇEK

Fehmi GÜNDÜZ

Dr. Faruk KARAARSLAN

Erkan KÜP

Ayşe ÖNDER

Salih ÖZGÖNCÜ

Gürçan SENEM

Yusuf YERLİ

FOTOĞRAF KURULU

Dursun ÇİÇEK

Ali SARAÇOĞLU

Abdullah KOÇ

Faik ÇİFTÇİ

Fatih S. Mehmet ÇOLAK

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Ahmet Deniz DOĞAN

GÖRSEL YÖNETMEN

Ali SARAÇOĞLU

REDAKSİYON

Rumeysa ERSÖZLÜ

KAPAK FOTOĞRAFI

Yusuf KARTAL

KAPAK TASARIMI

Ali SARAÇOĞLU

İLETİŞİM

Milli Mücadele Müzesi

Tacettin Veli Mah. İnönü Bulvarı No.72

38050 Melikgazi / KAYSERİ

t: (0352) 220 70 50 - 90

sehir38@kayseri.bel.tr

www.kayseribusam.com

şehir

kùltür sanat

YAPIM

bilge tasarım atölyesi

Barbaros Mahallesi Oymak Caddesi

Sümer Hukuk Plaza A-Blok No: 8 Kat: 10/55

Kocasinan - Kayseri

t: +90 352 221 16 16

bilgi@bilgegrafik.com

TASARIM

Ahmet Deniz DOĞAN

Şerife BOZDAĞ

İLLÜSTRASYON

Şerife BOZDAĞ (sf. 24)

BASKI

M GRUP MATBAACILIK

Kayseri Organize Sanayi Bölgesi

8. Cadde No: 7 38070

Melikgazi-Kayseri

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltılma hakları yalnızca Kayseri Büyükşehir Belediyesine aittir. Yazılı izin olmadıkça makul alıntılar dışında bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması yasaktır. Yayımlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

Dergimiz TÜRDEB -Türkiye Dergiler Birliği üyesidir.

▲ Camii Kebir Şadırvanı- Yusuf Kartal

başkandan...

Şehir'imizden Selamlar

Hakikaten insanlık olarak çetin ve tarihi bir dönemden geçiyoruz. 33. sayımızı çıkardığımız Mart-Nisan sayımızın hemen ardından tüm dünya ve Türkiye olarak karşılaştığımız musibet hayatımızın merkezine oturdu. Bizler de yerel yönetimler olarak merkezî yönetimin aldığı kararlar çerçevesinde hızlı ve eşgüdümlü bir biçimde bu musibetin şehrimizi ve insanımızı en asgari düzeyde etkilemesi hatta etkilememesi için tüm imkânlarımızla seferber olduk. Şükürler olsun ki başarılı bir süreç yönettik.

Elbette ki musibetle mücadele sadece tıbbî alanda olmuyor. Bu anlamda tıbbi tedbirlerimizle beraber evlerinde hizmet bekleyen insanlarımız için kültürel anlamda da elimizden geleni yapmaya çalıştık. En acil ihtiyaçlarımız olan maske üretimi, ekmek üretimi, ulaşım ve benzeri konularda hiçbir aksatmaya mahal bırakmadan gerekeni yaptık. Bununla beraber Spor A.Ş özellikle evinden çıkamayan insanlarımıza sokak konserleri verirken Kütüphanelerimizin online hizmetleri de aksamadan devam etti. Bu süreçte Ramazan'ı da idrak ettik. Önceki Ramazanlara göre buruk bir ay ve bayram geçirsek de asıl bayramın ibadetlerimizi en sağlıklı bir biçimde yapabilme imkânı olduğunun da bilincindeyiz.

Bütün bunlar bizi hizmetlerimizden elbette alıkoyamazdı. Bu anlamda karantina sürecinde sizin için 34. sayımızı (Mayıs-Haziran) özenle hazırladık. Şehrimizin tarihi, kültürü, sanatı ile dolu dolu bir sayı hazırladık.

Bu sayıda şehrimizin en önemli sembol isimlerinden, Selçuklu ve Kayseri eğitim öğretim tarihinin mümtaz siması, Kayseri'nin en önemli medresesinin banisi Hoca Hasan var. Mehmet Çayırdağ hocamızın kaleminden okuyacaksınız. Mekân bölümümüzde, Mimar Sinan'ımızın doğduğu Ağırnas'ı rahmetli Akif Emre'nin mihmandarlığında

editörümüz Dursun Çiçek'in yazı ve fotoğrafları ile gezeceksiniz.

Şehrimizin önemli yazarlarından Rasim Deniz'in Hakiki Mahlaslı Şairlerimiz yazısı şehrimiz kültür ve edebiyat tarihi açısından önemli bir yazı. İlgile okuyacağınızı tahmin ediyorum. Yine benzer bir yazı da Serdar Kozan hocamızdan geliyor. Ömer Seyfettin'in Hikâyelerinde Kayserililer yazısı bir solukta okunuyor.

Şüphesiz ki Kayseri'mizin en önemli isimlerinden birisi de Develili Seyranî'dir. Bu sayımızda Muammer Yılmaz hocamız da Seyranî'nin gönüli deryasından bize damlalar sunmuş. Bu gergin dönemde ferahlık veren bir yazı olmuş. Söyleşi bölümümüzde şehrimizin önemli edebiyatçısı ve kültür insanı Bekir Oğuzbaşaran'ı ağırlıyoruz. Gerek şiir ve gerekse nesir ile Kayseri şehir kültürüne yıllardır katkılarını esirgemeyen Bekir hocamızla Mustafa İbakorkmaz dolu dolu bir söyleşi gerçekleştirmiş. Şehir kültür tarihi bakımından önemli gördüğüm bir söyleşiyi keyif ve ilgiyle okuyacağınızı umuyorum.

Şehrimizin geleneksel hikâyelerini, öykülerini, hatıralarını güzel kalemî ve kelamî ile bize aktaran Ali Aslım ağabeyimiz bu sayımızda da şehir kültürümüzün en önemli unsurlarından İskembi'yi yazdı. Özellikle yaşı itibarı ile hayırlılar kuşağına girmiş insanlarımız çocukluklarına gidip gelecekler.

Şehir ve Hafıza bölümümüzde fotoğrafları ile kıymetli bir fotoğraf sanatçımız var. Aynı zamanda Suretîalem derneğinin de başkanı olan Yusuf Kartal'ın fotoğrafları eşliğinde Kayseri'mizi keyifle gezeceksiniz.

Şehrin Yüzleri, Tarih, Edebiyat, Kitabiyat, Kayseri Sofrası ve Kültür haberleri ile dergimiz dopdolu. Bir sonraki sayımızda buluşmak dileği ile hepinize keyifli, bereketli okumalar diliyorum.

Dr. Memduh Büyükkılıç
KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI

İçindekiler...

PORTRE

Hoca Hasan ve Hoca
Hasan Medresesi

Mehmet Çayırdağ

↪ 6

MEKÂN

Akif Emre ile Ağırnas'ta
Bir Yolculuk

Dursun Çiçek

↪ 12

KÜLTÜR

Edebiyatımızda "Hakikî"
Mahlası Kullanan Şairler

Dr. Rasim Deniz

↪ 20

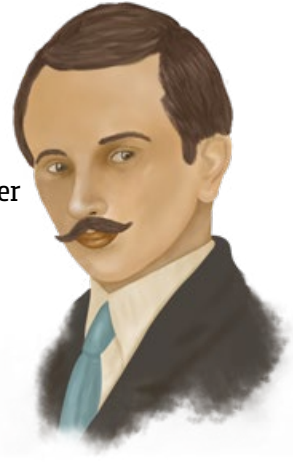

ARAŞTIRMA

Vefatının Yüzüncü
Yılında Ömer Seyfettin ve
Hikâyelerindeki Kayserililer

Serdar Kozan

↪ 24

DÜŞÜNCE

Seyrânî'nin
Düşünce Dünyası

Muammer Yılmaz

↪ 32

SÖYLEŞİ

Yazar ve Şair Bekir Oğuzbaşaran'la
Kayseri, Kitap, Kültür ve Sanat Üzerine

Mustafa İbakorkmaz

↪ 38

ANI - HATIRA

Bir Zamanlar İskembide Oturduk

Ali Aslım

↪ 48

ŞEHRİN YÜZLERİ

Bir Albümün Hikâyesi
Sezai ve Zekai Kardeşler

Fehmi Gündüz

↪ 54

TARİH

Fatih ve Beyazıt Döneminde Kayseri

Mehmet Karaaslan

↪ 62

ŞEHİR VE HAFIZA

Kayseri'yi Fotoğraflayanlar:
Yusuf Kartal

Alper Asım

↪ 68

EDEBİYAT

Nef/es

Nur İpek / Önder Mert

↪ 76

KİTAPİYAT

Güner Dinçaslan'ın
Erciyes Kitabı Üzerine

Hayrettin Oğuz

↪ 82

SOFRA

Kayısı Şerbeti

Şehir Kültür Sanat

↪ 86

KÜLTÜRDEN

Şehirden Kısa Kısa Haberler

Şehir Kültür Sanat

↪ 88

Hoca Hasan ve HOCA HASAN MEDRESESİ

II. Kılıç Arslan'ın oğlu Kayseri Valisi Nureddin Sultanaşah'ın veziri. Kayseri'de 1193 yılında Hoca Hasan Medresesi'ni yaptırdı. Anadolu Selçuklu Sultanı II. Kılıç Arslan ülkeyi 11 oğlu arasında 1179 senesinden biraz önce taksim ederek, onları önemli vilayetlere vali (melik) olarak tayin etti. Bunlar arasında Nureddin Sultanaşah'a da Kayseri düştü. Taksim tarihini; kaynaklar ve araştırmacıların farklı vermelerine karşılık, büyük kardeşlerden Tokat Meliki Süleymanaşah'ın 1179 tarihli Niksar Kalesi kitabesi ile küçük kardeş Uluborlu Meliki Keyhüsrev'in Konya Ilgın'da bulunan Teke Köyü Mescidi'ndeki 1180 tarihli veliaht kitabesine göre vermiş bulunuyoruz.

Daha önce (bazı araştırmacılara göre 1176-1188 tarihleri arasında) Kılıç Arslan'ın veziri olan İhtiyareddin Hoca Hasan, bu taksimden sonra Sivas Meliki olan ihtiras sahibi büyük şehzade Melikşah'a karşı Sultan'ı uyardı. Nihayet Sultan ve saltanat ihtirasındaki Melikşah'ın orduları ile karşı karşıya gelmeleri üzerine araya giren Kılıç Arslan'ın damadı Mengücek oğlu Behramşah, baba ile oğlu, Vezir Hoca Hasan'ın azli şartıyla anlaşırıp savaşı önledi. Hoca Hasan da bunun üzerine Kılıç Arslan'ın yanından ayrılarak Kayseri Meliki Nureddin Sultanaşah'ın veziri oldu. Sultan, çocuklarının kendisine karşı besledikleri saltanat arzusu karşısında arada kalmıştı. Bu durumu bu iddiada en fazla bulunan büyük oğlu Melikşah yanında iken hissediyordu. Melikşah kendisine ait Konya ve Aksaray arasındaki Kayseri'yi kardeşinden almak üzere bu şehri muhasara ederken Sultan,

Hoca Hasan medreseyi külliye şeklinde yaptırmış, cami ise 1940'lı yıllarda cadde genişletilirken yıkılarak şimdiki yerine çekilip yeniden yaptırılmıştır. Harap hâldeki hamamı da, maalesef 1990'lı yıllarda çevresindeki eski evler yıkılırken ortadan kaldırılmıştır.

olanlara dayanamayarak, ihtiraslarına mağlup olan bu oğlunun yanından ayrılp Kayseri Meliki Sultanşah'ın yanına geldi. Ondan da memnun kalmayan Sultan, nihayet kendisini sevgiyle karşılayan ve veliaht olan küçük oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev'in yanına yerleşti. Gıyaseddin Keyhüsrev'le birlikte Konya merkezi ele geçiren Sultan, büyük oğlu Melikşah'ın üzerine yürüyüp Konya'yı geri aldı. Daha

sonra ona ait Aksaray üzerine yürüdü- lerse de yaşlı sultan burada hastalandı ve Konya'ya dönmek zorunda kaldılar. Sultan burada vefat etti. Sultan ölünce yerine, Konya'da, küçük oğlu I. Gıyaseddin Keyhüsrev sultan oldu. Melikşah'ın Kayseri'yi ele geçirme arzusu bir türlü son bulmadı. 1196 senesinde yine Kayse- ri'yi kuşattı. Muhasara ile şehir kalesini düşüremeyeceğini anlayan Melikşah

bir hile düşünerek kardeşini görüşmek üzere surlar dışına davet etti. Veziri Hoca Hasan'ın bütün ikazlarına rağmen bu daveti kabul edip sur dışına çıkan Sultan-şah'ı ağabeyi derhal yakalatıp boynunu vurdu ve başını askerlerinin önüne attı.

Daha sonra güçleri kırılan şehir halkını da ikna ederek kapıları açtırıp şehre giren Melikşah'ın ilk işi Vezir Hoca Hasan'ı da öldürerek cesedini meydana attırmak oldu. Meydanda bir zaman bekleyen cesedi köpeklerin çekiştirmesi üzerine,

hayır sahibi Hoca Hasan'ı seven şehir halkı ayaklanarak gerekli defin işlerini yaptırıp cesedi Hoca Hasan'ın inşa ettirdiği medresesindeki türbesine defnettiler. 1196 yılında Kayseri'ye bu şekilde sahip olan Melikşah, burada aynı tarihte, adına

şehrin ilk İslami gümüş parasını bastırdı. Ancak kendisi de bir yıl sonra vefat etti.

Hoca Hasan Medresesi, şehrin Danişmendli Melikgazi Medresesi'nden (Cami-i Kebir önünde, kalıntıları 1960'lı yıllarda yıkılıp yok edilmiştir.) sonra ikinci önemli eğitim kurumu olan bina, Kayseri Büyükşehir Belediyesince kurtarıma programına alınmıştır. Hoca Hasan medreseyi külliye şeklinde yaptırmış, cami ise 1940'lı yıllarda cadde genişletilirken yıkılarak şimdiki yerine çekilip yeniden yaptırılmıştır. Harap hâldeki hamamı (Birlik Hamamı) da, maalesef 1990'lı yıllarda çevresindeki eski evler yıkılırken ortadan kaldırılmıştır.

Külliye (vakfa) bir imaret ve bir de han ilave edilerek bunların da medrese gibi harap olduğu Halil Edhem tarafından geçen asrın başında belirtiliyorsa da, bu iki binaya ait herhangi bir kalıntı ve bilgi, zamanımıza gelmemiştir. Bu müphem bilgiye dayanarak yakında yapılan bir yayında han medrese içinde gösterilmiş, imaretin de banisi bilinmeyen ve bulunduğu mahalleye ismini vermiş olan, maalesef 1981 yılında zamanın trafik müdürü tarafından yıkılıp ortadan kaldırılan, medreseye 500 m mesafedeki Selçuklu Eski Bedesten olduğu ileri sürülebilmektedir.

Kayseri'nin en eski İslami kitabesi olduğu ileri sürülen (hâlbuki ondan daha evvel Hasbek Kümbeti ve tarafımızdan yayımlanan Han Kümbeti ve Sarıoğlu Mescidi kitabeleri bulunmaktadır) medresenin büyük mermer kitabesi müzenin deposuna kaldırılmıştır.

Hoca Hasan'ın medresesi ve diğer hayratına ait vakfiyesi kaybolmuştur. Ancak XVI. yüzyıl Osmanlı Vakıf Tahrirleri'nde medreseye ait kayıtlar bulunmaktadır. 1500 tarihli tahrirde, medresenin Mevlâna Muhiddin'in (müderres) tasarrufunda (mütevelliliğinde) olduğu belirtilip, akarları olarak Tabaklar (dericiler) yakınında bir sebze bahçesi, Hasan Bey Bahçesi denilen bahçenin beşte biri, Erkilet'teki Hasan Yeri denilen bağlık ve mezarlık (ekinlik) arazi ve Candarlık'ta bir kıta arazinin kaydı ve gelir miktarları yazılmıştır. Harap hâlde olan 1584 tarihli tahrir defterinde ise Endürlük köyünde (şimdi Talas ilçesinin bir mahallesi) iki bahçe kaydı okunabilmiştir. Hoca Hasan'ın Konya şehir merkezinde de bir mescidi bulunmaktadır. ■

Külliye bir imaret ve bir de han ilave edilerek bunların da medrese gibi harap olduğu Halil Edhem tarafından geçen asrın başında belirtiyorsa da, bu iki binaya ait herhangi bir kalıntı ve bilgi, zamanımıza gelmemiştir.

Kaynakça:

- İbnü'l-Esir, el-Kâmil Fi't-Tarih Tercümesi İslam Tarihi, İstanbul 1987, C XII.
- H. Edhem, Kayseriyye; Halil Edhem (Eldem), H. Edhem, Kayseri, (Göde).
- A. Nazif, Mir'ât, (Palamutoğlu); Turan, SZT.
- Yasemin Demircan (Özirmak), Tahrir ve Evkaf Defterlerine Göre Kayseri Vakıfları, Kayseri 1992; İbrahim Artuk, "Abbasi, Selçuk, Artuk ve Burcu Memluklarına ait Nadir Sikkelerden Birkaçı", V. Türk Tarih Kongresi Bildirileri, II. Sektör.
- Osman Ferit Sağlam, "Şimdiye Kadar Bilinmeyen İki Madalya ve Birkaç Sikke", V. Türk Tarih Kongresi Bildirileri.
- Mehmet Çayırdağ, "Niksar-Tokat-Gümenek ve Kayseri-Palas'ta Üç Kitabe", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, S 35, İstanbul 1994.
- Erol Yurdakul, "Vezir-i Azam Hoca Hasan'ın XII. yüzyılda Konya ve Kayseri'de Yaptırdığı Bazı Eserler", Vakıflar Dergisi, S XXX, 2007.

SİNAN'IN YURDU AĞIRNAS

*Akif Emre ile
Ağırnas'ta Bir
Yolculuk*

Dursun Çiçek

Kayseri'de mekânı gezmek bir zaman yolculuğudur çoğu yerde... Sanki tarihe yolculuk yaparsınız adım adım, ev ev, sokak sokak. Pek çok insanla karşılaşsınız bu yolculukta. Kimi yerde Seyranî karşılar sizi, kimi yerde Dadaloğlu, bir tarafta Melik Gazi, öbür tarafta Seyyid Burhaneddin. Bazen Somuncu Baba'nın çocukken oynadığı sokaklardan geçersiniz, bazen Turasan Hazretlerinin izlerinin kaybolmadığı patikalarda dolaşırsınız. Hâsılı bir mekânı gezmek, taşı toprağı seyrin ötesinde, bir hafızanın izini sürmek, bir dilin peşinde dolaşmaktır.

İnsan mekânda sükûn bulur. Evimiz, mahallemiz, köyümüz, şehrimiz hatta bizatihi dünya bizim sükûn bulduğumuz, sakın olduğumuz yerlerdir. Bize cenneti hatırlatır sakinliğimiz. Bir başka deyişle geçicilik dünyasında kalıcı olanın temsilidir sükûn yerlerimiz. Bu yerler arasında bir yerden bir yere giderken de sakinliğimiz bitmez. Sadece kendimizi değil yurdu-muzu da taşırız. İnsan gittiği yere yurdu ile gider çünkü. Bu dünyaya cennetten bir iz ve koku getiren, o iz ve koku ile bu dünyayı cennetsi yaparken gideceği yerin hasreti ile yaşamını sürdürür.

Mimar Sinan'ın yurdu Ağırnas'a giderken aklıma düştü bunlar. Ağırnas'ın girişinde mezarlığın hemen karşısında durup Sinan'ın köyüne bakıyorum. Dört yıl önce Akif Emre ile buradan beraber seyretmiştik Ağırnas'ı. Kayseri'ye her geldiğinde Sinan'ın çocukluk kokusunu

Ağırnas'ın en önemli özelliklerinden biri de tarım arazileri olmaması dolayısıyla kumaş dokumacılığı ve boyamacılığıdır. Nitekim tarihçilerimizin verdiği bilgilere göre 16. ve 17. yy. Türkiye'den İngiltere'ye ihraç edilen mallara ait listenin ilk sırasında Ağırnas'ta dokunan kumaşlar yer almaktadır. Bilhassa “Ağırnas boğası” denilen ince yumuşak beyaz pamuklu bez başta İngiltere, Fransa ve Hollanda'da çok aranan, rağbet gören ticari mallar arasında görülmektedir.

almadan gitmezdi. Buradaki taş yollar-dan, taş evlerden, taş sokaklardan ve mahallelerden damıttırdı Sinan'ı. Bir taş işçisinin taşı işlerken zamanı ve mekânı nasıl terennüm ettiğini en iyi o hissederci çünkü. Sinan'dan bir yol vardı çağımıza onda. Bunun için Ağırnas'ı Akif Emre ile anmak ve anlatmak, Sinan'ı daha iyi anlamaktı.

Koramaz Vadisi'nin uzandığı Ağırnas'a vadinin karşısından bakarken ardımızdaki mezarlık ve adeta bir mezar taşı gibi uzaktan bizi seyreden Erciyes, mekândaki bütünlüğü hatırlatıyordu bize. Yıllar önce Almanya'dan gelen Alman asıllı bir mimar arkadaşşıma Ağırnas'ı gezdirirken onun Mimar Sinan ile ilgili izlenimlerini konuşarak yürüyorduk taş yollardan köyün içine. Şöyle demişti Alman asıllı

mimar: “Mimarlar mekânın hafızasını en iyi bilen insanlardır. Onlar mekânın hafızasını çok iyi bildikleri için geçmiş

bugüne ve yarına taşımada önemli bir vazife yaparlar. Bu anlamda evi, mabedi, çarşığı, medeniyeti mimarlar inşa ederler

ve taşırılar. Anlamın ete kemiğe bürünmesini sağlar mimarlar. Sinan bunu sadece bu topraklar için yapmamış Avrupa'ya da taşımış bunları. Ben Sinan'ın eserlerinin olduğu her şehirden bir parça gördüm burada...” Dedik ya insan yurdunu da taşır diye...

Evet dedi Akif abi. Bunu göremiyoruz işte. Çoğu yabancıların gördüğü bu hususu göremiyoruz. Bunun içindir ki mimarlık ve mimari eserler bizim iz ve göstergelerimizin en belirgin unsurlarıdır. Onlar bir zihin dünyasının, zihniyetin nasıl mücessem hâlleriyse biz de literal hamasetler yapmak yerine bu iz ve göstergelerden yola çıkarak yeniden sadece zamanımızı ve mekânımızı değil zihnimizi ve zihniyetimizi oluşturabiliriz. Ağırnas, Bürüngüz, Subaşı vb. bunun misalleri. Buradaki mekân sadece mekândan ibaret değil. Keşke insanlar neye sahip olduklarının ve neyin içinde olduklarının bilincinde olsa!.. Sanki Sinan, sanki Ağırnas konuşuyordu.

Mehmet Çayırdağ ve Hüseyin Cömert'in verdiği bilgilere göre tarihi MÖ 3000'lere uzanan Ağırnas, elimizdeki vesikalara göre daha çok Osmanlı dönemi ile hatırlanıyor. Köydeki Müslümanlara ve gayr-ı Müslimlere ait eserlerin neredeyse tamamı bu döneme ait.

1834 kayıtlarında Ağırnas'ta 145 hane Müslüman, 28 hane de Hıristiyan yer almaktadır. 1875 yılı nüfus sayımında Ağırnas'ta 258 hanede 658 erkek nüfus bulunup bunların 138'i Hıristiyan, 560'ı Müslümandır.

Biz Ağırnas'ı Sinan ve taş ile biliriz ama Ağırnas'ın en önemli özelliklerinden biri de tarım arazileri olmaması dolayısıyla kumaş dokumacılığı ve boyamacılığıdır. Nitekim tarihçilerimizin verdiği bilgilere göre 16. ve 17. yy. Türkiye'den İngiltere'ye ihraç edilen mallara ait listenin ilk sırasında Ağırnas'ta dokunan kumaşlar yer almaktadır. Bilhassa “Ağırnas boğası” denilen ince yumuşak beyaz pamuklu bez başta İngiltere, Fransa ve Hollanda'da çok aranan, rağbet gören ticari

mallar arasında görülmektedir. Burası 1923-2003 arası Taşören adını taşımış ve daha sonra yeniden eski adına dönmüştür. 1875 kayıtlarına göre Ağırnas'ta bulunan boyahanenin varlığından, çok sayıda el tezgâhlarının bulunduğu ve geçmiş yıllarda Ağırnas'ta el tezgâhlarında oldukça kaliteli ve bol miktarda

kumaşın dokunup yurt dışına satıldığı bilinmektedir.

Ama Ağırnas taşın dili. İster bir Müslüman eserine bakın isterse gayri Müslim fark etmez, birbirine benzer şeyler dinlersiniz. Bölgedeki kiliselerin veya Rum evlerinin taş mimarisi bile coğrafyaya ve bu kültüre ait. 1857 yılında

yapılan Agias Prokopis Kilisesi'ni, bir kısmı yer altında bulunan Agii Anargiri Kilisesi'ni gezerken bunların klasik anlamda Batı'da gördüğünüz kiliselere değil daha çok bizim mabetlerimize benzediğini hissedersiniz. Bu arada Ağırnaslıların verdiği bilgiye göre 1924 yılında yaşanan mübadele döneminde Ağırnas'tan göçmek zorunda kalan ve

Yunanistan'a gidenler gittikleri yere "Arkides" ismini vermişler.

Rum Kilisesi'nin bulunduğu yerden geçerek Sinan'ın eserleri olduğu varsayılan çeşmelerden su içmeye gidiyoruz. Karagöz çeşmesi bunlardan biri. Yine Ağırnas'ta Sinan Pınarı ve Ağa Pınarı adı verilen çeşmelerin de Sinan tarafından yapıldığına inanılır. Ancak çeşmelerin

herhangi bir kitabesi mevcut olmadığı için bu hususu belge ile teyid edemiyoruz.

Ağırnas'ın mekânı hâlâ hafıza olarak canlı ve diri. Temsil bağlamını yitirmiş. Daha çok Akif Abi anlatıyor, ben dinliyorum. Çeşmelerden Sinan evine doğru gidiyoruz. Birinde su içiyor, diğerrinde elimizi yüzümüzü yıkıyoruz. Her seferinde Erciyes'e bakıyoruz...

Sinan'ın evini kaçınıcı gezişimiz bilmiyorum. Ama her gezişimizde Sinan ve mekânla ilgili yeni bir şey anlıyor insan. Asıl Ağırnas sohbetini Sinan'ın evinden sağa doğru giden ve Ağırnas evleri diyebileceğimiz o sokakta yapıyoruz. Sokak yarı yarıya canlı. Bazı evler viraneye dönmüş olsa da çoğunda hâlâ can ve nefes var. Akif Abi "Evlerimizin ölmesiyle

ölürüz bir bakıma" diyor, Mekânlarımız öldüğü zaman yaşayacak alan bulamayız ve bir bakıma biz de ölürüz. Ölmesek de yabancılaştığımız için bir aidiyet duygumuz olmadan adına yaşama dediğimiz bir biçimde yaşarız. Ama ne zaman ne mekân ne varlık fikrimiz olur. Bu anlamda Ağırnas başta olmak üzere buradaki pek çok mekân; Bürüngüz, Subaşı, Gesi,

Darsiyak çok önemli iz ve göstergelerle dolu. Bunların turistik bağlamından da öte asıl bize ait bağlamı ile bilinmesi gerekiyor. Bilinmesi ve bulunması... Bir ev üzerinden mekânı, insan ilişkilerini, mahremiyeti, komşuluk ilişkilerini, dayanışmayı çok rahatlıkla izah edebilirim ben burada, Ağırnas'ta. Ancak bunu modern mekânın egemen olduğu bir şehirde

anlatmam mümkün değil, çünkü böyle bir iz ve gösterge mevcut değil. Onun için insanların özellikle Anadolu'ya, bu gibi yerlere, Ağırnas'a, Bürüngüz'e geldiğinde insanı, tarihi, zamanı, mekânı hatırlaması ve birdenbire değişmesi tesadüfi değildir. İnsan zamandan ve mekândan çok uzaklaştı. Bunun için insanı zamana ve mekâna, zaman ve

mekânı da insana getirmek gerekiyor. Modern şehirlerimiz gittikçe evden, ev de şehirlerden koptu. Evleri sadece otel gibi kullanıyoruz. Hatta bu anlamıyla şehirlerimiz de gittikçe yaşama alanı olmak yerine sadece mekanik olarak çalıştığımız alanlar hâline geliyor. Oysa insan yaşama duygusunu yitirdiğinde ne ev ev olur ne şehir şehir olur. Bunun

için Ağırnas başta olmak üzere bu gibi yerleri ciddi anlamda korumak gerekir.

Ağırnas'tan ve Sinan'dan yola çıkan Akif Abi bu hususta, kim ne dersin bütün tahribata rağmen dünyanın en şanslı insanları biziz çünkü iz ve göstergelelerimiz hâlâ canlı, dedi. Batı şehirlerinin gittikçe görüntü ve maket hâline geldiğini, bizim görüntüleşmeye rağmen hâlâ

maketleşmeye direnen mekânlarımız ve insanlarımız olduğunu belirtti.

Ağırnas'taki insanların sıcaklığı ve güler yüzlülüğü dikkatimizi çekiyor. Tıpkı mekânı, evleri gibi değil mi ağabey, diyorum. Bu evlerde, bu sokaklarda, bu meydanlarda yaşayan, bu bahçelerde sebzesini, meyvesini yetiştiren, bu sokaklarda yürüyen, bu eşiklerde oturan

insanlar gülüşlerini kaybetmezler. Çünkü mekân insanla mekân, insan da mekânla insan. Yıllar önce Bürüngüz ile ilgili bir yazımın başlığına "Taşla Konuşan İnsanlar" demiştim. Muhsin İlyas Subaşı'nın Sinan ile ilgili söylediği "Taşla Konuşan Deha"dan mülhem. İnsan Ağırnas başta olmak üzere burada taşın ve toprağın farkına varıyor. Betonun, çeliğin ve camın bize taşı ve toprağı unutturmadığını fark ediyoruz.

Yeniden karşıya geçiyoruz ve evlerin konumlanışına bakıyoruz. Akif Abi, Turgut Cansever'in kul hakkı ve mahremiyetin mekânda nasıl gerçekleştirildiği fikrini Ağırnas üzerinden anlatıyor. İnsan şehri de insanını yansıtır. İnsanlar birbirlerine verdiği değeri mekânları üzerinden nasıl gerçekleştiriyorlar, evlerin mekâna yerleşimine bakarsan görürsün,

diyor bir bakıma. Gerçekten de kimse kimsenin güneşini, hakkını engellemiyor. Herkes birbirinin duldasında... Ortak alanlar çok ve herkesin. Aynı çeşmeden su içen, aynı havayı teneffüs eden, aynı güneşe bakan ve aynı dağı seyreden insanlar birbirlerinin hakkını en güzel mekânda gözetliyor.

Ağırnas'ın çocukları hâlâ evcilik oynayabiliyorlar. Çünkü çayır çimen biten toprakları var. Taşlarla etrafını çevirdikleri odalarına geçmişler ve ayakkabılarını dışarı çıkarmışlar. Az önce Akif Abi'nin anlattığı şeyi pratik olarak görüyorum sanki. Turgut Cansever'in tevhid ilkesini evcilik mimarisinde bile görebiliyorum. Ağırnas'ı, Sinan'ı sadece bu gördüğümüz bile anlamaya ve anlatmaya yetiyor diyerek Koramaz Vadisi'ne doğru yolumuza devam ediyoruz... ■

Edebiyatımızda "Hakikî" Mahlası Kullanan Şairler

Dr. Rasim Deniz

1. HAKİKÎ:

Asıl adı Mustafa olup, şiirde “Hakikî” mahlasını kullanmıştır. Osman Paşa’nın oğludur. Doğduğu memleket olan Bağdat’ta kolağası iken Bağdat valisi Hızır Paşa ile arası iyi gitmemiş olduğundan 963/1556 yılında Hindistan’a gitmiş oradan bir daha dönmemiştir.

Kendisi Arapça ve Farsça bildiği hâlde genellikle Türkçe şiirler yazmış olduğu kaynaklarda belirtilmiştir.

2.YÛSUF-I HAKİKÎ (D: ...-Ö: 1487)

Hamid b. Musa el-Kayserî (Somuncu Baba) diye tanınmış olan Şeyh Halvetî’nin en küçük oğlu Yûsuf’tur. Şiirlerinde “Hakikî” mahlasını kullanmıştır. Yûsuf da babası gibi, sûfî olup Halvetî tarikatı hakkında manevî bilgileri önce babası Somuncu Baba’dan, daha sonra da basasının talebesi Hacı Bayram-ı Veli’den alarak kendini sûfilik sahasında yetiştirmiştir ve şeyh olmuştur. Dinî bilgileri yanında çok iyi bir şairdir. Onun, Muhammediye tarzında yazdığı “Hakikatnâme” isimli iki cilt Divanı olduğu gibi, Türkçe “Metâliu’l-İman” ile “Muhabbetnâme” adlı eserleri de vardır.

Yûsuf-ı Hakikî, çocuklukla Aksaray şehrinde yaşamış, çevresine dinî ve manevî sahada büyük faydaları olmuştur. Bu nedenle Aksaraylılar ve kendisini tanıyanlar ilmine, irfanına, edebine hayran olmuşlar saygıda kusur etmemişlerdir. Aksaray’da halkı tarafından “Güzel Baba”, Hakikî Baba”, “Baba Yûsuf” isimleriyle anılmış ve M. 1478 yılında Aksaray’da Hakk’a yürümüştür. Mezarı, Aksaray’da Güzel Baba Sokağı’ndadır. Hakikatnâme’den:

*Ayan-ı ins ü cin de anın feyzidir cûd-i faş
Etvar-ı cism ü can da anın lutfıdır nihân*

*Ubbad anın ibadet-i zevkında dil-firuz
Aşk anın muhabbet-i şevkında can-feşân*

*Kim vasf idebilir Hakikî bu râzı çün
Sığmaz bu marifetde hemân kü*

3. ÂŞIK-I HAKİKÎ SADİKÎ BABA (1135/1722) 17. YY

KİTAP:

200x135, 160x110, 37 vr. 19 st. 2 sütun. H. Nesih, Bakır Cetvelli, Yer yer sürh. Baş ve sondan eksik.

Aslen Kayseri merkezinde bulunan Çiftönü Mahallesi’ndendir. Kayseri âlimlerinden dinî ve manevî ilimleri tahsil ettikten sonra aynı şehirde şeyhlik makamına erişmiştir. Camilerde ateşli vaazlar yapan, halk arasında çok sevilen bu şeyh aynı zamanda çok iyi bir şairdir. Ders verdiği toplumda konuşurken yer yer şiirler ve ilâhîler okuyarak dinleyenleri coşturduğu için halk ona “Âşık-ı Hakikî Baba” demişlerdir. Bu unvanla şöhret bulmuş olan Şair Şeyh’in asıl adı, Mustafa’dır. Şiirlerinde Mahlas olarak Sadıkî kelimesini kullanmasından dolayı da “Âşık-ı Hakikî Sadıkî Baba” adıyla anılır olmuştur.

Yunus Emre’nin “Yaratılanı severiz Yaratan’dan ötürü” düşünce atmosferinde yetişmiş olduğundan canlı, cansız, büyük, küçük, erkek, kadın, güzel, çirkin her şeyi bir gözle görüp sevmiştir. Canlıların can cevherindeki kutsallığının farkında olduğundan hiçbir insanı hor görmemiş; zahiri görünüşteki sıfatları önemsemediğinden insana insan gözüyle bakıp onu Allah’ın bir emaneti olarak bilmiştir. Cami kürsüsünde Tanrı buyruğunu tebliğ ederken daima mütevazı bir sesle, inandırıcı,

ikna edici bir tavırla insanlara hitap etmiş, kürsüde avazı çıktığı kadar bağırmanın insanî bir meziyet olmadığını bildiğinden insan ruhunu okşar bir ses tonu ile dinleyenleri korkutmadan, ürkütmeden dini ve dinin emirlerini sevdirmiştir.

Sadıkî’nin kürsüde “Ey cemaat!” sesini işiten dinleyenler büyük bir huşû içinde kendinden geçer, aralarında bayılanlar olurmuş. Konuşan Allah için konuşursa, dinleyenlerde Allah sevgisi, Peygamber aşkı zuhur eder elbette...

Sevgili Peygamberimizin “Kolaylaştırın, zorlaştırmayın; müjdeleyin, korkutmayın.” buyruğuna uyarak Sadıkî dinî konuşmalarında dinî sevdirmiş; ahlâkî sohbetlerinde ahlâk-sızları edeplendirecek şekilde hoşgörülü olduğundan sadece Kayseri’de değil yurdumuzun birçok yerlerinde aranır bir hoca, bir şeyh, bir şair olarak sevilmiştir. Bilhassa ehl-i dil, ehl-i irfan ve ehl-i vicdanlar arasında vaazları, sohbetleri çok çok tesirli olmuştur. Bütün işi “Rıza-yı Bârî” olduğundan uzak yakın demeden her dâvete icabet etmiştir.

Tokat’a davet edildiğinde yaşlı olduğu hâlde oraya da gitmiş ve orada birçok camide ve sohbet mekânlarında konuşmalar yapmış, yöre halkı tarafından muhabbetle karşılanmıştır:

*Hamd’ola Allâh’u kerîme Ol durur hayyü âlem
Hakîm-i mutlak Ol durur halk-ı Rezzâk-ı kadîm
Lutf u ihsân eyleyüp bu bende-i nâcizine
Şehr-i Tokat’ı bize gösterdi Allahu Kerîm
Vaaz idüp ihvâna cümle eylediler râğbeti
Cami ü mescit müzeyyen oldu ezyâd-ı nesîm
Ol kadar zevk ü safalar buldu bu kalb-i hazîn
Şâdilikten oldu san kim misl-i gülzâr-ı naîm
Ehl-i din sahip şeriat mü’mini hâlis kamû
Geldiler bir bir uhuvvet isteyüben an-samîm
Gittiğim yol rûz ü şeb her dem sırât-ı müstakîm
Virmişem Hakk’a emânet dînimi imânımı
Umarım yol bulmaya vesvâs-ı şeytân-ı racîm*

*Eyle tesîrin müyesser vaazımın Ya Rabbenâ
İşidenler amil olup görmeye nâr-ı elim
Cürm-i bihatla kapuna intisâbım var benim
Hüsni zannım budur rahmet idesin Ya Rahîm
Sadıkî’ym gerçi sıdka imtidâdım yoğise
“Sâdikü’l-vâdül- Emîn”e sen bağışla kıl selîm
s. 44*

Onun ünü sade Kayseri ve çevresinde kalmamış, yurdun birçok köşesine duyulmuş ve dağılmıştır. Ehl-i dillerin, şiir meraklılarının tutmuş (yani yazmış) olduğu **cönk**lerde ve **şiir mecmualarında** “**Mustafa Sadıkî Baba**” mahlaslı şiirlere rastlamaktayız.

Kayseri halkı; edepli, ahlâklı ve çalışkan, tutumlu insanları çok sevdiği gibi, kendisine hitap eden din adamlarını, manevî yönden eğitim veren edepli, ahlâklı, namuslu, riyasız şeyhleri de pek fazla severler. Böyleleri ararlar, bulurlar ve her türlü ihtiyacını karşılarlar. 17. asrın sonu ve 18. asrın ilk yarısında Kayseri’de yaşamış olan Şeyh Mustafa Sadıkî Baba’yı da Kayseri ahalisi el üstünde tutmuş, sevgi ve saygıda kusur etmemiştir. “**Küllü nefsin zâikatü’l-mevt**” (her canlı ölümü tadacaktır). Şeyh Sâdikî Baba da bu Tanrı emrine uymuş “İrcîü”(dön) emriyle Hakk’a yürümüştür.

Gerçek hak âşığı, Sâdikî Baba’nın vefat ettiğini müezzinler bütün minarelerinden “salâ” vermek suretiyle duyurmuşlar; hatta köylere haber salıp onların da şeyhin cenazesinde bulunmalarını sağlamışlar ve Ulu Cami’de çok büyük bir kalabalıkla cenaze namazını kılmışlar, daha sonra halk omuzlar üzerinde taşıdığı cenazeyi, her adım başı tekbir sesleriyle **Eyüler Kabristanı**’nda bulunan ebedî istirahatgâhına defin etmişlerdir.

Her dinî bayramda Kayseri halkı Eyüler Mezarlığı’na vardıkları zaman önce Şeyh Sadıkî Baba’nın mezarına uğrar, üç “**İhlâs**” bir “**Fatiha**” okur, sonra kendi aile mezarlıklarına gidip dinî görevlerini yerine getirirlerdi. Kayserililerce şeyhin özene bezene yapılan kabrinin yıllar ve asırlar geçtikten sonra yıpranmış olduğunu 1904 senesinde gören Ferik Cihangirli Deli Mehmet Paşa, şeyhin mezarını harap hâlde görünce üzülmüş ve yeniden tamir ettirmiştir.

Ya şimdiki akıllılar veya akıllı geçinen deliler!..

Eyüler Mezarlığı’nda bir tarih yok edilmiş. Ot yiyerek, ot bulamadığında kendi çarıklarını dahi yiyerek bu kutsal vatani kurtaran yiğit ecdâdımıza bir avuç toprağı bile çok gören akıllı (!) kişi veya kişiler Eyüler Mezarlığı’nı toptan kaldırarak tarihi yok etmişlerdir. Bir zamanlar, yer bulamadıkları bahanesiyle Sultanahmet Meydanı’nda yağmak suretiyle yabancılara sattıkları arşivleri gören vatanperver bir şair şu beyti yazıp orada kalemin kırmış ve bir daha da şiir yazmamıştır:

*Efsanesi kaybolsa kıyamet koparan milletler
Gelsin de tarihini okkayla satan milleti görsün”*

Veya tarihî kabristanı yerle yeksan edenleri; yok edemedikleri mezarlıkların da hece taşlarını gasp edercesine kaldırıp hapseden etkili ve yetkili kişileri görsün...

Bu makalenin yazılmasına neden olan “Şiir Mecmuası” 1985 yılında cüzi bir para karşılığı “eskiciden” elimize geçti. Bilindiği üzere her il ve ilçede olduğu gibi, Kayseri’de de, sokak-

larda avazı çıktığı kadar “Eskiler alırım...” diye bağırان kişiler vardır. Bunlara halk arasında “eskici” veya “eskiciler” denir. Eskiciler, eski veya yeni demir, bakır, kitap, kalem, kap kaçak her türlü eşyayı, satıp elinden ve evinden çıkarmak isteyen kişilerden -cüzi bir para karşılığında- alırlar ve kendileri de eski eşya depolarına satarlar.

Kayseri’de, “eskiciler”den aldığım bazı kitaplar arasında Şeyh Mustafa Sâdikî Baba’nın, baştan ve sondan eksik olan Şiir Mecmuası da çıkınca buna çok sevindim. Baştan ve sondan eksik olsa da kalan kısmı kültür tarihimize ışık tutar düşüncesiyle epeyce mutlu oldum.

Şiir Mecmuası (Divançe?) kütüphanemizdeki yazmalar bölümünde, 484 numarada kayıtlıdır.

ŞİİR MECMUASI’NIN FİZİKİ DURUMU:

Divançe?: 200x135, 160x110, 37 vr. 19 st. 2 sütun. Harekeli Nesih. Bakır cetvelli. Şiir başları surh. Cilt kırmızı bez çekilmiş karton kapak, baştan ve sondan eksik. Kalan kısmına sonradan verdiğimiz sayfa numaraya göre **1a-31b** arasında şiirler mevcuttur.

SONUÇ:

Eskicilerin eski eşyaları satın alarak toplayıp eskici depolarında biriktirdikleri her şeyi kısımlara ayırarak sattıkları bilinen bir gerçektir. Bunlar arasında çok değerli, hatta nadide olan yazma eski kitaplar olduğunu ne satan bilir ne de satın alan bilir. Toplayan kişi bu kitaplar içinde çok kıymetli eserler olup olmadığını veya çok önemli bir sanat eseri olup olmadığını ne bilsin? O, eline geçeni alıp satmayı düşünür. Onları uyaran birilerinin olması gerekir. Uyarması gerekenlerin de uykuda olması çok büyük bir felakettir. Birçok sanat eserlerimiz ve tarihî kitaplarımızın yabancılara elinde olması, onları geri almak için yapılan uğraşlar ve ödenen meblağlar can sıkıcıdır...

Şiirlerinden bazı örnekler:

*Şah devragüz bugün şâhân olan anlar bizi
Can virüp cânân için kurbân olan anlar bizi*

2

*Aldanup dünyâya bend-i dil idenler anlamaz
Çün şarap ışıkiyle sekrân olan anlar bizi*

3

*Ehl-dil olan bilürler ehl-i diller kadrini
Dilbere Ferhadı-veş hayrân olan anlar bizi*

4

*Çün nedür esrâr-ı ışkı bilmeyenler anlamaz
Rûz ü şeb derd ışk-ı Hak mestân olan anlar bizi*

5

*Cife dünyayı sevip meyl-eyleyenler neylesün
Dâr-ı gurbette bugün mihmân olan anlar bizi*

6

*Her kayanın la’li olmaz her denizin gevheri
Sözleri dürr ü sadeñ mercân olan anlar bizi*

7

*Değme câhiller ne bilsün eh-i irfan kadrini
Kimse bilmez sahib-i erkân olan anlar bizi*

8

*Çümırka’ engine şallar giyen gelsün beri
Evliyalar hazine-i sultân olan anlar bizi*

9

*Yâre yâbis nân ile sabr eyleyendür evliya
Kûşe-i vahdette kenze-gâh olan anlar bizi*

10

*Zen gibi surh-ı zehre meyl idenlar anlamaz
Ta’at-ı hakkıyle abadân olan anlar bizi*

11

*Fani dünyanın zebûnı olmayup ünsâ gibi
Her taraftan hâkile yaksân olan anlar bizi*

12

*Gam değildür Sâdikî bilmezse münkirûn
Bi-riyâ meclisde hazır dost-sitân olan anlar bizi*
Vr. 18a-b

Tahmis-i Sadıkî Gazel-i Ubeydî

*Ey gönül her meh-i nâmihre muhabbet itme
Her yüze gülici hercâyiye rağbet itme
Yâr olma rakibe diyü minnet itme
Dime cânâneye ağyar ile sohbet itme
Seni sevsin dir isen ana nasihat itme*

*Sevdiğin milk-i melâhetde eğer severse
Hüsn-i hulkiyle cihan içre melek mazerse
Ne kadar kavline sâdik geçinür dilberse
Gayre meyl eylemezem diyü yemin eylerse*

*Sadıkâ kârini ah itdi ol dildar senin
Hançer-i hûr ile deldi ciğerin yâr senin
Nâmını virdi yele ol güli gülzâr senin
Çünkü bunlarla Ubeydî garazın var senin
Ehl-i aref olmadın diyü nedâmet itme*
s. 44-45.

Tahmis-i Sadıkî Gazel-i Bakî

*Yâri olan bir mehrû’dan âşınayı neylesün
Seyr-i sahrâ-yı o gül-geşt-i fezayı neylesün
Yârsız hatır-ı dem zevk ü sefayı neylesün
Dil giriftâr-ı belâ dilber hevâyı neylesün
Dâm’a düşmez yerlere konmaz hü mâ’yı neylesün*

*Dil virenler yâr-ı fettân’a olur meftûn-ı aşk
Aklını alur başından âkıbet efsûn-ı aşk
Tâ ezel bezm-i muhabbetde budur kânûn-ı aşk
Gönlün eğler nâle-i zincir ile Mecnûn
Nâme-i ûd ü sadâyı çeng ü nâyı neylesün*

*Bir civanın fikr-i eprusı beni itdi melâl
Nâle döndüm nâleden sâdik olup gamlı hayâl
Derd-i mecrândan cihan oldu ser â ser bî mecâl
Halk-ı âlem Bakîya aşkında yârin hasta hâl
Bir tabib andan bu denlü mübtelâyı neylesün*

Müseddes-i Sadıkî

*Hudayâ itme hâli dâimâ dilden şükûr ismin
Gözümden dûr kılma pertev-i envâr nûr ismin
Enis it dembedem bu kalbimi kalbe civâr ismin
Ya mahvit levh-i isyândan bu abd-i pürkudur ismin
Yahud esmâyı hüsnâdan çıkar Ya Rabb gafûr ismin*

*Duasın müstecâb it Sâdik’in subh u mesâ hakkı
Resûlün Mustafa ile cemî-i enbiyâ hakkı ana tevîkin
Refîk it ana tevîkin Kerimâ evliya hakkı
Tevakkufsuz kabuldür dergihin olan duâ hakkı
Ya mahvit levh-i isyândan bu abd-i pürkudur ismin
Yahud esmâyı hüsnâdan çıkar Ya Rabb gafûr ismin*
s. 46-47

Kaynakça

► Ahmet Nazif Efendi, “Kayseri Meşhurleri”.

► Ahmet Emin Güven, Kayseri’de Mecmualar s. 28-31.

► Abdullah Satoğlu, Kayseri Ansiklopedisi.

► K.B.B. Kayseri Ansiklopedisi, C. 5, s. 350-351.

► Başkâtip-zâde Râgıb Bey Mecmuası, Vr. 25a.

► Rasim Deniz, Özel. Ktp. Yazma Kitap. D. Nu: 484

► Âl-i İmrân 3/185

► Ankebût 29/51

► Enbiya 21/35

► Fecr 89/28

Vefatının Yüzyüncü Yılında Ömer Seyfettin ve Hikâyelerindeki Kayserililer

Serdar Kozan

Türkçemizin Orhun Abideleri ile başlayan yazı serüveni yirmi birinci yüzyılın ilk çeyreğini yaşadığımız bu dönemde tüm azametiyle devam ediyor. Gittikçe artan yayınevleri ve yazarlar hem geçmişte vücuda getirilen eserleri yeniden basarak hem de yeni eserler yayımlayarak bu serüvenin devamını sağlıyorlar. Adriyatik'ten Çin Seddi'ne şeklinde ifade edilen bir coğrafyada hâlâ

sadece Türkçe konuşarak bir yolculuk yapmak mümkündür. Bilge Tonyukuk ile başlayan Türkçenin yazılı devrinde nice söz ustaları ortaya koydukları eserlerle dilimizin yaşamasını ve neşet etmesini sağlamışlardır. Bengütaşlarda, Orhun Irmağı kenarında durgun ve berrak bir akışla başlayan yazılı dönem, İslamiyet'in kabulü sürecine kadar gelmiş ve bu dönem ile kitabileşmesi hızlanan dilimiz

Yusuf Has Hacib, Kaşgarlı Mahmut, Edip Ahmet Yükneki ve Hoca Ahmet Yesevi'nin dizeleriyle coşkun akan bir şekle bürünmüştür. Takip eden asırlarda bazen Türkçenin gelişimini olumsuz etkileyen vakitler yaşanmış, akış yavaşlamış ve bulanıklaşmış olmasına rağmen dilimiz varlığını korumayı başarmıştır.

Anayurtta kendi özgün yatağında akışını sürdüren Türkçemiz, Malazgirt

sonrası dönemde kendisine yeni bir mecra bularak Anadolu ve Balkanlarda farklı ufuklara doğru yelken açan gemileri taşıyabilecek ummana dönüşmeyi başarmıştır. Bu aslında Oğuz sahası olarak adlandırılan Türkeli'nin batısında dilimizin adeta ikinci kez doğumu olarak nitelendirilebilecek büyük bir vakadır. Bilhassa Yunus Emre, şiirleriyle Türkçenin öznesi hâline gelmiştir. Cemal Süreya'nın “*Yunus ki sütdişleriyle Türkçenin / Ne güzel biçmişti gök ekinini, / Düşman müşman girmeden araya / Dolanıp bütün yukarı illeri / Toz duman içinde yollar boyunca / Canından sızdırmıştı şiiri;*” mısraları Yunus'un dilimizdeki hakkının tesliminin ifadeleridir.

Nasıl ki Yunus Emre Türkçemizin sütdişlerini sembolize ederse Ömer Seyfettin de dilimizin damak tadını oluşturmuştur. Okuma yazma öğrenen bir kişinin Ömer Seyfettin hikâyelerini tatmaması tahayyül edilemez. Şayet böyle bir durum söz konusu ise o kişi Türkçenin lezzetini tam olarak alamamıştır. Kısa ömrüne sığdırdığı başta hikâyeleri olmak üzere manzum ve mensur metinleriyle hem Türkçenin yazılı serüvenine büyük katkı yapmış hem de Türk milletinde okuma zevki oluşmasını sağlamıştır.

Kafkasya kökenli bir Türk olan alaylı subay Ömer Şevki Bey ve İstanbul'un köklü ailelerinden birisine mensup olan Fatma Hanım'ın hayata tutunmayı başaran ikinci çocukları olan Ömer Seyfettin, 1884'te Gönen'de dünya gelmiştir. Çocukluğundan itibaren özellikle annesinin okumaya olan düşkünlüğünden mütevellit kalem ve kağıtla haşır neşir olmayı seven Ömer Seyfettin'in okul hayatı çok erken denilebilecek bir dönemde, sadece dört yaşındayken Gönen'de mahalle mektebiyle başlamıştır. Babasının görevi sebebiyle İnebolu ve Ayancık'ta bir süre kaldıktan sonra annesiyle birlikte İstanbul'a geçerek Aksaray'daki Mekteb-i Osmani'ye kayıt yaptırmıştır. 1893'te başladığı Eyüp Askeri Rüştîyesi'nden mezun olduktan sonra 1896'da Edirne Askeri İdadisi'ne kayıt

yaptıran Ömer Seyfettin, bu okulu da tamamladıktan sonra 1900'de Mekteb-i Harbiye-i Şahane'ye başlamıştır.

Burada edebî faaliyetlerine başlayan Ömer Seyfettin'in ilk olarak Mecmua-yı Edebiye'de *Hiss-i Müncemid* isimli şiiri yayımlanmıştır. İlk nesri olan *Çizgisiz Kâğıt* yine Mecmua-yı Edebiye'de 1902'de yayımlanan Ömer Seyfettin'in ilk hikâyesi olan *Tenezzüh* de aynı yıl Sabah gazetesinde neşredilmiştir. Bu arada 1903'te Mekteb-i Harbiye-i Şahane'den teğmen rütbesiyle mezun olan Ömer Seyfettin, Üçüncü Ordu bünyesinde İzmir ve Makedonya'da görev almıştır. İzmir'de jandarma er eğitim okulunda öğretmen olarak görev alan Ömer Seyfettin, burada kendisini çok etkileyecek olan Necip Türkçü ve Baha Tevfik ile tanışmıştır. İzmir'den sonra Makedonya'ya geçen Ömer Seyfettin, 31 Mart Vakası'nı bastıran Hareket Ordusu'yla İstanbul'a gelmiş, ardından Selanik'e dönmüştür.

Ömer Seyfettin'in Ali Canip Yöntem ve Ziya Gökalp ile birlikte çıkardıkları Genç Kalemler dergisinde 1911'de imzasız olarak yayımladığı ilk *Yeni Lisan* makalesi Milli Edebiyat akımının başlangıcı kabul edilmektedir. Yeni Lisan'da Türkçeye ait olmayan yabancı dilbilgisi kurallarının terk edilmesi, Türkçede kullanılması alışılmış hâle gelen edatlar dışında hiçbir şekilde yabancı edatlar kullanılmaması, yazı ve konuşma dilinde millî ve basit bir lisan anlayışının egemen kılınması, konuşma ve yazı dili olarak İstanbul Türkçesi esas alınması ve taklitçiliğin engellenmesi teklifleri dilimiz açısından yeni bir çığır açmaktaydı.

Balkan Savaşları'nın patlak vermesiyle bir yıl ara verdiği askerliğe geri dönen Ömer Seyfettin, Yanya müdafaasına katılmış ve Yunanlara esir düşmüştür. Esareten kurtulduktan sonra İstanbul'a gelip askerlikten istifa etmiştir. Türk Sözü dergisinin başyazarlığını üstlenmesinin yanında Kabataş Sultanisinde vefatına kadar devam ettireceği edebiyat öğretmenliğine başlamıştır. 1915'te Calibe

Hanım ile evlenen Ömer Seyfettin'in bu izdivaçtan 1916'da Güner adını verdiği bir kızı dünyaya gelmiştir. Ancak evliliği uzun sürmeyecek ve 1918'de ayrılıkla sonuçlanacaktır. Başta 1917'de neşredilmeye başlayan Yeni Mecmua olmak üzere birçok süreli yayında hikâyeleri yayımlanmaya devam etmiştir. Ömer Seyfettin 6 Mart 1920'de hayata gözlerini yummuştur.¹

Türk hikâyesi denilince ilk akla gelen isim olan Ömer Seyfettin'in tarz olarak Maupassant tarzı veya olay hikâyeleri kaleme aldığı konusunda haklı bir kabul söz konusudur. Ancak bir okur olarak, ne zaman okuma şevkimi kaybetsem sığındığım liman olan ve tekrar okuma şevki kazanmamı sağlayan Ömer Seyfettin hikâyelerini okurken geleneğimizde olan kısır tadını hissedirim. Yani Batı'nın normları içerisinde olay hikâyecisi olarak değerlendirmeye tabi tutulan Ömer Seyfettin'in Dede Korkut'taki o coşkun anlatım tarzı veya mesnevilerde, Sadi'nin Bostan ve Gülistan'ında özümlediğimiz hisse çıkarma hâlinin modern bir uygulayıcısı olduğunu iddia etmek isteğini taşıyorum; ancak meslekten edebiyatçılar tarafından cehalet, hadsizlik yahut mürtecilikle suçlanacağım korkusunu bir türlü atamıyorum.

Yapı, dil ve içerikten oluşan edebî türlerin özünü teşkil eden olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân ve anlatıcı unsurları kurgusaldır.² Bu kurgusal unsurların gücü edebî eserin kıymetini belirleyen en önemli faktörlerdir. Hikâye, bir olayı anlatır ve hikâyenin iskeletini, yazarın bir düzen içerisinde kurguladığı olay örgüsü oluşturur. *Eğer hikâyede olay örgüsünden bahsediliyorsa, elbette*

- 1 Ömer Seyfettin'in hayatının geniş bir değerlendirmesi için bakınız: Tahir Alangu, *Ömer Seyfettin – Ülkücü Bir Yazarın Romanı*, May Yayınları, İstanbul 1968
- 2 İsmail Çetişli, “Kurgusalılık, İtibarılık Bakımından Edebiyat”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 39, Erzurum 2009, s. 373

*bunları yaşayan veya var eden insan veya insan hüviyetindeki varlıklara; yani şahıs kadrosuna ihtiyaç duyulacaktır. Hikâyenin konusu insandır. Olay örgüsüne önem ve anlam ve değer kazandıran insandır.*³ Şahıs kadrosunun kurgulanması tipleri ortaya çıkarabilir. Hikâyelerdeki tiplerin neşeli veya üzgün bir kimse olduğunu, konuştuğunu, güldüğünü, ağladığını belirtmek yeterli değildir. O tipin neşe ve üzüntüsünü belli eden tavırlarını ve olayları, nasıl konuştuğunu, nasıl güldüğünü, iyi seçilmiş ayrıntılarla canlandırmak gereklidir.⁴

Yazım tarzından etkilendiği Maupassant hakkındaki tipleri, herhangi başka bir hikâyeciden çok daha çeşitli, konuları daha zengindir⁵, değerlendirmesi Ömer Seyfettin için de geçerlidir. Maupassant tarzı hikâyelerde mekân-insan ilişkisi önemlidir ve kişilerin şekillenmesinde mekânın etkisi bulunur.⁶ *Maupassant tarzı diye bilinen giriş (serim), gelişme (düşüm/ler) ve sonuç (çözüm) bölümlemeli, vakayı ön plana çıkaran, karakter tahlili ve mekân tasvirini geri planda tutan hikâyeyi Türk okuyucusuna, Ömer Seyfettin sevdirmiştir.*⁷ Ömer Seyfettin tip yaratıcılığı konusunda oldukça başarılı bir yazardır. Ömer Seyfettin hikâyelerinde olumlu veya olumsuz yönleri ön plana çıkarılan birçok tip görülmektedir. *Ömer Seyfettin fert ve toplumu birbirinden ayrı olarak değerlendiremeyeceğimizi de dile getirir. Güçlü bir toplum yapısı, ancak bireylerin güçlü olarak yetiştirilmesiyle mümkündür.*⁸ Bundan dolayıdır ki Ömer

Seyfettin hikâyelerindeki kişiler güçlü karakterler olarak ortaya konulmaktadır. İsmail Hikmet Ertaylan onun hakkında “*İyi görür, iyi gösterir, iyi tasvir ve hikâye eder. Lisanında kavrayan sıcak bir cazibe, bıktırmayan tatlı bir hareket vardır. Fikirleri bazen esâtirleşmiş, hükümleri tabîlikten belki ayrılmıştır.*”⁹ Nihat Sami Banarlı, Ömer Seyfettin'in kişileri ile ilgili “*Hikâyelerinde birkaç sade çizgi ile canlandırılmış kuvvetli tipler yanında zengin bir duygu ve hayal dünyasıyla birleştirilmiş kahramanların da yer aldığı görülür.*”¹⁰ demektedir. Ahmet Kabaklı ise “*Çoğu hikâye kahramanlarını, kendi mizacını yansıtacak ve ülkesini gerçekleştirecek varlıklar hâlinde çizmiştir.*”¹¹ görüşündedir. Kabaklı'nın bu değerlendirmesi daha ziyade Ömer Seyfettin'in tarihî hikâyelerindeki kişilerle ilgilidir.

Özellikle geçmiş dönemleri konu alan ve *destanı bir ruhla yazılmış millî-tarihî*¹² hikâyelerindeki şahıslar, bir kahraman tipiyle ortaya çıkarlar. Zaten Ömer Seyfettin de bu hikâyelerin başında “Eski Kahramanlar” ibaresini koymaktan çekinmemiştir. Kütük hikâyesindeki “Arslan Bey”¹³, Vire'deki “Barhan Bey”¹⁴, Pembe İncili Kaftan'daki “Muhsin Çelebi”¹⁵, Diyet'teki “Koca Ali”¹⁶ Fermanın'daki “Tosun Bey”¹⁷ ve Forsa'daki

- 54
- 9 İsmail Hikmet Ertaylan, “Türk Edebiyatı Tarihi'nden Ömer Seyfeddin”, *Türk Yurdu*, S. 259, Ankara 1998, s. 15
- 10 Nihat Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2016, s. 1104
- 11 Ahmet Kabaklı, Türk Edebiyatı, C. III, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, s. 364
- 12 Nihat Sami Banarlı, s. 1104
- 13 Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri – Hikâyeler 2* (Haz: Hülya Argunşah), Dergâh Yayınları, İstanbul 2007, s. 127-137
- 14 Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri – Hikâyeler 2* (Haz: Hülya Argunşah), s. 137-150
- 15 Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri – Hikâyeler 2* (Haz: Hülya Argunşah), s. 172-184
- 16 Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri – Hikâyeler 2* (Haz: Hülya Argunşah), s. 262-273
- 17 Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri – Hikâyeler 2*

“Kara Memiş”¹⁸ erdem ve zekâlarıyla kahramanlıklarını süsleyen tipler olarak okuyucuların karşısına çıkmaktadırlar. Ömer Seyfettin ve dönemi hakkındaki çalışmalarıyla tanınan Hülya Argunşah, tarihî hikâyeler ve hikâyelerdeki karakterlerle ilgili “*Yazarlar toplumu etkilerler. Onların sanatçı kimlikleriyle sadece hayatı taklit etmedikleri, aynı zamanda şekillendirdikleri unutulmamalıdır. İnsanlar karşılaştıkları sanat eserlerindeki kişilerin tutum ve davranışlarını kendi hayatları için örnek alabilirler. Bu sebeple özellikle yazdıklarıyla toplumu yönlendirmek isteyen sanatçılar, yarattıkları kişilikleri özenle donatırlar. Yazarların bu dikkatlerinden hareketle bazı edebiyat kuramcıları edebi eserlerde ideolojik yönün, eserde yaratılan karakterlerde görüldüğünü savunurlar. Yazarların karakterlerini, kendi dünya görüşlerinin özellikleri temelinde seçtiğini ve yarattığını düşünürler. Böylece kişilerin bazı özelliklerle yüklenmesi ve yaratılmasının, eserdeki fikri yapının en aktif yanını oluşturduğu düşüncesine varılmakta ve onların tarihsel ve toplumsal açıdan yorumlanabilmesine zemin hazırlanmaktadır.*”¹⁹ demektedir. Bu görüşler de dikkate alındığında bu tarihî hikâyelerdeki kişilerin her birisi model karakterler olarak sunulmaktadırlar.

Ömer Seyfettin, içerisinde yaşadığı toplumu iyi gözlemlemiş, aksaklıkları tespit etmiş ve bu aksaklıkları eleştirmekten ve hicvetmekten çekinmemiştir. Onun özellikle Cabi Efendi ve Efruz Bey tipleri hiciv ve ironi içeren hikâyelerindeki karakterler olarak öne çıkmıştır. Efruz Bey, İkinci Meşrutiyet dönemindeki savrulmaların ve arayışların bir kahramanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Cabi Efendi ise her hikâyede biraz daha farklı bir tarzda yer almaktadır.

Ömer Seyfettin, hikâyelerinin dört

- (Haz: Hülya Argunşah), s. 93-105
- 18 Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri – Hikâyeler 3* (Haz: Hülya Argunşah), Dergâh Yayınları, İstanbul 2007, s. 216-221
- 19 Hülya Argunşah, *Tarih ve Roman*, Kesit Yayınları, İstanbul 2016, s. 307

tanesinde Kayserili bahsi geçmektedir. Bu hikâyeler Acaba Ne İdi?, Pamuk İpliği, Muhteri ve Külâh'tır. Özellikle Muhteri ve Külâh hikâyelerinde yer alan Kayserililer güçlü bir şekilde anlatılmış ve birer tip olarak ortaya konulmuştur.

Acaba Ne İdi?²⁰ bir Cabi Efendi

20 Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri - Hikâyeler 3*

hikâyesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Cabi Efendi bu hikâyede dört sene süren Birinci Dünya Savaşı'nın muhasebesini yapmaktadır.²¹ Tımarhaneye geri dönmek

(Haz: Hülya Argunşah), s. 191-200
21 Tahir Alangu, Ömer Seyfeddin - Ülkücü Bir Yazarın Romanı, May Yayınları, İstanbul 1968, s. 522

isteyen ancak kabul edilmeyen Cabi Efendi evine geri döner. Ancak burada Cihan Harbi'nin getirdiği sıkıntılarla yüzleşmek zorunda kalan, kaba davranışlara tahammül ve liyakatsiz kişilerin önemli görevlere getirilmesinden rahatsız olan Cabi Efendi, şehirden uzaklaşmak için İstanbul'a yakın bir kırsal bölgede ev arayışına girer. Cabi Efendi'nin bu arayışı

esnasında kırsaldayken karşılaştığı kendisini ezmek istercesine üzerine gelen bir otomobil ve otomobilden inen yeni türedi bir zengin züppe tipinin tavırları Cabi Efendi'yi çaresiz bırakacaktır.²² Acaba Ne İdi? hikâyesinin

22 Yunus Emre Özsaray, "Ömer Seyfettin'de Toplum Eğitimi: Hikâyelerin Değer Değişimi Açısından İşlevi", *Türk Dili ve Edebiyatı*

satır aralarında bir Kayseriliye rastlamak-tayız. Kayserili imamın askerden tart olma esrarkeş oğlu da kolayımı bulup bir fırın ele geçirmiş, on beş, yirmi apartman sahibi olmuştu.²³ İbareten de anlaşılacağı gibi

Dergisi, C. 58, S. 2, s. 414
23 Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri - Hikâyeler 3* (Haz: Hülya Argunşah), s. 193

İstanbul'da yaşayan Kayserili bir imam vardır. Ömer Seyfettin, Kayserili İmam hakkında bir hüküm vermemektedir. Ancak Kayserili İmam'ın oğlu olumsuz bir tip olarak sunulmakta ve Birinci Dünya Savaşı'nın devam ettiği yıllarda geçen hikâyede askerden atılması vurgulanarak olumsuzluk güçlendirilmektedir. Olumsuzluğu pekiştiren diğer unsur esrarkeşliğine değinilmesidir. Ayrıca bir fırını ele geçirmesi ve on beş yirmi apartman sahibi olması da ifade edilerek savaş ortamının getirdiği yoksulluk ortamında fırsatçılık yaparak zengin olması tenkit edilmektedir.

Pamuk İpliği²⁴ hikâyesi bir tekellümi hikâyedir. Tekellümi hikâyeler, tiyatro tekniği ile kişiler arasındaki karşılıklı diyaloglar şeklinde kaleme alınan hikâyelerdir. "Tekellümi hikâyelerin tiyatrodan farkı, hacim bakımından kısa olmaları dolayısıyla sahnelenme amacına uygun düşmemeleridir."²⁵ Beyoğlu'nda bir Levanten evinde geçen Pamuk İpliği hikâyesinin ilk sahnesinde Behzat isimli bir Türk, Surpik Bagdeseryan isimli genç bir Ermeni kızına evlenme teklif etmekte, aralarında evlilikle ilgili Türklerin adetleri hakkında bir diyalog geçmekte ve Surpik, Türk erkeklerinin kadınlarla kurdukları evlilik bağının pamuk ipliği kadar zayıf olduğunu öne sürerek bu teklifi reddetmektedir. Hikâyenin ikinci kısmı diyebileceğimiz kısım Kayserili bir Ermeni'nin sahneye girmesiyle başlar:

(Bu esnada dimdik, sahte ve acemi bir aktör, doğru tavırlı genç bir uşak girer. Matmazel Bagdeseryan'a eğilir.)

Uşak - Mösyö Hamparsum Rupenyan! Surpik - Buyursun.

(Uşak çıkar)

Behzat - Bu kim?

Surpik - Tuhaftesadüf! Yakında nişanlanacağımı ümit ettiğim bir adam. Kayserili

24 Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri - Hikâyeler 1* (Haz: Hülya Argunşah), Dergâh Yayınları, İstanbul 2007, s.176-188

25 Ömer Seyfettin, *Bütün Hikâyeleri* (Haz: Nazım Hikmet Polat), s. 11

gayet zengin bir yağ tüccarının yegâne oğlu... Durunuz, sizi takdim edeyim.²⁶

Ancak Behzat bu duruma sinirlenir. İkisine acele bir selam verip ayrılır. Bu kez Kayserili bir Ermeni olan Hamparsum ile Surpik arasından diyalog başlar. Hamparsum, bir haftadır neden gelmediği sorusuna Kayseri’den misafirleri geldiğini ve onlarla ilgilendiğini belirterek cevap verir.

Rupenyan - Nasılsınız, azizem?

Surpik - İyiyim! Oturunuz! İşte bir haftadır gelmiyorsunuz. Niçin?

Rupenyan - Memleketten birkaç hemşehrimiz gelmişti. Onları yerleştirmekle meşguldüm.

Surpik (Gülerek) - Muazzez meşguliyet.²⁷

Ardından bu kez evlilik bahsinde Hamparsum ve Surpik arasında karşılıklı konuşma yaşanır. Behzat’a karşı Batılı bir tavır sergileyen Surpik, muhafazakâr bir Hristiyan tipi olan Hamparsum karşısında Türk adetlerini över. Hamparsum bu duruma tepki göstererek, Surpik’in Türklerle çok içli dışlı olduğunu ve bu münasebetin Türklere benzemesine yol açtığını ileri sürer.

Rupenyan (Biraz hadit) - Ben de size serbestane söyleyeyim. Fikriniz son derece bozulmuş, perişan olmuş. Bedbaht olacaksınız. Türklerle sıkı münasebette bulunmak işte böyle felâketlere sebebiyet verir. Papazlarımızın bizi daima onlardan uzak durmağa sevk ettiklerinin hikmeti budur. Eminim ki bu fena fikirleri deminki Türk size ilka etti.²⁸

Biraz da hiddetlenen bu tartışma sırasında Kayserili bir Ermeni olan Hamparsum Rupenyan’ın misyoner okulunda eğitim aldığını öğreniriz. Surpik ise bu kez oklarını misyoner Cizvitlere yöneltecektir.

Rupenyan - Neler söylüyorsunuz? Fikirleriniz pek, pek berbat... Âdeta ürkü-

yorum. Ben Cizvitlerin mektebinde okudum. Müdürümüz gayet muhterem, gayet âli, gayet mübarek bir papazdı... Bize hakikatten bahsederken: “Çocuklarım! Sakın başka bir hakikat aramayınız. Bütün hakikat Hazret-i Mesih ile gelmiş ve artık dünyada aramlacak ve bulunacak bir şey kalmamıştır!” derdi. Nutuklarında Lâtince “...Güneşin altında yeni bir şey yoktur!” cümlesini daima tekrar eder ve şimdiden sonra da asla yeni bir şey olamayacağımı ilâve ederdi. Ben de, iftihar ederek söylüyorum, dindarım! Küfürden nefret ederim. Günah addolunabilecek şeyleri ne söyler, ne düşünürüm.

Surpik - Ah, siz Cizvitlerin mektebinde mi okudunuz? Size acırım öyleyse... Cizvitler kimlerdir, bilmiyor musunuz? Hakikat fecrinin doğmağa başladığı ufuklardan, ilim ve fen, intizam ve terakki memleketinden kovulmuş aç ve siyah kargalardır ki daima zulmet ararlar! Üstüne kondukları vücutların beyinlerini, dimağlarını, tefekkür kabiliyetlerini kemirirler, yutarlar; onları müteharrik ve canlı bir leş kümesi hâline ifrağ ederler... O kadar müthiştirler ki...²⁹

Hikâyenin bu kısmında sahneye Surpik’in annesi Madam Bagdeseryan dâhil olur ve Rupenyan ile bir papaz hakkındaki konuşmalarıyla hikâye sona erer. Kayserili Ermeni Hamparsum Rupenyan, Kayserili hemşehrilerine sahip çıkan, misyoner Cizvit okulunda okumuş, Hristiyanlığa taassup derecesinde bağlı, Türklere düşman bir tip olarak kurgulanmıştır.

Muhteri³⁰ hikâyesinde müteşebbis bir Kayserili tipi karşımıza çıkmaktadır. Ömer Seyfettin’in fantezi olarak notlandığı hikâye “Kuruş kuruş kazandığım liraları avuç avuç harç etmek benim elimden gelmez. Masrafı iradıma uydurmayı hayatımın en büyük vazifesi sayarım.” cümleleri ile başlar ve bir Türk’ün Avrupa seyahati anlatılır. Trenle yapılan seyahatte Türkçe bilmediği için Fransızca anlaştıkları Mehmet

Bacanak Bey El-Rıza isimli Mısırlı bir milliyetçinin, Mısır sömürgeciliğinden kurtulmak için Avrupa’nın emperyalist devletlerinden destek almak için Fransa’da tertip edilen bir kongreye gidişi ironik bir şekilde verilir. Tüm Avrupa başkentlerini dolaşmak amacıyla yola çıkan hikâyenin anlatıcısı Türk, Bacanak Bey El-Rıza’nın telkiniyle Monaco’ya gider. Burada parasının mühim bir kısmını harcadığı için İstanbul’a dönme hazırlığı yaparken birkaç Türk ile karşılaşır ve onlarla beraberken Amerikalı bir zengin tarafından eğlenceye davet edilirler. Amerikalı şahıs onlar için Monaco’da güzel bir eğlence tertiplemiştir ve onları da davet etmektedir. Fakat bu davete bir anlam veremez. Bir süre sonra bu Amerikalının Kayseri’den Amerika’ya yerleşmiş bir Türk olduğunu anlar. Şahıs parasından çok kendisine saygılı olunması istemektedir çünkü milyonları kazananın kendi zekâsı olduğunu söylemektedir. “Ben muhteriyim, ben dâhiyim.” ifadelerini tekrar eder sürekli. Amerika’da saygın ailelerin duvarlara astıkları halıların çivilerden dolayı yıprandığını gören Kayserilinin, hikâyede fermejüp şeklinde ifade edilen, çitçit patenti alarak milyonlar kazanmasına vurgu yapılır. Hikâyenin sonunda anlatıcı kişi “bir kopçadan, bir çitçitten milyonlar kazanacak kafam olmadığı için bu başı bizzat kendi ellerimle koparıp yerlerden yerlere çarpmak isterim!” diyecektir.³¹

Muhteri hikâyesindeki Kayserili olumlu bir tiptir. Kayseri’de doğmuş ve rüştiyede okumuştur. Daha sonra zengin olmak hayaliyle yine Kayserili bir Ermeni ile birlikte Amerika’ya gitmiştir. Amelelik yaparak ancak karnını doyurabilir. Memlekete geri dönmek için yine Kayserili bir Rum’dan borç para istemeye gider. Kayseri’ye dönünce göndermeyi vaat eder. Kayserili Rum kabul eder ancak apartmanda temizlik olduğunu ve boş gezeceğine gidip hizmetçilere

yardım etmesini söyler. Hizmetçilere eşyaları yerinden kaldırarak yardım ederken yerler ve duvarlardaki halıların çivilenmiş olduğunu ve kendisi halıdan anladığı için bu kıymetli halıların temizlik için çıkarılırken yıprandığını görür. Kafasında bir şimşek çakar. Göleğindeki gibi fermerjüp yani çitçitli olursa halıların yıpranmayacağını düşünür. Fabrikada kâtiplik yapan Kayserili bir Ermeni’nin yardımıyla çitçitin patentini alır ve zengin olur. Her zaman müteşebbislik özelliğiyle anılan Kayserililerin zekâsını göstermesi açısından Muhteri hikâyesinin yeri ayrıdır.

Kayserili tiplerin konu edildiği Ömer Seyfettin’in en bilinen hikâyesi Külah³²tır. Hikâyedeki ana karakter olan Mıstık, Bulgaristan’da doğan ancak savaşlar yüzünden sürekli göç etmek zorunda kalan biridir. Son yerleştiği yerden de çıkmak zorunda kaldığında Anadolu’ya geçer. Pazarlardan ucuza aldığı hasta ve yaşlı hayvanları, bakım yaparak ve bazı bitkiler yedirerek genç ve sağlıklı bir görünüme kavuşturmakta, bunları satarak insanları kandırmakta yani kendi deyimiyle “külah giydirmektedir”. Bir süre sonra pazar yerlerinde kendisiyle aynı yöntemi kullanan Molla isimli bir adam yüzünden işleri bozulmaya, para kazanamamaya başlar. Bir gün geldiği bir kasabadaki handa Molla ile karşılaşınca ona ortaklık teklif eder. Amacı Molla’yı kandırarak ona “külah giydirmektedir”. Bir akşam Molla, Vali’nin çocuğu için beyaz bir eşek siparişi aldığını ve yüksek bir paraya satabileceklerini söyleyerek Mıstık’ı Hacı Hüseyin isimli birine yönlendirir. Hacı Hüseyin ilk başta böyle bir eşeğin elinde olmadığını ancak araştıracağını, ilerleyen günlerde tekrar uğramasını söyler. Aynı gün Hacı Hüseyin bir Arap’tan beyaz bir eşek bulmuştur. Mıstık, eşeği ertesi sabah alacağını söyler ancak Hacı Hüseyin’in yanına uğramaz.

³² Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri - Hikâyeler 2* (Haz: Hülya Argunşah), s. 323-332

Hem Molla’ya külah giydirmek hem de parayı ödememek için gece vakti eşeği çalmak amacıyla ahırına girdiğinde Hacı Hüseyin ve damatları tarafından yakalanarak dövülür. Ardından eşek ile birlikte Jandarma’ya götürülürken yağın yağmurla eşeğin boyaları akar ve aslında siyah bir eşek olduğu, eşeğin de kendini Arap kılığına sokan Molla tarafından Hacı Hüseyin’e satıldığı anlaşılır. Yani Mıstık külah giydirmek isterken, daha kötü biçimde kendisine külah giydirilir ve hem dayak yiyip hem de hapse düşer.

Hikâye aslında çok tanındıktır ve büyük ihtimalle halk arasında anlatılagelen bu öykü Ömer Seyfettin tarafından yeniden yaratılmış ve daha da yaygınlaşmıştır. İki açığöz olan Rumelili Mıstık ile Kayserili Molla karakterleri arasındaki çekişme eğlenceli bir hikâye ortaya çıkarmıştır. Ömer Seyfettin, Kayserili Molla’yı “Yerden yapılı, çember sakallı, kalın çatık kaşlı, kırk beşlik bir softaydı. Küçük siyah gözleri hep önüne bakar, ince beyaz sarıklı kalıpsız fesinin altında tıraşlı kafası, geniş ensesi terden pırl pırl parlardı.”³³ şeklinde tasvir etmektedir.

Kayserili Molla akıllı, kurnaz bir adamdır ve dindar görünmektedir. Bu nedenle adına Molla denmekte ve insanlar gerçek adını bile bilmemektedir. Ancak Ömer Seyfettin şu Molla’nın fazla dindar olmadığını ortaya koymaktadır:

Mollanın ağzından sert bir rakı kokusu çıkıyordu. ... Mıstık ortağının gündüz oruçlu olduğunu hatırladı. Biraz şaka yapmak istedi: -Keşke beni de iftara çağırsaydım! Bera-ber içerdik...

Molla karşı çıktı:

-Asla!.. Ben ömrümde bir damla ağzıma içki koymamışım, Tanrıya bin şükür...

-Peki, bu koku ne be?

-Dişim ağrıyor, rakı ile ağzımı çalkaladım.³⁴

³³ Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri - Hikâyeler 2* (Haz: Hülya Argunşah), s. 324

³⁴ Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri - Hikâyeler 2* (Haz: Hülya Argunşah), s. 327

Aslında hem Rumelili Mıstık hem de Kayserili Molla, halkı dolandıran tipler olarak karşımızdadır. Ancak aradaki çekişmede Kayserili Molla’yı haksız gösterecek bir durum söz konusu değildir. Mıstık külah giydirmek isterken, Kayserili Molla daha uyanık davranarak onu alt etmiştir. Eşeğin boyanması imgesi artık literatüre Kayserililer ile özdeşleşerek geçmiştir. Bu ilk bakışta olumsuz bir çağrışım yapmakla birlikte şu fıkrada olduğu gibi, Kayserilileri küçük görmek isteyenlere ders vermek şeklinde de kullanılmaktadır:

Adamın biri Kayseri meydanında ayakkabı boyatıyormuş. Ayakkabısını boyayan çocukla dalga geçmek istemiş.

-Kayserililer eşeği boyayıp satarlarmış öyle mi?

Çocuk da öyle demiş yarı hiddetli bir şekilde. Adam daha dalgah bir şekilde nasıl yapıyorsunuz deyince boyacı çocuk elindeki fırçayı daha hızlı ayakkabıya sürterek:

-İşte böyle efendim, demiş.

Toparlayacak olursak Ömer Seyfettin hikâyelerinde dört Kayserili karakterden bahsedilmektedir. Muhteri hikâyesindeki Kayserili, her ne kadar karikatürize edilse de müteşebbisliği ve ticari zekâsı ile öne çıkan olumlu bir tiptir. Diğer üç tanesi olumsuz tiplerdir. Acaba Ne İdi? hikâyesinde fırsatçı, Pamuk İpliği hikâyesindeki Ermeni dinî taassuba sahip ve Türklere karşı düşman ve Külah hikâyesinde vurguncu tipler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak Külah hikâyesindeki Molla’nın kendisini daha uyanık sanan karşıdaki kişiye unutamayacağı bir ders vermesi, onun daha sempatik görünmesini sağlamıştır. Ömer Seyfettin, okuma zevki kazandıran canlı üslubuyla bu karakterlere hayat vermektedir.

Sözlerimize Hülya Argunşah Hoca-mızın bir ifadesiyle son verelim: Ömer Seyfettin’e her zaman döneceğiz... ■

²⁶ Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri - Hikâyeler 1* (Haz: Hülya Argunşah), s.183

²⁷ Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri - Hikâyeler 1* (Haz: Hülya Argunşah), s.184

²⁸ Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri - Hikâyeler 1* (Haz: Hülya Argunşah), s.186

²⁹ Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri - Hikâyeler 1* (Haz: Hülya Argunşah), s.187-188

³⁰ Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri - Hikâyeler 2* (Haz: Hülya Argunşah), s. 287-299

³¹ Yunus Emre Özsaray, “Ömer Seyfettin’de Toplum Eğitimi: Hikâyelerin Değer Değişimi Açısından İşlevi”, s. 405

Seyrânî'nin Düşünce Dünyası

Muammer Yılmaz

Seyrânî; Develi'nin eski Oruza Mahallesi, bugün ise Cami Kebir Mahallesi olarak bilinen Oruza Sokak'ta bulunan Oruza Camii imamı Cafer Efendi'nin oğludur. Doğum tarihi yaygın bilinen şekliyle 1800'dür.

İlk tahsilini babasından alan Seyrânî'nin asıl adı Mehmet'tir. Mehmet Tahir diyenler de vardır.

Develi Halasiye Medresesi'nde öğrenim görmüştür. Genç yaşta şiirler söylemeye başlayan Seyrânî; 19 yaşında evlenmiş, 1820 yılında askere gitmiş, Balkanlarda ve Kafkaslarda 8 yıl askerlik yapmıştır. 1828 yılında Osmanlı-Rus savaşına katılmıştır.

Askerlik dönüşü Develi'de birkaç yıl kalan Seyrânî; Kayseri, Konya, İstanbul, Edirne, Halep, Adana, Maraş bölgelerini gezmiş, 1832'de İstanbul'a gitmiştir. Köprülü Mehmet Paşa Medresesi'ne devam etmiş, ayrıca hat sanatı ve nakkaşlıkla da uğraşmıştır.

Seyrani İstanbul'da kaldığı yıllarda meydan (âşıklar) kahvehanelerine devam etmiş, saray tarafından düzenlenen çeşitli yarışmalara katılmış, devrin tanınmış âşıklarıyla tartışmış, çoğuna üstün gelmiştir.

1839 yılında ölen Sultan İkinci Mahmut'un yerine geçen Sultan Abdülmecit, Tanzimat Fermanı'nın duyurulması için 40

âşığı saraya davet etmiştir. Bu âşıklardan birisi de Seyrânîdir. Divan Heyeti'nin düzenlemiş olduğu muammayı sadece Âşık Seyrânî çözmüştür.

*Kanadı var kuş değil
Hatırı gönlü hoş değil
Art ayağı yük taşır
Ön ayağı boş değil*

Seyrânî'nin çözdüğü bu muamma hayvan dışkılarını yuvarlayan tıstana dedikleri böcektir.

Tespit edilen ödülün başka Sultan Abdülmecit, Seyrânî'ye samur kürkünü hediye eder ve Seyrânî saz şairi olarak sarayda alıkonulur.

Sarayda kalan ve Tanzimat'ın getireceği Batı yeniliklerine karşı çıkan ve her fırsatta ağır bir dille taşıyan Seyrânî, Tanzimat Fermanı'nı ilan eden Abdülmecit'i de ağır bir dille yerer. Daha da ileri giden Seyrânî, saraylar dururken Dolmabahçe Sarayı'nı yaptıran Sultan Abdülmecit'i tenkit etmekten çekinmez:

*Eski sarayları beğenmez oldu
Yere sığmaz oldu sultan olanlar*

Yaşadığı dönemde padişahı, devlet ve din adamlarını çekinmeden tenkit edip taşlaması sarayın hoşuna gitmemiştir. Yapmış olduğu taşlamalardan dolayı hayatı tehlikeye girince, saray muhafız alay komutanı hemşehrisi Develioğlu Hacı Kasım Paşa tarafından Halep'e giden bir kervanla yine Develili Şair Halep Kadısı Ali Celaleddin Efendi'ye gönderilmiştir Seyrânî'yi Halep'e gönderen Kasım Paşa Abdülmecit tarafından Bağdat'a vali olarak sürülmüştür.

Halep'ten Bağdat'a geçen Seyrânî, hemşehrisi Kasım Paşa himayesinde üç sene kaldıktan sonra önce Adana'nın Kozan ilçesinde bulunan meşhur Kozanoğlu Ahmet Paşa'nın yanına gelmiş, kendisinden ikram ve izzet gören âşığımız oradan da 1843 yılında Develi'ye dönmüştür.

Yaşamı boyunca gerek Develi'de gerekse dolaştığı yerlerde gayrimüslim vatandaşlarla da dostluk kurabilmiştir.

Ömrü boyunca yoksulluk ve sefalet içinde yaşayan ve son dönemlerinde bu sefaleti giderek artan Seyrânî; çok çileli, fırtınalı, gelgitli bir hayattan sonra bir bahar sabahı, tabiat ananın ovaları ve dağları lalezâra çevirdiği, suların çağlayıp coştuğu, kuşların daldan dala uçtuğu bir vakitte “Ecele minnet eylemem” diyen Seyrânî bir dostuna, yarın benim düğünüm var demek suretiyle öleceğini haber verip 15 Mayıs 1866'da yalancılar kahvesine veda eder.

Seyrânî toplumun yaralarına neşter vuran, duygulu, lirik, samimi, içten bir söz ustası. Hem halk âşığı olarak halkın içinden, bağrından biri hem de ilim ve sanat çevrelerinde kendine yer edinmiş, söz sahibi olmuş bir şair, gönül ve düşünce adamıdır.

Âşığımız Seyrânî toplumdaki kötü huyları, alışkanlıkları, karaktersizlikleri, sosyal hastalıkları yerinde gören; haksızlığa, zulme, rüşvete, ahlâk bozukluklarına karşı başkaldırmaktan korkmayan hiciv ve taşlama ustasıdır.

Bir hiciv, bir taşlama ustası olan Seyrânî kişilerle uğraşmaz, siyasi, ideolojik ve mezhepçi değildir; topluma, ülkesine, insanlığa karşı sorumluluğu tüm varlığı ile duymuş, yaşamış, anlatmıştır. Aynı zamanda şiirlerinde halkın dert ve isteklerini de yansıtmış, padişah da dâhil yönetimin hatalarını kendilerine göstermek için de şiirlerini ayna olarak kullanmıştır. Böylece yaşadığı çağın aynası ve vicdanı olmuştur.

Yaşadığı çağın aynası olan Seyrânî hakkında kitaplar ve makaleler yazılmış ve yazılmaktadır. Fakat onun gönül, düşünce dünyasına ait derli toplu bir çalışma yapılmamıştır. Bizim bu yazımız (çalışmamız) ise küçük bir denemedir.

GÖNÜL KÂBESİ

Gönül gerçeğe ve Allah'a ulaşmakta yol göstericidir. Akıl, duygu bilgisinin; gönül, irfanın kaynağıdır. Gönül; Çaresizler Çaresi'ne giden yolun ilk uğrağı, “Beyt-i Hudâ (Allah'ın evi), Allah aşkının ilk konağıdır. Dünya ve ahiret, kıyamet, cennet ve cehennem hep ondadır. O kadar yüce ve hassas olan âlem-i suğra'nın (küçük âlem) tamiri de güçtür. Nadide bir vazo, cam gibi kırılır, zincir gibi kopar.

O kırılmayagörsün, öyle bir yıkılır ki bülbül ötmez, güller açmaz, pınarlar akmaz, bahar bile kış kesilir.

Gönül tariflere sığmaz, uçsuz bucaksız bir deryadır. İnsan ise bu deryada saman çöpü gibi hafif, kılavuzsuz gemi gibi sarhoş debelenip durur. İstekler ve arzular bu ummanda körelir, burada filizlenir, sonra asırlık bir çınar olur, bütün dünyayı kaplar.

Hem dünyayı hem ruhumuzu aydınlatan bir dolunaydır gönül. Eğer iman ve vahdet (birlik, teklîk) nuru ile dolmuşsa o bir nurdur. Haset ve riyâ ile çevrilmişse o Veyl Deresi'nden cehenneme giden yoldur.

Gönül, İblis'in tohumunun orada asla yeşeremediği, imana açılan, içerisinde nadide çiçeklerin yetiştiği, bal arılarının uçuştığı, derelerin ve çağlayanların coştığı, bülbülün kanı ve Peygamberimizin teri ve kokusu ile sulanıp açan gül ve gülbahçe, lâlezârdır.

Farsça karşılığı “Dil”, Arapça karşılığı “Kalp” olan gönlü yıkan, iki cihanda mutsuz olacaktır. Önemli olan gönül kırmak

Yunus Emre’imizin nefis ifadesiyle, Yaradan’ın tahtgahı olan gönle girip, gönül yapmaktır.

Gönüller Sultanı, ruh ordusunun serdarı Mevlânâ’nın gönle eğilişi ise daha orijinaldir. Ulu Hünkâr’da gönül Kâbe ile eşdeğerde olduğu için insan gönlü kutsaldır. O yüzden incitilmez, kırılmaz.

Gönül kelimesinin Bozkırın Tezenesi Neşet Usta’nın da şahsi lügatinde çok özel bir yeri vardır. O tıpkı Yunus Emre ve Mevlânâ gibi, kendisini gönül yapmaya adanmış biridir. Gönül kapısı (Gönül Dağı) sisli, boranlı olsa da her zaman açık Neşet Usta’nın şu güzel mısralarında gönül Hakk’ın kapısı ve tapusu olan son duraktır. Gönül kıranlar bu kapıdan geçemez:

*Hakk’tır canlıların yapısı
Kimsede yoktur tapusu
Son durak gönül kapısı
Kırdıysan varma kardaş*

Seyrânî de Yunus ve Mevlânâ gibi o insan gönlünü ilâhî rahmetin tecelli ettiği bir mekân olarak görüyordu. Öyle ki Yüce Yaratan Hz. Âdem’i kendi eliyle yaratmış, ona kendi ruhundan üflemiş, kendi katında oturarak en mükemmel yaratmış ve melekler onun önünde secde etmiştir. Öyleyse Beytullah olan gönlü ziyaret bir yana kıran, Yaratıcı’ya karşı gelmiş ve bir bakıma O’nu kırmış oluyordu:

*Tabib ister bu yâreyi yarmaya
Zahm-i aşkın (aşk yarasının) merhemini sarmaya
Kudretin yok ise Beyt’e varmaya
Gönül Beytullah’dır ziyaret eyle*

*Kalbini geniş tut sıkma Seyrânî
Rizâ’yı Bari’den (Yaratıcı’nın emrinden) çıkma Seyrânî
Gönül Beytullah’dır yıkma Seyrânî
Elinden gelirse imaret eyle*

Diğer yandan her âşık (şair) gibi Seyrânî de zaman zaman öğüt ve nasihatten hisse almayan, kadir kıymet bilmeyen, üstelik de namaz kılmayan ve buna rağmen cennetten bir köşk isteyen gönlüne sitem edip kendisine çekidüzen vermesini ister. Aslında onun sitemi hepimizdir:

*Sadıkların dergâhına vardın mı?
El bağlayıp divanına durdun mu?*

*Kırk öğütten sen bir hisse aldın mı?
Kadir kıymet Hakkı bildin mi gönül*

*Erenlerin türbesini taşlarsın
Sevap bilmez gühah koymaz işlersin
Cennet’i âlâdan bir köşk istersin
Beş vakit namazını kıldın mı gönül*

*Islah eyle Rabbim gönül elinden
İhlâsı kelâmı kesme dilimden
Sen bilirsin Seyrânî’nin hâlinden
Eceli görünce sindin mi gönül*

DÜNYA

Dünya kelimesinin kökeni “**alçak, değersiz**” anlamındadır. Dünyaya gelip gelmemek elimizde olmadığı gibi, zaman gelince ecel şerbetini içip içmemek de elimizde değil. Zira her yapılan yıkılır, her yeni eskir, her topluluk dağılır ve her doğan ölür. Yaratanın kanunu hiç değişmez.

Dünya ve dünya hayatı; güzelliğin de, çirkinliğin de, yokluğun, hiçliğin, hüznün ve mutluluğun da arenasıdır. Dünyayı güzelleştiren ve çirkinleştirenler de insanlardır.

Gönül gözlü Âşık Veysel’in tarifi ile gündüz ve gece yürüdüğümüz iki kapılı bir han olan dünya ve dünya hayatı çer çöpten, aldatıcı bir geçimlilikten, sadece bir eğlence ve oyundan ibarettir. Yüce Yaratan bu ibretli gerçeği Hadid suresi, ayet 20’de bildiriyor.

Hz. İsa da dünyanın peşinde koşanların durumunu denizden su içene benzetir ve şöyle der: “**O ne kadar çok içse o kadar fazla susar ve harareti artar. Bu kişi ölene kadar içer, fakat susuzluğu gitmeden kendisi helak olur gider.**” Yine dünyanın vefasızlığını, mal ve mülk peşinde koşanların durumlarını Yunus Emre’miz de ibretle anlatır.

Dünya değersiz, alçak da olsa yine de güzeldir. Çünkü Allah’ın yarattığı her şey güzeldir. Onun için aşkın da, mutluluğun da, ayrılığın da, kavuşmanın da mekânıdır.

Dünyadan şikâyet etmeyen ve ona sitemler yağdırmayan şair ve âşık yok gibidir. Bu da bir gelenektir. Seyrânî’nin dünyaya sitemi, dünyadan şikâyeti, onu tarifi sanatlı ve ibretlidir. Dünyayı ha bire insan yiyen, ısırpı kanını emen büvelek sineğine benzeten Seyrânî; dünyanın bir gün batacağını, bu zamana kadar fazlaca kaldığını ve İslâm’ın yemeğine (tatlısına) şeker yerine tuzu, fitneyi kattığını, Nuh’un gemisi gibi azap tufanına kaldığını yana yakıla anlatır:

*İsrafil’in sûrun alacak mısın?
Kanına koyup çalacak mısın?
Sen cihanda baki kalacak mısın?
Bu zamana kadar kaldığın yeter*

*Seyrânî feleğin ola edebi
Sükker-i İslâm’a katmazdı şebbi
Sen de sefine-i Nuh Nebi gibi
Azap tufanına daldığın yeter*

İNSANA BAKIŞI

Yaratılmışların en şereflişi “**Ahsen-i Takvim**” olan insan, ne yazık ki Yüce Yaratan tarafından verilmiş olan değerini bir pula satmaktan kendini alamaz.

Az melekleşirse de çoğu zaman İblisliği elden bırakmaz. Nankördür, çok az şükreder, acelecidir, yalan dünyaya çok bağlıdır. Hem kendisi ile hem de başkalarıyla kavgalıdır. Dünyaya sığmaz, mal mülk peşinde koşar; çoğu kez yiyemeden, arkasına baka baka geldiği yere gider.

Yerinde duramayan, aradığını bulamayan, derinlere dala-mayan insan; tezatlar ve çatışmalar içinde kıvranıyor. İfrat ve tefrit arasında bocalayan, kendisine yük olan insan, yine de Çaresizler Çaresi’nin katında müstesna bir varlıktır.

Ne yazık ki, çok az melekleşen ve İblis’e taş ve baş çıkar-tacak kadar zıvanadan çıkan, vicdanı körelmiş, aklı şaşmış, içi kin ve nefret duygusu ile dolu bir insanın yapamayacağı hiçbir şey yoktur.

Teknoloji bütün gelişmişliğine rağmen; ruhu da bedeni de aç, izansız ve vicdansız bir insandan daha tehlikeli bir silah bırakmamıştır. Güzeli insanlar yok mudur? Elbette vardır, ama sayıları ne yazık ki azdır, azalmaktadır. Bunların çoğu da yıllar öncesinden tahta atlara binip aramızdan ayrılmışlardır.

Pek çok şair gibi insanı ve toplumu ele alan Seyrânî de kendini arayanların yanında, çevresini ve nice değerleri yakıp yıkan, gönlü sızlayıp, bir kere olsun merhamet damarları kaba-rıp gözlerinden yaşlar dökülmeyen, ruhsuz, şuursuz insanı (insanları) tenkit ederken günümüze ölümsüz mesajlar bırakır.

Anadolu insanının acılarını, yaşam biçimlerini dile getirip devletin en başında bulunanları da hicvetmekten çekinmeyen Seyrânî’nin bütün ömrü halkın çileli yaşamıyla; onları soyan, sömüren hırsız soygunculara arka çıkanlarla, burnundan kıl aldırmanın, bilgisiz, ruhsuz, yozlaşmış ve kalbi taşlaşmış cüce idarecilerin cehaletiyle ve dini kendi çıkarlarına alet eden ham sofularla mücadele etmekle geçti.*

Seyrânî en çok da cahil insanlardan çekmiştir. Birçok şiirinde bunu dile getirir. Cahil insanları zehire benzeten Seyrânî zehrin şifası olur mu der:

*Gün görmüş yok cihanda cahilden vefâ
Vefâ umup etme kendine cefâ
Olur mu insana zehirden şifâ
Fikretsün gönülden ihvan (sadık, candan) olanlar*

Onun şiirlerinde ve yaşam felsefesinde çektiği sıkıntıların ve zorlukların merkezinde hep insan ve insanın mutluluğu vardı. Bu yüzden de olayları ve yol, erkân bilmeyen kişileri korkusuzca yermeden edemiyordu:

*Âlemi tan edenin (sövmeyen, yermeyen, ayıplama) yanına varsan
Seni de yanıltır mesele sorsan
Bir cim bile çıkmaz karnını yarsan
Meclise gelir de erkân beğenmez*

*Ellerin evinde çul fırâş (döşek, yatak) olur
Burnu sümüklüdür gözü yaş olur
Bayramdan bayrama bir tıraş olur
Gider berbere de dükkân beğenmez*

*Dağlarda taşlarda dolaşan Yörük
İnsanlar içine çıkmayan hödük
Bir elife dili dönmeyen sürtük
Şehirde tecvitle Kur’an beğenmez*

*Yayladan yaylaya konup göçer de
Arpayı buğdayı ekip biçer de
Mısır yaprağını kıyıp içer de
Tütünü bulunca duman beğenmez*

AŞK=SEVDA

Aşk, hayatın kendisidir, kâinat aşk üzerine kurulmuştur. Aşk, aklın maverası, gönlün miracıdır. Aşkı olmayanın Kâbe’si nefsidir. Nefse galip gelmenin ilacı sevda, yani aşktır.

Aşksız insanların bedenleri çürümüş, ruhları kararmış ve hatta mühürlenmiştir. Mutasavvıflara göre, bütün oluşumların gerçek sebebi, hikmeti “İlâhî Aşk”tır. Mutasavvıf velilerin, şairlerin, yazarların, tarikat mensuplarının geleneklerindendir. Ulu Hünkâr Mevlânâ ise aşkı şöyle tarif etmiştir:

“**Aşk devletten, iyilikten, gönül ferahlığından, doğru yolu buluştan başka bir şey değildir. Âşıkla düş kalk, daima âşıklığı seç.**”

Buraya kadar aldığımız ilâhî aşk ve onun vasıflarıdır. Beşeri aşka gelecek olursak, bu aşk da insanı Yaradan’ına yaklaştırır, O’nun güzelliğini âşık maşukunda görür.

Aşk ve muhabbet dünyanın yaratılmasına sebep olduğu gibi, insanı kâmil yapan ve Tanrı’ya, aslına ulaştıran da odur. Seyrânî de şiirlerinde hep aşkın, muhabbetin insanı kemale

erdireceğini, olgunlaştırıp yücelteceğini söyler.

Seyrânî şiirlerinde aşk konusunu yoğun biçimde işler. Seyrânî’de aşk (sevda), hakiki aşk, Allah aşkıdır. Şairimize göre insanların fitratında olan güzele, güzelliğe meylin aslı Yüce Yaratıcı’nın cemalini seyretmekten duyulan zevktir.

Seyrânî’nin ilâhî aşkı konu alan şiirleri, beşeri aşkı konu alan şiirlerine oranla oldukça fazladır. Allah Resulüne “Yâr” hitabıyla seslenmesi de bu aşkın göstergesidir:

*Bende bir ateş var yanmadan tüter
Tütünsüz ateşe yandığım yeter
Lûtfuna muhtacım iş senden biter
Sensin cümle derde derman olan Yâr*

Seyrânî’nin aşkı tarifi çok orijinaldir. Aşk her yiğidin harcı değildir, demir leblebidir; unu öğüten, kepekten ayıran değirmen, temizleyen ince elektir:

*Aşk atlası dokunsaydı ipekten
Girmeyen kalmazdı deli tepekten
Değirmen öğütür unu kepekten
Temizleyen ince elek sevdiğim*

Seyrânî her türlü güzelliğe tutkun, seven, sevgisini en güzel bir biçimde dile getiren içli, usta bir âşıktır. Şiirlerindeki beşeri sevgili genellikle vefasızdır, zalimdir, erişilmeyendir.

Aşk insana acı verir ama onu yüceltir. “Aşk iğnesiyle dikilen dikiş, kıyamete kadar sökülmez.” der.

Fuzulî “Aşk derdiyle hoşem, el çek ilâcımdan tabip” derken Seyrânî de:

“Ey tabip elden gelirse yaremi gel emleme

Yar elinden gelmedir bu yârayı merhemleme” derken en büyük sevgili yolunda çekilen acılar; seven için tabibin verdiği merhemden daha iyi diyor.

Seyrânî de her insan gibi sevmiş, sevilmiş, gönlüne gireni olmuştur. Sevgililer bazen pek nazlı olur, kendilerini ağırdan satarlar; âşıkını kul köle edip dillere düşürürler. Seyrânî de sevgilinin sitemlerinden fazla usanmış olacak ki şu güzel anlamlı mısralarında pişmanlık da duyuyor:

*Güzel sever isen gerdanı benli
Her güzelin kahrı çekilmez imiş
Ben bağrımı toprak sanır taş imiş
Meğer taşa tohum ekilmez imiş*

Âşık gönüller kolay kolay ölmez, ölse de hep diridirler diyen Seyrânî; zaman zaman gözlerini süzen, kaşlarını çatan, kirpiği ok olup canına (yüreğine) batan sevdiğinden az çekmiş değildir:

*Süzüp gözlerini kaşların çatar
Perişan kâkülü ruhsara (yüz, çehre) atar
Ok gibi kirpiği canıma batar
Gözlerini gayet süzme sevdiğim*

Seyrânî de her insan, âşık gibi köyünden ve sevdiğinden o kadar uzak kalmış ki, onların hasreti ile yüreği dağlanıyor. Yüreğini turnaların kanatlarına bağlayarak, uçan kuştan, esen yelden yardım isterken, sevdiğinden de kanayan yarasına merhem olmasını istiyor:

*Seher yeli sen Mevlâ’yı seversen
Sılada bir yârim var, seher yeli
Bu kâğıt içine üç beyit yazdım
Bul sen tenhada ver, seher yeli*

*Uzak giden memul (ümit, umut) belki vatandan
Çoğaldı noksanım damarda kandan
Eğer Seyrânî’yi seversen candan
Yarasına durma merhem sar güzel*

ÖLÜM

Şu yalancılar kahvesinin en şaşılmaz ve yanılmaz konularından ve en acı gerçeklerinden biri hiç şüphesiz ölüm vakasıdır. Öyle ki her kanun değişir, her yeni eskir ama ölüm kanunu hiç mi hiç değişmez, değişmeyecek. Çünkü Yaratıcı böyle koymuş, doğumu da ölümü de yaratmış.

Dünya bir imtihan ve ibretler mahşeridir. İlk bakışta insana içi boş ve tatlı gelir, nefse tazelik ve canlılık verir. Fakat nefsinin esiri olanlara, mal-mülk-para peşinde koşanlara bir girdaptır. Suyu serap, çocukların heves edip yaladığı elma şekeridir. Dışı boyalar ve renkler cümbüşü, içi ise viraneler yurdudur. Ona aldananları zelil eder, nefessiz, aşksız, yurtsuz bırakır.

“Her nefis (canlı) ölümü tadacaktır. Sonunda bize döneceksiniz.” (Ankebut 29/54) ve *“Biz Allah’a aidiz ve yine O’na döneceğiz.”* (Bakara 21/156) buyuran Yüce Yaratıcı’nın buyruğuna insanoğlu yine de vurdumduymaz görünür, ta ki belî bükülüp, dişleri dökülüp, eli ayağı tutmaz hâle gelince bu değişmez gerçeği daha iyi anlar.

İnsan ve canlı olan her şey ölüme mahkûmsa da insanoğlu bu çile ve ibretler yurdundan ferman boynuna asılmışken yine de gitmek istemiyor; Üstat Necip Fazıl’ın dili ile ölüme çare arıyor:

*Gökte zamansızlık hangi noktada?
Elindeyse yıldız yıldız hecele
Hüküm yazılıken kara tahtada
İnsan yine çare arar ecele*

Seyrânî ise güreşe çıkan Ecel Pehlivanı, Hz. Yusuf’un güzelliğinde olsa da yine de sevilmez diyor:

*Hüsn-i Yusuf olsa ecel sevilmez
Öperken ısırp dişlemesi var*

Oysa değindiğimiz gibi insan, ölmek için vardır. Hayatla ve ölümle imtihan edilmek, sınanmak için vardır. İnsan başkasının ve en yakınının ölümünü görmesine rağmen yine de ölümü kendisine yaklaştırmaz, daima erteler. Oysa ölüm denilen gerçek insana o kadar yakın ki “Biz ona şah damarından daha yakınız” buyuruyor Yüce Yaratıcı.

Adaletin kalesi Hazreti Ömer de: “Ölümü yatarken yastığınınız altında, kalkınca da burnunuzun ucunda görün.” diyor.

Ölüm bu kadar yakın olduğu hâlde, yine de ona inanmamış gibi yaşamaya devam ederiz. Bize biraz daha uzak diye ölüm gerçeğini zamana hapsederek de bir gün bakmışız ki biz de o “Tahta At”ın içine girmişiz.

İnsan ömrü uzun görünse de çok kısadır. Fakat kısa oluşu, şu veya bu kadar sene oluşundan değil, fani oluşundandır. Ne kadar yaşarsan yaşa toplasan bir gündür, o da son gündür.

İbretli ve ürkütücü olan ölüm hakikatini Seyrânî insan ömrünü, can ipini döndüren ve kopan kirmene, sulak vadide açan ve dikenî kendisine zarar vermeyen ve sonra da gün gün solan güle benzetir:

*Can ipini ten yükünden
Saran kirmen ular bir gün
Sulu yalçınlar önünden
Açılan gül solar bir gün*

Yine Seyrânî’nin diliyle gülün dikenî nasıl güle zarar vermez ve onu korur ise; altına girdiğimiz sadık yârimiz kara toprak da bizi korur, incitmeden hem başımızı tarar, hem de gözlerimize dolar:

*Gül dalına diken yarar
Diken güle vermez zarar
Toprak bir gün başın tarar
Saçlarını yolar bir gün*

*Dünya olur bir gün harap
Ne bülbül kalır ne gurap (karga)
Rızka sebep olan turap (toprak)
Gözlerine dolar bir gün*

Sözün kısıası; ölüm zengini, fakiri, makamı ne olursa olsun herkesi hizaya getirir. Şairimiz Seyrânî bu gerçeği bir kez daha mısralara yükler:

*Makamımız ala karlı dağ olsa
Etrafı lâle sümbül bağ olsa
Her ne kadar paşa olsa bey olsa
Yakasız gömleğe sarılır bir gün*

Gazneli Sultan Mahmut da Seyrânî’yi tamamlar:

*Yoklansın kafatası mezarda her ölenin
Farkı var mı bakalım hükümdarla kölenin*

CEHENNEM-CENNET-MAHŞER VE SIRAT KÖPRÜSÜ

Cehennem, ateşinin yakıtı taş ve insanların olduğu belirtilen bir yerdir. Seyrânî cehennemden kurtulmanın Allah’ın isteklerini gözetmek ve beş vakit namaz kılmakla mümkün olabileceğini şöyle belirtmektedir:

*Beş vaktini kıl da gözet Sübhânı
Cehennem nârından kurtar bu cânı
Yanaşma şeytana aldatır seni
Şeytanın konduğu daldan uzak ol*

Cennet inananların ve güzel ahlaklıların gireceği her türlü rahatlığın olduğu yerdir. Seyrani buraya ancak Hak için gönlü çarpanların girebileceğini belirterek şöyle der:

*Mağrib dediğimiz şark olur bir gün
Mümin münâfık fark olur bir gün
Cennet libâsına gark olur bir gün
Hak için sineyi üryân olanlar*

Sırat Köprüsü kıldan ince kılıçtan keskin olduğu ve altında Veyl Deresi’nin bulunduğu hikâye edilen bir yerdir. Seyrânî, hesaplaşmaların mahşerde görüleceğini, Sırat Köprüsü’nden geçmek için iyi bir insan olmanın gerektiğini belirtir ve şöyle der:

*Yedi yıldız doğdu üçü terazi
Kavuştu ülkere gitti terazi
Yarın mahşer günü ararlar bizi
Mizan terazisi kurulur bir gün*

*Biçâresin deli gönül nâçarsın
Amel defteri bir gün açarsın
Sırat Köprüsü’nden nasıl geçersin
Günahın sırtına sarılır bir gün*

BEKİR OĞUZBAŞARAN'LA

Kayseri, Kitap, Kültür ve Sanat Üzerine

Mustafa İbakorkmaz

- **Bekir Hocam, çocukluğunuzda ve gençliğinizdeki Kayseri nasıldı?**
- Çocukluk ve gençliğimdeki Kayseri, bugünkü Kayseri'den çok farklıydı. Bendeniz 1946 doğumluyum. O zamanlardaki Kayseri'den bahsederken sanki mîlat öncesinden bahsediyormuşum gibi gelebilir bazılarına... Sorunuz ve sorularınız o kadar güzel ve kapsamlı ki, her birinin cevabı için bir kitap yazılabilir... O zamanlar Kayseri'nin nüfusu kırk bin civarındaydı. Bizim mahallemiz Çandır'dı... Sanırım

bu kelime, bir Türk boyu adı olan Çuvandır'dan geliyor. Bir Çandır da Yozgat'ta var, biliyorsunuz. Ağırlıklı olarak bir çiftçi mahallesiydi Çandır. Gün kazanır, gün yerdik. O zamanlar helal kazanç ve helal rızık çok önemliydi. Evimiz Altan Çıkmazı'ndaydı... Mahallemizden bugüne sadece camimiz kaldı.

Bendeniz ilkokulun ilk üç sınıfını Şehit Nazım İlkokulu'nda, son iki sınıfını ise Sümer İlkokulu'nda okudum. Daha sonra sınavla Askerî Anata-

mir Fabrikası Çırak Okulu'na girdim. Orası üç yıllık bir orta sanat okuluydu. Bizi Kara Kuvvetleri okuttuğu için üç yıl da mecburî hizmet mükellefiyetimiz vardı... Yarım gün ders, yarım gün atölyede çalışıyorduk. Hava İkmal Merkezi'nin de benzer bir çırak okulu vardı. Geçmişte DDY de aynı yoldan geçmişti. Bu orta dereceli okulu bitirmiş ve fabrikada işçi olarak çalışmaya devam ederken daha çok nazariyata yatkın tabiatım sebebiyle liseyi ve üniversiteyi de okuma arzusu şiddetle belirdi

içimde. O yıllarda Millî Eğitim Bakanlığı, bizim okulumuzun ortaokullara denkliğini kabul etmemişti henüz. Bendeniz bu engeli dışarıdan ortaokul bitirme sınavlarına girerek

aştım. O sıralar Kayseri Lisesi'nin akşam bölümü de vardı. Gündüz üç sene olan okul gece dört seneydi. Gündüz Anata-mir'de işçi olarak çalışıyor, akşamları da lisede okuyor-

dum. Lise son sınıfta sınava girerek İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni kazandım. İşten ayrılıp İstanbul Hukuk'ta bir yıl okudum. Yeniden sınava girerek bu defa İstanbul Üni-

versitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü'nün gece kısmına kaydoldum. Çünkü edebiyatı çok seviyordum. Ortaöğretim çağlarımda ünlü edebiyatçıların ve bu alanın

Akşam Lisesi öğrencisiyken yazdığım şiirleri ara sıra mahallî gazetelerde yayımlıyordum. İşte onlardan biri Devrim gazetesinde çıkmıştı. Edebiyat hocamız, aynı zamanda lise müdürü olan merhum Mehmet Ateşoğlu'ydü. Bir akşam dersimize geldiğinde ceketinin yan cebinde bir gazete vardı. Derse başlamadan önce gazeteyi çıkarıp bendenize âit şiiri gümbür gümbür sesiyle okudu.

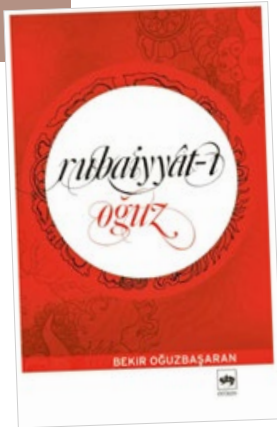
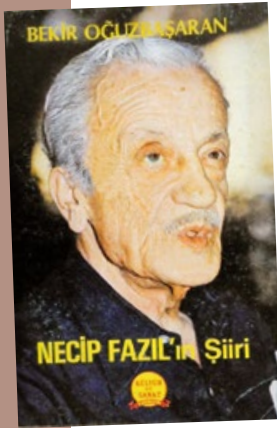
bilim adamlarının eserlerini, dergi ve gazetelerdeki yazılarını ilgiyle ve sevgiyle takip ediyordum. Ufak ufak yazmaya da başlamıştım. Okumak ve yazmak ne müthiş bir keyifti, zevkti Allahım...

■ **Sosyal hayat, kültür ve edebiyat dünyası üzerine aklınızda kalanlar neler? Edebiyata nasıl başladınız?**

● O vakitler Kayseri'de Abdullah Satoğlu günlük Hakimiyet gazetesini çıkarırdı. Kendisi de şair olduğundan gazetesinde şiir ve edebiyata ciddî mânâda yer verirdi. Hafta bir edebiyat sayfası düzenlerdi. Kayseri ve çevresindeki şair ve yazarları etrafında toplamıştı. Gazetesinin Cumhuriyet Meydanı'na yakın bürosu edebiyatçıların buluşma yeri idi. Biz daha çok gençtik. Onları bu yazıhânede uzaktan seyrederek ve onların bu muhabbetine imrenirdik. Her günün gazetesi vitrinde sergilenir, gidip gelirken -hiç değilse- birinci sayfasını oradan okurduk. Edebiyat sayfası olduğu günler gazeteyi satın alır, özellikle o sayfayı

uzun uzun incelerdim. Şair Satoğlu kendinden kapaklı, yarım gazete sayfası ebâdında aylık bir edebiyat dergisi de çıkarırdı: Filiz. O gün için önemli bir edebiyat dergisiydi. Filiz'in açtığı şiir yarışmasına bir şiirimle ben de katılmıştım. Yarışmaya katılan şiirler, Hakimiyet'in birinci sayfasında yayımlanmıştı.

Akşam Lisesi öğrencisiyken yazdığım şiirleri ara sıra mahallî gazetelerde yayımlıyordum. İşte onlardan biri Devrim gazetesinde çıkmıştı. Edebiyat hocamız, aynı zamanda lise müdürü olan merhum Mehmet Ateşoğlu'ydü. Bir akşam dersimize geldiğinde ceketinin yan cebinde bir gazete vardı. Derse başlamadan önce gazeteyi çıkarıp bendenize âit şiiri gümbür gümbür sesiyle okudu. İçeride dönük, duygusal yapıda bir delikanlıydım. Hocam beni harâretle tebrik etti. Benim bu Namık Kemâl tarzı hamasî şiirimi o emînim daha kaç yerde okumuştur, Allah bilir. Bu hâdise benim için âdeta doping oldu.

■ Gençlik yıllarınızda Kayseri'de nasıl bir edebiyat ortamı vardı?

- Hem o yıllarda, hem de daha sonraki yıllarda şehrimizde birçok fikir, sanat, edebiyat dergisi çıktı. Her dergi bir edebiyat çevresine tekabül ediyordu. Bu dergilerden hatırlımda kalanlar şunlardı: Kurultay, Hakimiyet Sanat, Ozanca, Küçük Dergi, Doğu Edebiyat, Kayseri Kültür. Bu dergi, 9. sayısından itibaren Kültür ve Sanat adıyla yayın hayatını sürdürmüştü. Erciyes, Yediharf, Susku, Gültepe, Kavram Karmaşa, Berceste, Çıngı, Yitik Düşler... Unuttuğum daha pek çok dergi çıkmıştır kuşkusuz... Bu dergilerden Küçük Dergi, Kültür ve Sanat, Erciyes ve Berceste'ye epeyce emeğim geçmiştir... Gültepe'de de bir çok ürünüm yayımlanmıştı.

Kayserimizin bilindiği gibi bir oturma geleneği vardır. Biz Kayseri'de yaşayan edebiyatçılar, bunu kendi aramızda edebiyatçı oturmasına dönüştürüp 20-30 kişiye kadar çoğalıp yıllarca sürdürmüştüzdür. Bu oturmaların şöhretini duyup katılmak isteyen ve arada bir de olsa pek çok aydın, bürokrat, yönetici bu oturmaların tadına bakmışlardır. Bu oturumlar oldukça verimli geçirdi. Yeni yeni projeler ortaya atılır, tartışmalar yapılır, çıkarılmakta olan dergi için dosya ya da özel sayılar hazırlanırdı. İsteyen yeni yazdığı şiiri, hikâyeyi, denemeyi okur, dinleyenlerden görüş alırdı...

■ Şehirden üniversite okumaya giden erken kuşaktansınız.

Necip Fazıl'ın fikir dünyasıyla Kayseri'deyken mi tanıştınız? Üniversiteye gitmeden önce Büyük Doğu Kayseri'de ne durumdaydı?

- Üniversiteye gitmeden önce Üstad'ı Büyük Doğu'suyla, okuduğum bazı eserleriyle ve 1962'de Kayseri'de kurulan Büyük Doğu Fikir Kulübü vasıtasıyla gıyâben tanıdım. Sivas Caddesi üzerindeki bir apartmanın zemin katının tamamını mekân tutan Büyük Doğu Fikir Kulübü, benim gibi başka bazı arkadaşlarım için ev, fabrika ve okul dışında her fırsatta bizi cezbeden bir ocaktı. Orada eski Büyük Doğu'ları ve Üstad'ın mevcut eserlerini okur, kasetlerden konferanslarını dinlerdik. Hatta ağabeylerimiz, Ayasofya ve Mehmetçik gibi iki şâheser hitâbeyi, İki Hitâbe adıyla küçük bir cep kitabı olarak yayımlamışlardı. Orada bilhassa hemen herkesin müsait olduğu hafta sonlarında yâhut akşamları seminerler, konferanslar ve toplantılar olur, onlardan âzamî ölçüde istifâde etmeye çalışırdık. Bu kulübe gelen gençler arasında biz Anatamlılar ekseriyeti teşkil ederdik. Rahmetli arkadaşım Mustafa Miyasoğlu da o sıralarda okuduğu Babanzâde Ahmed Naim Efendi'ye âit İslâm Ahlâkı isimli kitaptan mülhem bir konuşma yapmıştı...

Yanılmıyorsam 1964'te Üstad Necip Fazıl, Kayseri'de Cıngıllıoğlu'nun Kahvesi'nde -ki büyük bir mekândı- Dünya Görüşümüz konulu bir konferans vermiş ve Kayseri'de

âdeta yer yerinden oynamıştı. Zaten onun her konferansı bir hitâbet ve belâgat şâhese-riydi. Fikir, bilgi, kültür, nükte, dâvâ çağlayanıydı... İnsanlar onu hangi kültür seviyesine sahip olurlarsa olsunlar, hangi sosyal statüde bulunurlarsa bulunsunlar saatlerce büyülenmiş gibi dinlerlerdi. Bu konuşmalar aynı zamanda İstanbul Türkçesinin en güzel örnekleriydi.

Kayseri'deki B. D. Fikir Kulübü'müzde 1959 Büyük Doğu'ları vardı. Onları yutarcasına okuyorduk. Oldukça albenili dergilerdi. Büyük Doğu'nun başyazıları, attığı manşetler ne müthişti. Daha İstanbul'a üniversite okumaya gitmeden önce Büyük Doğu'nun bir misyoneri gibi görüyordum kendimi.

Büyük Doğu dergisinin yayımlandığı zamanlarda bizler, yani onun tiryakileri cuma gününü ipe çekerdik... Büyük Doğu benim için ikinci bir üniversite olmuştur. Ne çok şey öğrendik ondan. Bir kimlik ve kişilik kazandık, belli bir fikir seviyesine ve estetik duygusuna sahip olduk.

Kayseri'deki B. D. Fikir Kulübü'müzde 1959 Büyük Doğu'ları vardı. Onları yutarcasına okuyorduk. Oldukça albenili dergilerdi. Büyük Doğu'nun başyazıları, attığı manşetler ne müthişti. Daha İstanbul'a üniversite okumaya gitmeden önce Büyük Doğu'nun -deyim yerindeyse- bir misyoneri gibi görüyordum kendimi. Nite-

kim Anatamir Fabrikasındaki akranlarımızın pek çoğunu Büyük Doğu ile tanıştırmıştık...

Üstad'ın yayımlanan eserlerini önce gazetelerde tefrika olarak takip ediyor, sonra da kitaplaşınca bir kere de kitap olarak okuyorduk. Günlük gazetelerdeki Çerçeve'lerini de hiç kaçırmıyorduk. Üstad hangi gazetede yazarsa biz de o gazetenin müdavimi oluyor-duk. Uzaktan da olsa Üstad'ın

hayatı ve faaliyetleri hakkında gazetelerden haberdar olmaya çalışıyorduk. Kayseri'den onu ziyarete gidenlerden gezi notlarını dinliyorduk.

■ Üniversite hayatınız boyunca Necip Fazıl ile yakın ilişkide oldunuz. O günlerden bize bahsederseniz?

- 1965'te Üniversiteye kayıt yaptırmak için gittiğimde merhum Rafet Cingil ağabey bana bir müjde verdi: O günlerde Üstad Afyon, Bolvadin ve Sandıklı'da konferans vermek için kısa bir gezi yapacak, yanında üç beş arkadaş biz de ona refakat edeceğiz, sen de gider misin, dedi. Bu, benim için bulunmaz bir fırsattı. Rafet abi Üstad'a

haber verip muvafakatını aldıktan sonra bu geziye ben de katıldım. Birkaç gün de olsa Üstad'a yakın olmak benim için paha biçilmez kıymet-eydi. O gezide benden ve Rafet Cingil ağabeyden başka yanılmıyorsam Ali Biraderoğlu, Ali Gengeç, Hüseyin Arı da vardı. O geziye çıkarken otobüste kendilerine bir kitabını imzalatmıştım. Üstad'ın bu seyahatinde verdiği konferanslar son derece verimli geçmiş, Anadolu insanı Üstad'ımızı bağrına basmıştı. Üstad, dinleyicilerine biz gençleri, "Kurmaya heyetim" diye takdim ediyordu. Bu durum bizim için ne büyük bir şerefti... O gezi esnasında Üstad'ın imamlığında arkasında cemaat olarak namaz kılmak saadetini de tatmıştım...

Hukuk'ta okuduğum ilk yıl Kızılay Kan Merkezi yakınlarındaki Kayseri Yurdu'nda kaldım. Meşhur 9 Numara eşrafından olmuştum. Bizden önce üniversite okumak için İstanbul'a gelmiş ve Kayseri Yurdu'nda kalan ağabeylerimiz grup hâlinde Üstad'ı Erenköy'deki evinde haftada bir akşam ziyarete giderlerdi. Bazı ziyaretlerine beni de götürüyorlardı. Hukuk'u bırakıp ertesi sene Edebiyat'a geçince, beni bir yıl arkadan takip eden hemşehrim, arkadaşım ve gönüldaşım Mustafa Miyasoğlu ile hem yurttan hem de aynı bölümde sınıf arkadaşı olduk. Bu defa randevu alarak Üstad'ı evlerinde ziyarete ikimiz birlikte gitmeye başladık...

MTTB'de hemen her dönemde Kayserililerin önemli bir ağırlığı olmuştur. O dönemde Birliğin Millî Gençlik mecmuasını çıkardık. Derginin özel sayısında ben İdeolocya Örgüsü hakkında geniş bir inceleme yazmıştım. Üstad'ın temel ideoloji kitabı hakkında yazdığım bu yazıda takma ad kullanmıştım. Üstad yazıyı okumuş, beğenmiş ve kim bu çocuk, onu bana getirin, demiş... Durumu bilen ağabeyler, Kayserili Edebiyat talebesi Bekir Oğuzbaşaran, demişler. Hâsılı Üstad'ın büyük bir bahçe içindeki evine gittik. Bu ev Anadolu yakasında, Erenköy'de bulunmaktaydı ve Üstad'ın kirada oturduğunu biliyorduk. Üstad çok cömert ve mükrim bir insandı. Ziyarete birkaç kişi gitmiştik. Üstad bendenize lâıyk olmadığım iltifatlarda bulundu.

■ **Büyük Doğu dergisinde de çalıştınız yanlış bilmiyorsam? Büyük Doğu'nun içinde olmak nasıl bir şeydi?**

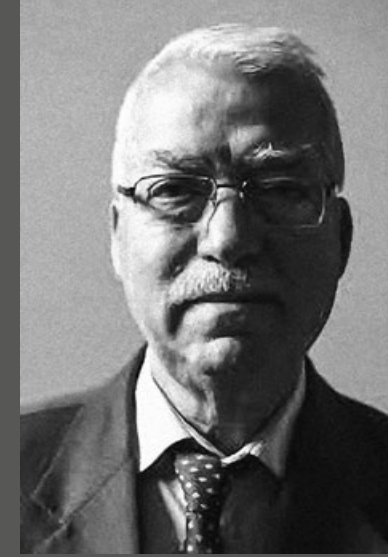
● Evet, belirli bir süre Büyük Doğu dergisinde de çalıştım. 1971 yılıydı. Üstad Büyük Doğu'yu yeniden çıkarmak istiyordu. Derginin Sorumlu Yazı İşleri Müdürü hemşehrim Hüseyin Arı idi. Ben de ona yardım edecektim. Dergi bu dönemde haftalık olarak çıkıyordu.

Üstad üstün bir sanatkâr ve büyük bir şair ve yazar olduğu için, başkalarının yazdıklarını kolay kolay beğenmezdi. Hâliyle zor beğenir bir insandı. O devresinde dergi 17 sayı çıktı.

İdeolocya Örgüsü hakkında geniş bir inceleme yazmıştım. Üstad'ın temel ideoloji kitabı hakkında yazdığım bu yazıda takma ad kullanmıştım. Üstad yazıyı okumuş, beğenmiş ve kim bu çocuk, onu bana getirin, demiş... Durumu bilen ağabeyler, Kayserili Edebiyat talebesi Bekir Oğuzbaşaran, demişler.

Derginin hemen her şeyini Üstad kendisi belirliyor, yazıları kendisi seçiyor, mizanpajını kendisi yapıyor, biz ise hamallık, getir götür işlerini yapıyorduk. Üstad dergi için bizi evine çağırıyor, Kadıköy vapuru ve banliyö treni ya da belediye otobüsüyle Erenköy'e gidiyor, evinde birkaç saat dergi üzerinde çalıştıktan sonra tekrar Cağaloğlu'na dönüyor, matbaaya basılmak üzere hazırlanmış dergiyi veriyorduk. Üstad son derece titiz bir insandı. Mükemmelliyetçi bir yapısı vardı. Ondan kısa zamanda çok şeyler öğrendiğimi düşünüyorum. Dergi nasıl hazırlanır, mizanpaj nasıl yapılır, derginin çarpıcı olması için nelere dikkat edilir, reklam spotları nasıl hazırlanır, redaksiyon nasıl yapılır... daha neler ve neler...

Büyük Doğu'nun içinde olmak, ona hizmet etmek benim için eşsiz bir mazhariyetti. Bu sayede Üstad'ın en yakınında bulunduğunuz için bilmediğiniz nice şeyler öğrenmek şansını elde ediyorsunuz. Bir sanat-edebiyat ve fikir dâhisinin olağanüstü söz ve davranışlarına tanıklık ediyorsunuz, bir büyük adam tarafından adam yerine konuluyorsunuz, sözleriniz kaale alınıyor. Ayrıca öteki Büyük Doğucular nazarında da bir çeşit seçilmiş kişi konumuna getiriyordu sizi...

Otuz yıllık bir aradan sonra şiir yazmaya yeniden başladım. Yüzlerce yazı yayımlayıp yazar olarak tanındıktan sonra ilk göz ağrım şiire yeniden dönmek bazılarınca garipsenmiş olsa da artık her şey yerli yerine oturmuş vaziyette. Şiirlerimden dokuz kitap çıkardım. Allah ömür verdiği müddetçe şiir yazmaya da devam edeceğim.

Kaldı ki, Üstad dergisini çıkarmaya başladığı 1943 yılından beri Kayserililere ve etrafındaki Kayserili gençlere apayrı bir önem ve değer verir, onlara güvenirdi. Hatta bir yerde şöyle yazmıştı: "Büyük Doğu, hassa ordusunu Kayserililerden seçer..." Nitekim onun hizmetinde bulunanların ekseriyeti Kayserililerden olmuştur. Bu husus ayrı ve uzunca bir bahistir...

■ **Sizi yazarlığınız ve şairliğinizle de tanıyoruz. Yazmaya ne zaman başlamıştınız. Necip**

Fazıl ve Büyük Doğu'nun edebî hayatınızda nasıl bir yeri var.

● Yazarlık ve şairliğime gelince; okuma yazması olmayan ve çileli bir hayat yaşamış bulunan rahmetli annemin irticâlen söylediği şiirler ve dilinden düşürmediği ilâhiler ben-deki bu eğilimin doğması ve gelişmesinde etkili olmuştur diye düşünüyorum. Çocukluk ve gençlik çağlarımda, hatta şimdi bile en büyük zevklerimden biri, şiir okumaktır. Pek çok şairimizin şiir kitaplarını zevk alarak, haz duyarak okudum. Üstad Necip Fazıl Kısakürek'in Çile'si ile Yunus

Emre'nin Dîvan'ı başucu kitaplarım olmuştur.

Anatamir Çırak Okulu ve sonrasında, öğle paydoslarında ve on dakikalık molalarda dahi kitap okurdum. Bu kitaplar genelde şiir kitapları olurdu. Bendeki bu edebî kitaplara olan düşkünlük, yakın arkadaşım Mustafa Miyasoğlu'nda dinî kitaplara şeklinde tecelli etmişti. Sonradan tiyatrodaki karar kılan merhum Hasan Nail Canat ve ben o yaşlarda sürekli şiir de yazardık. O dönemde yüzlerce şiir yazdığımı hatırlıyorum. Üstad'ın şiirleri beni en çok etkileyen şiirlerin başında geliyordu.

Yalnız şunu itiraf edeyim ki şiire bu aşırı düşkünlük benim gündelik hayattaki başarılarımı engellemeye başlamıştı. Âdeta bulutlar üzerinde yaşıyordum. Öylesine bir duygu yoğunluğu... Bu durum beni zaman zaman realiteden kopma noktasına getiriyordu. Onun için kendimce bir şair olduğum hâlde uzunca bir süre rûhumun şiir odalarını kilitletim. Yıllarca şiir yazmadım.

Otuz yıllık bir aradan sonra şiir yazmaya yeniden başladım. Yüzlerce yazı yayımlayıp yazar olarak tanındıktan sonra ilk göz ağrım şiire yeniden dönmek bazılarınca garipsenmiş olsa da artık her şey yerli yerine oturmuş vaziyette. Şiirlerimden dokuz kitap çıkardım. Allah ömür verdiği müddetçe şiir yazmaya da devam edeceğim.

Hikâye, roman, tiyatro gibi

fiktif eser yazmaya hiç heves etmedim. Bunların dışında kalan türlerin hemen hepsine örnekler verdim... Hatta mülâkatlar yaptım, mensur şiirler (mensûreler) bile kaleme aldım. Aforizmalar yazdım. Şiirde Rubâî nazım

yapmış ve Sanat, Edebiyat, Kitap gibi sayfalar hazırlamıştım. 1973 yılıydı. Yirmi kadar arkadaşımın görüşerek her birinden beş yüzer lira toplamak suretiyle aylık Yeni Sanat dergisini çıkarmaya karar verdik... Derginin

İlk yazı ve şiirlerim çeşitli gazete ve bilhassa dergilerde 1960 yılından beri yayımlanmaktadır. Demek ki yazı hayatımın 60. yılındayım. Bazı yazılarımı birtakım takma adlarla neşrettiğim için bu metinlerin bana âidiyeti birçoklarınca bilinmemektedir.

biçimi ve türüne ayrı bir önem verdim. Haikular ortaya koydum. Daha çok hece şairi olarak göründüm.

■ **Dergicilik yönünüz de elbette anılmadan geçilmemeli. Dergicilik hayatınızda önemli dergiler hangileriydi. Bize o dergilerden bahseder misiniz?**

● Yanlış hatırlamıyorsam ilk el yazması dergiye tek sayı olarak Belediye İşhanı'nın ikinci katındaki Türkocağı'nda Mustafa Miyasoğlu ile birlikte çıkarmıştık. Altmışlı yılların başları olmalı. Adı da sanırım, Fikir Otağı idi. Derneğe gelen Büyük Doğucu gençlerin okuması için...

İlk ciddi mânâdaki dergi çıkarma faaliyetim İstanbul'a üniversite okumaya gittiğimde orada olmuştu. Bir taraftan Türkoloji'de okuyor, bir taraftan 1973'te yayın hayatına giren Millî Gazete'de çalışıyordum. Bu gazetede bir yıl kadar kültür sanat muhabirliği

sahibi bendim. On bin liralık bu meblağ ile beğenilen, sanat-edebiyat çevrelerinde ses getiren bir gençlik dergisi çıkarmıştık. Dergi, 1975'e kadar ancak on sayılı bir cilt oluşturabilecek kadar çıkabildi. Dergimize abone olanların da katkıları ve Fethi Gemuhluoğlu ağabeyimizin Türk Petrol Vakfı için verdiği bir destek reklamı ile hayatiyetini bir cilt sürdürebildi.

İsmail Kahraman abinin genel başkanı olduğu dönemde MTTB'nin ünlü dergisi Millî Gençlik'i de bir dönem biz çıkarmıştık... Büyük Doğu dergisinde bilfiil çalıştığımı, bu sayede Üstad'ın çok yakınında bulunduğumu söylemiştim. O yıllarda Beyaz Saray'ın altında İstanbul İmam Hatip Okulu Mezunları Derneği'nin Tohum dergisinin birkaç sayısını da ben çıkarmıştım.

1998-2000 yılları arasında üniversitesinde çalıştığım

Van'da şair ve yazar Müştehir Karakaya'nın yayımladığı Hazan dergisi ile yine Van'da Vefa Taşdelen'in çıkardığı Seyir dergisinin mutfağında bulunmuş, Van Valiliği'nin Dünyada Van dergisinin bazı sayılarını İkram Kali ile birlikte çıkarmıştık.

1979-1980 yıllarında iki yılda 24 sayı intişar eden Muhsin İlyas Subaşı'nın Küçük Dergi'sinin özellikle ikinci cildinde en fazla yazı veren ikinci kişi olarak takma adlarla da dergiye büyük bir yazı desteği verdiğimi söyleyebilirim. Kayseri'nin 80'lerde çıkan ünlü Kültür ve Sanat dergisinin resmî olmayan bir yöneticisi de bendenizdim.

Bercede dergisine çıktığı on iki yıl boyunca yayın danışmanlığı yaptım (2002-2014). Yazdığım dergilerin sayısı herhâlde yüzü bulmuştur. Son yıllarda Somuncu Baba dergisinde sürekli şiir yayımlamaktayım. Yazı ve şiir yayımladığım dergiler arasında şunlar da vardır: Türk Edebiyatı, Hisar, Millî Kültür, Erciyes, Ay Vakti, Berceste, Hazan, Seyir, Maveria, Alkış, Bizim Külliye, Bizim Kümbet, Akpınar, Türk Dili, Bilgi, Yeni Sanat, Gültepe vb.

■ **Sizi deneme ve şiir yönünüzle tanıyoruz. Bu iki türün sizin için önemini merak ediyoruz. Bir de daha çok hangi yönünüzle anılmak istersiniz.**

● İlk yazı ve şiirlerim çeşitli gazete ve bilhassa dergilerde 1960 yılından beri yayımlanmaktadır. Demek ki yazı

hayatımın 60. yılındayım. Bazı yazılarımı birtakım takma adlarla neşrettiğim için bu metinlerin bana âidiyeti birçoklarınca bilinmemektedir. Yazdıklarımı onlarca, hatta yüzlerce farklı yayın organında neşretmem okurda belli bir yoğunluk hissi doğurmamış olabilir. Bunları derleyip tasnif ederek kitaplaştırdığım takdirde yazarlık ve şairliğim hakkında daha doğru bir algı oluşacaktır zannındayım. Gerçi bunu bir ölçüde yaptım. Üstad hakkında iki kitap yayımladım: Biri 1983'te Kültür ve Sanat Yayınları arasında çıkan üç yüz sayfalık sekiz puntolu kitabımdır. Bu eser, Necip Fazıl araştırmaları bakımından son derece mühimdir, çünkü 1923 ile 1983 yılları arasında tam

Yüzüncü Yıl ve Erciyes Üniversitesi'nde 25 yıl öğretim görevliliği yaptım. Bu çerçevede yaptığım çalışmalar ve yayınlar akademik yazarlık yönümle alâkalıdır. Yakın dostlarım iyi bilirler: Bendenizin en güçlü yönlerimden biri de edebiyat eleştirmenliğidir.

60 yıl boyunca Necip Fazıl'ın şairlik yönü hakkında onlarca yazar tarafından yazılmış yazıların derlenmesi suretiyle meydana gelmiştir. Eski yazı dönemini de kapsayan bu çalışmamı Tercüman'ın Kültür Sanat Sayfasında tanıtan Beşir Ayvazoğlu bendenizden edebiyat tarihçisi diye bahsetmiştir. İkincisi kırk yıl boyunca Üstad hakkında yaptığım araştırma ve inceleme yazı-

larımdan oluşan Necip Fazıl Gerçeği adlı eserimdir. Üstad hakkında yayımlanmış en önemli kitaplardan biri olduğunu rahatça söyleyebilirim. Denemelerime gelince onlardan da üç kitap yayımladım: Bir Yaşama Biçimi Edebiyat, Denemeyi Deneme ve Kalem Sohbetleri... Bu türdeki yazılarımdan en az üç kitap daha çıkarabilirim.

Bendenizin bir iki özelliğinden daha -hiç olmazsa- başlıklar hâlinde söz etmek gerektiği kanısındayım. Akademisyen yazarlık ve eleştirmenlik... Yüzüncü Yıl ve Erciyes Üniversitesi'nde 25 yıl öğretim görevliliği yaptım. Bu çerçevede yaptığım çalışmalar ve yayınlar akademik yazarlık yönümle alâkalıdır. Yakın dostlarım

iyi bilirler: Bendenizin en güçlü yönlerimden biri de edebiyat eleştirmenliğidir, ancak bu tarafımı daha çok şifâhî olanda bıraktım. Niçin dersiniz, eleştirmenlik, Tarık Buğra'nın dediği gibi "Düşman Kazanmak Sanatı"-dır da onun için...

Deneme, çok geniş kapsamlı ve sevdiğim bir tür. Deneme yazarı olduğum söylenebilir,

tabii ki. Şair ve yazar olarak anılmayı tercih ederim. Şiir benim nazarımda edebî türlerin en yükseğidir, padişâhıdır. Benim için çok özel ve çok önemli bir türdür. Şairlik bir Hak vergisidir, çok söylenen bir tâbirle; şair olunmaz, şair doğulur, ancak büyük bir sây ü gayret, meşk, bilgi, mahâret ve birikim olmadan iyi şair olunamaz, kanaatindeyim. İsteyen, yazarlığını da başa alabilir. Buna da itiraz etmem. Ancak yazarlık ve şairliğim için şunu söyleyebilirim: Hiçbir zaman kolaycı olmadım. Edebiyatın bir yaşama biçimi olduğuna inanıyorum. Sansasyona ve şöhret avcılığına soyunmadım. Popülizme prim vermedim. Özellikle yazarlık hayatımda üslûpçu olmaya özen gösterdim. Şiirde ise kendim olmayı, kendim kalmayı tercih ettim.

■ **Çok uzun zamandır tanışıyoruz, fakat ilk kez böyle bir söyleşi imkanımız oldu. Şunu da söylemesem bu sohbet eksik kalır diye düşündüğünüz bir şey varsa onu da duymak isteriz.**

● Üstad Necip Fazıl'ın Bab-ı Âli adlı eserinin sonunda dediği gibi;

İşte geldik gidiyoruz

Şen olasın Halep şehri

Diyerek sözlerimi bitiriyorum.

■ **Bu güzel sohbet için teşekkür ederiz.**

● Şehrimizin hafızası için önemli bir görev üstlenen Şehir Kültür Sanat dergisine teşekkür ediyor, okurlarına selam ediyorum. ■

Bir Zamanlar İskembide Oturduk

Ali Aslım

İskembi: Alt ve üst yüzleri tahtalı ve kapalı, diğer dört yanı açık, küp biçiminde, yaklaşık bir metre küp büyüklüğündeki sandık kürsüye iskembi -Kayseri ağzında isgembide- denir. İçine mangalla veya taharla¹ ateş konulan bir geleneksel ısınma aracı... Alt ve üst kapakların iç kısmı, ateşe karşı dayanıklı ve güvenli olması için sac levhalarla kaplanmıştır. Oturma odasının köşesine yerleştirilir. İskembinin dört tarafı sedir ve tahta sandıklarla yükseltilir. Üzerlerine de kabark, yumuşak yün minderler konur. İskembinin üstüne kare şeklinde büyük bir yün yorgan serilir. Bu yorgana iskembi yorganı denir.

1944'te doğduğum ve 1968'e kadar yaşadığım evimizin sofasının bir köşesine iskembi kurulurdu. İskembi, kare ve tabanı tahta olan, yaklaşık on santimetre derinliğindeki iskembi

çukuru dediğimiz yerde dururdu hep.

Evin erkeği hayatda² mangalı yakar, ateşin kor olma köze dönüşme hâlinde sonra mangalı iskembinin içinin ortasına kor. İskembinin içi mangalın verdiği sıcaklıkla hamam gibi olur. İskembiye oturan, ayaklarını yorganın altında iskembinin içine sallır. Kış aylarında "iskembi başı" denilen iskembi üzerinde yemekler yenir.

İskembi başı ailelerin keyifle oturup yiyip içtiği yerd. Bağı türü kuru meyveleri yenilirdi. Küplerden türlü turşular çıkarılır, telteli³ çekilirdi.

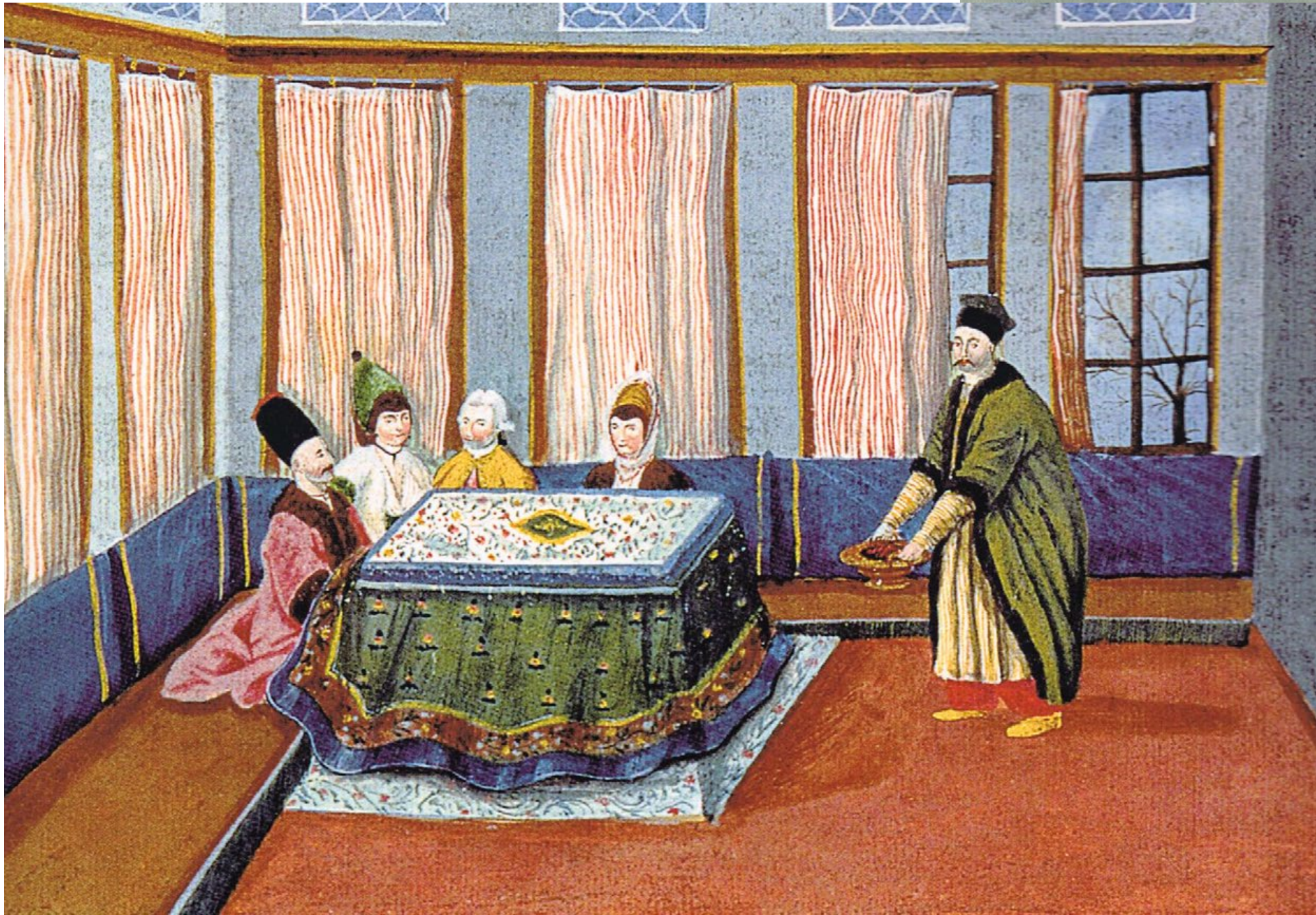
Mahalle bahçesinden alınan püçüklü⁴ iskembi başında ktır ktır zevkle yenirdi.

² Hayat: Avlu

³ Telteli: Pişmaniye

⁴ Püçüklü (pürçüklü): Havuç. Her mahallenin bahçesi vardı. Çeşitli sebzeler doğal gübrelerle yetiştirilerek satılırdı. Çok lezzetli olurlardı. Havuç da bunlardan biriydi. İnce, kısa olup siyah renkliydi. Tatlı ve gevrek olup yedikçe yiyelimiz gelirdi. Günümüzdeki havuçlarda o lezzet yoktur.

¹ Tahar: İçine ateş konularak iskembiyelerde kullanılan yayvan biçimde çanak mangal

Kış gecesinde gelen misafir kapıda karşılanır ve iskembiye buyur edilirdi. O zamanlar ailelerin özel arabaları olmadığından evden eve soğuk, çamurlu sokaklardan üşüyerek gelirlerdi. İskembiye oturduklarında ısındıkça keyiflenirler ve: —İyi ısındık, çok şükür... Dışarıyı ayaz, derlerdi.

Herkes iskembiye sıkışık hâlde oturmuştu. Sadece evin hanımı ve varsa

yetişkin kızı veya gelini ayakta. Bunların görevi hizmet etmektir.

Kahveler gelir, tabakalardan sigaralar sarılıp tellendirilir. Hâl hatır sorulduktan sonra koyu bir sohbe başlanır.

Misafir:

—Ev sahibinin girip çıkması iyi olur, diyerek ikram bekler.

Çalılarda takılı hevenklik üzüm tepsisi konularak getirilir, iskembinin

üzerine konur. Üzüm yeme faslından sonra zerzembiden⁵ çeşitli kuru nevaler çıkarılır.

Evin hanımı:

—Eşgi, üşgü bağımızın goriğu kusura bakman, diyerek kara üzüm kurusu, kuru kayısı, besdil, kofder, ceviz, gilaburu, iğde, dut kurusu gibi iskembi keyfinin

5 Zerzembî: Bodrum

vazgeçilmez yiyeceklerini siniye dizerek getirir ve iskembinin üstüne kor. Misafirler adeta kapışarak başlarlar zevkle yemeye.

Bazı geceler misafirlere; kış gecelerinin vazgeçilmez yemeği olan arabaşı da pişirilip ikram edilebilir.

Hararetili sohbetlerin sonunda evin reisi Ağbaba misafirlere; hikâyeler, fıkralar ve masallar anlatır.

Sobanın bile lüks olduğu, kaloriferin bilinmediği dönemlerde iskembi ekonomik bir ısınma aracı idi. Bu iktisatlı niteliği yanında sağlık açısından türlü sakıncaları vardı. İskembide otururken insanın ön tarafı kavurga kavurur (yani sıcak üfürür), arkası harman savurur (soğuk olur).

Evler toprak damlı, genellikle tek

kathıydı. Hayat denilen avlunun sonunda, yani evin sokağa açılan dış kapısının yanında hela vardı. İskembiden kalkıp gecenin ayazında helaya giden kimsenin belden aşağısı sıcak olduğundan avlunun ve helanın soğuk ortamında üşüyüp romatizmaya veya başka hastalıklara yakalanma durumları olurdu.

Beştepeler'deki Kayseri Evi'nin

zeminindeki “kış odasında” iskembi vardır ve balmumu üç heykel iskembide oturmaktadır. Büyükşehir Belediyemize teşekkürler.

İskembi ile ilgili Türkçe ve İngilizce yazılı levhaların metni aşağıdadır:

“Kayseri evlerinin en vazgeçilmez oturmaları kış evlerinde yaşanırdı. Erkekler bir araya gelip sohbetler yapılı, iskembi başında toplanılırdı. Kendi aralarında ev eğlenceleri düzenleyip saz ile söz ile güzel muhabbetler yapılırdı.

Hacı Baba: İskembide ayaklarını ısıtıp tesbih çekmektedir. Köyden gelen misafir ile ilgilenmektedir. İskembinin üzerinde bulunan nevalelerden ikram etmektedir. Köyden gelen misafir ise, bu yılki hasattan, pancarlardan, buğdaydan bahsetmektedir. İskembi başındaki genç adam ise sazın nameleri ile düşüncelere dalmıştır.”

İskembide uyuklayıp dalgınlıkla mangalı devirip ayağını yakanlar, yangın çıkaranlar olmuştur.

Ta çocukluğumdan beri arkadaşım olan Kemal Divrikli çocukken ayağını iskembinin mangalına dayamış ve ayağı yanmış. Yetmiş yedi yaşındaki arkadaşım ayağındaki çukur izini gösterdi.

1959 tarihli olan; 856 sayfalı, içinde binlerce kelime yazılı koskoca Türk Dil Kurumu’nun Türkçe Sözlüğünde maalesef iskembi kelimesi yoktur.

Bir zamanlar iskembi sadece Kayseri’de değil bütün Türkiye’de olan geleneksel bir ısınma aracı idi.

1970’lerden itibaren iskembi ortalıktan kalktı.

Yeri gelmişken; 2013 yılında yayımlanan, Kayseri Büyükşehir Belediyesince bastırılan “Hacı Kasım” isimli kitabımda yazdığım iskembiyle ilgili bir anekdotum aşağıdadır:

Birkaç sene fırıncı şetliği (çırak) yaptığını duyduğum merhum ağabeyimin (doğ. 1927-ölm. 1994) esprili ve biraz da gülünç bir olayını anlatayım. Umarım hoşunuza gidecektir.

Ağabeyim Mehmet Aslım 1930’lu

yıllarda çocuk iken fırıncı şetliğine verilmiş. Biraz alaycı ve şakacı bir hâli vardı. Soğuk bir kış günü fırında leğene doldurduğu ekmekleri başının üstünde zor bela taşımış. Yollar karlı, buzlu imiş. Bazen hafif kayarak, bazen yolda yanından geçen faytondan veya at arabasından üzerine çamurlu su sıçrayarak zor bela ekmek sahibinin evine varmış. Üşümüş, yorulmuş. Bakmış ki sokak kapısı açık, kapının tokmağına vurmadan bir an önce ekmekleri vermek için evin

hayatını⁶ geçip hemen sofaya⁷ dalmış:

—Hala⁸ ekmeğinizi getirdim diye seslenmiş.

Evin hanımı komşuya bir hacat⁹ istemeye gitmiş. Başka kimse de yokmuş. Aklına hemen o anda bir muziplik gelmiş. İçi ekmek dolu leğeni başının üstünden

6 Hayat: Avlu

7 Sofa: Evlerde oda kapılarının açıldığı genişçe yer.

8 Hala: Genellikle yabancı kadınlara hala diye hitap edilirdi. Bir de eskiden teyzeye hala denirdi.

9 Hacat: Gerekli olan araç gereç.

indirip yüklüğe¹⁰ saklamış. Hemen iskembinin içine girmiş. Mangalda iyi ateş varmış. Sıcacık iskembinin içine oturup şaka yapmak istediği ev sahibini beklemeye başlamış. Bu sırada iyice ısınmış ve keyfi yerine gelmiş. Derken ev sahibi kadın gelmiş biraz sonra. Tabii şeedin ekmekleri getirdiğinden haberi yokmuş. Üşümüş olduğundan hemen iskembiye oturmuş. Ağabeyim bekle-

10 Yüklük: Evlerde odanın bir tarafında şilte, yorgan gibi kaba şeyler koymaya yarar yerli, büyük dolap.

diğinin gerçekleştiğini görmenin keyfi ile başlamış kadının çıplak ayaklarını tırmalamaya. Kadın birden irkilmiş. Biraz korkup tedirgin bir hâlde:

—Hay Allah! Bismilla bismilla.. İskembinin içine kedi girmiş. Pist pist dışarı. Pis hayvan. Hiç sevmem, nirden girdin? Diyerek kızgın ve hırçın söylenmiş.

Ağabeyim gülmek için kendini zor tutmuş, biraz durup beklemiş. Kadın, kedi çıkıp gitsin diye minderi kaldırınca ağabeyim hızla dışarı çıkmış.

Kadın hortlak görmüş gibi korkup bağırması:

—Abov! Amanın kedi deelmış. Fırının şeedi imiş. Şaka ile karışık, vay töremiyesice seni. Ömrün yaşın kesilmesin emi... yüreğime indireceğdin lan sığa... seni sicilli seni. Gorguttun beni.

Ağabeyim hemen leğeni sakladığı yerden çıkarmış. Kadın hakkı olan ekmeği fazlasıyla vermiş. Ayrıca cebine bir avuç üzüm koyup göndermiş. Bir fiske bile vurmamış. Şakasını hoş karşılamış.

Bir Albümün Hikâyesi

Sezai ve Zekai Kardeşler

Fehmi Gündüz

Bir okulun bir şehrin hafızasını oluşturmasında en önemli örnek Kayseri Lisesi olsa gerek. Gün geçtikçe ortaya çıkan aile ve öğrenci albümleri bunu ortaya koyuyor. II. Abdülhamid zamanından bugüne kadar zaten başlı başına tarihî bir eser konumunda olan Kayseri Lisesi sadece mekânı ile değil mezun ettiği öğrencileri ile de Türkiye'nin tarihinin, kültürünün, sanatının, ekonomisinin ve hafızasının en önemli kaynağıdır.

II. Abdülhamid Han 1876 tarihinde Osmanlı Devleti'nin başına geçtiğinde siyasi, idari, askeri, sosyal ve maarif konuları başta olmak üzere pek çok hususta çetin meselelerle mücadele etmek zorunda kalmıştır. Onun bu mücadelelerinden biri de Osmanlı Devleti'ndeki Müslüman ahalinin eğitime önem vermektir. Çünkü onun yaşadığı dönem Batı dünyasının Sanayi Devrimi sonrası bilhassa teknik anlamda başka bir perspektife geçtiği

dönemdi. Bununla eş zamanlı olarak eğitim ve öğretim kurumlarındaki köklü değişiklikler siyasi ve entelektüel hayatı birinci derecede etkiliyordu. Batı dünyasındaki bu değişimler Osmanlı sınırları içindeki azınlık okullarında da karşılığını bulmakta gecikmiyordu.

Osmanlı toprakları üzerinde özellikle Anadolu'da azınlıklara ait eğitim kurumlarına destek İngiltere, Fransa ve ABD gibi devletlerce sağlanmaktaydı. Kayseri'de Rumlar ve Ermeniler bunu kendilerine ait kiliselerin desteğiyle sağlarken Talas Amerikan Koleji, Amerikan Board teşkilatı tarafından oluşturulmuştu. (1871)

Kayseri'de dönem itibarı ile Amerikalı hiçbir vatandaşın olmamasına rağmen kurulan bu kolejin özellikle azınlıklara destek için oluşturulduğu apaçık ortadaydı. Okul 1907 yılında günümüzde bildiğimiz yerde yeni binasına taşındı. Okulun toplam maliyeti 14.000 dolar tutmuş, masraflar ABD'den gelen yardımlar ve ismi açıklanmayan bir Ermeni'nin (2.200 dolarlık) yaptığı bağışla karşılanmıştı. Dönem öyle bir dönemdi, Osmanlı'yı içten ve dıştan yıpratmak için her şey düşünülmüştü.

Bunu öngören II. Abdülhamid Han Osmanlı ahali ve özellikle Anadolu'da

yaşayan Müslüman Türklerin naklî ilimlerin yanında akli ilimlere de sahip olması gerektiğini biliyordu. Özellikle idadiler bu konuda öne çıkmaktaydı. 1893 Seyfullah Efendi Konağı'nda açılan okul, 1903 yılında ilk katı tamamlandığında mevcut yerine taşındı. Burada Kayseri İdadisi olarak Kayseri ve çevre vilayetlerden gelen öğrenciler eğitim görecekti. II. Abdülhamid Han 31 Mart vakası ile tahttan indirilmesine rağmen hedefine ulaşmıştı. Çünkü Anadolu'nun bu verimli topraklarına dikilen fidanların meyveleri Milli Mücadele'de ve Cumhuriyet döneminde ortaya çıkacaktı. Bu eğitim kurumları 1923'ten sonra liselere çevrildi.

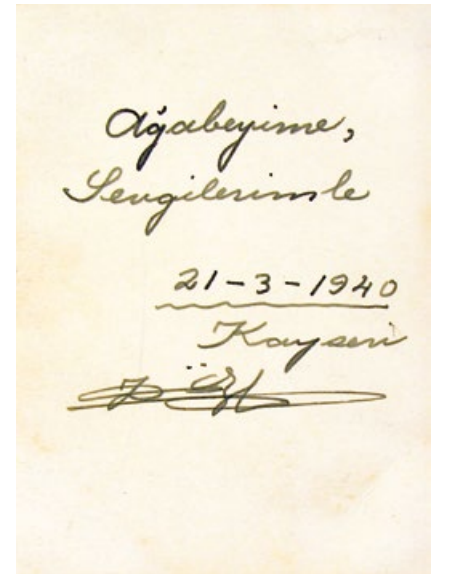
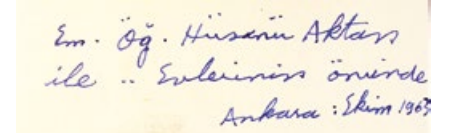
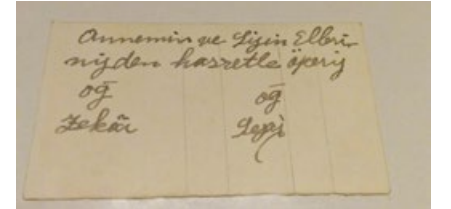
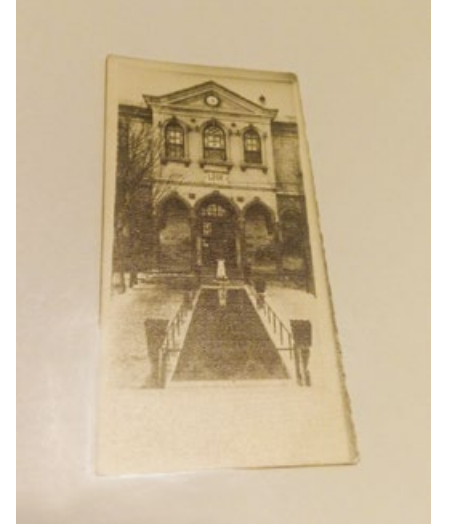
Bu anlamda Kayseri Lisesi gerek Türkiye'nin ve gerekse Kayseri'nin tarihi ve hafızası için çok önemli bir anlama sahiptir. Türkiye'nin en eski okullarından biri olması bunu zorunlu kılmaktadır. Türkiye'ye iki cumhurbaşkanı, bir genelkurmay başkanı, pek çok

bakan başta olmak üzere onlarca yazar, akademisyen, işadamı, sanatçı yetiştiren Kayseri Lisesi, Türk siyasi ve düşünce hayatını birinci derecede etkilemiş ve belirlemiştir. Sadece bu liselerde okuyan öğrencilerin veya onların ailelerinin

yazdığı kitaplar, günlükler, hatıralar ve oluşturdukları albümler bile tek başına bir tarihî belge özelliğini taşır.

Bu anlamda yakın zamanda elimize geçen bir albüm söylediğimiz bu hususun ne denli önemli olduğunun da gösterge-

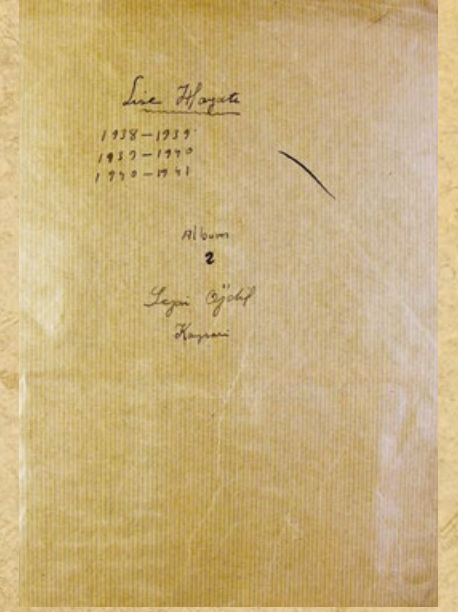
sidir. Bir aile veya öğrenci albümünden yola çıkarak o zamanın insan, mekân, zaman, mimari, kültür ve sanat yanını rahatlıkla öğrenebiliriz.

Geçen aylarda Milli Mücadele Müzesi arşivine kazandırdığımız bu albümün kahramanları Kayseri Lisesi 1941 mezunu Abdülkadir Sezai Özdil ve 1942 mezunu kardeşi İsmet Zekai Özdil'dir. Babaları Türkçe öğretmeni olan Ömer Makbul

Özdil'dir. "Türk Atasözleri ve Deyimleri" ile "Bir Öğretmen Anıları İçinde Atatürk" olmak üzere iki önemli eserin müellifidir.

Her dönem Kayseri Lisesi'nin mezunları önemli bir yere sahip olmuştur. Faruk Nafiz Çamlıbel'in sadece Kayseri Lisesi öğrencileri için yazmış olduğu marş dahi bu önemi göstermektedir.

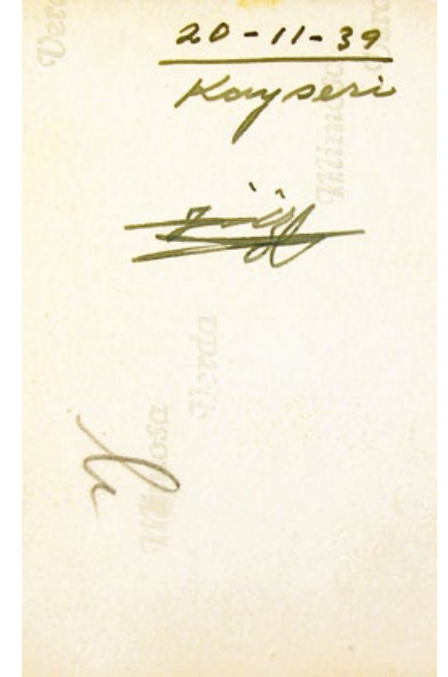
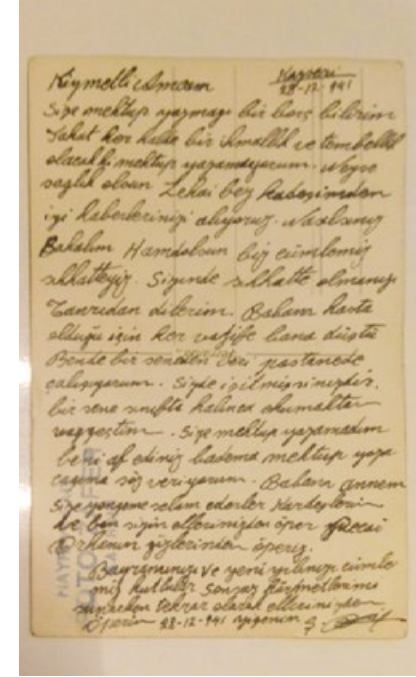
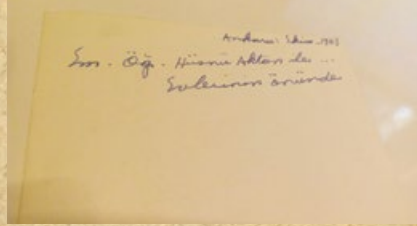
Özdil ailesinin öne çıkma sebebi Sezai Özdil'in 1938-1939-1940-1941'i

içerisine alan, giriş kısmında kendi el yazısı ve ifadesi ile ele geçen "Lise Hayatı" isimli albümüdür. Bu albüm tabiri caizse dönemin siyah beyaz fotoğraflarla aydınlanmasını sağlamaktadır. Albümde Özdil kardeşler ve ailesinin yanı sıra sınıf arkadaşlarının, öğretmenlerinin, lise binası ile çevresinin fotoğrafları sayesinde dönem hakkındaki bilgilere ulaşılmaktadır.

"Kıymetli Amcam; size mektup yazmayı borç bilirim. Fakat herhalde bir ihmallik ve tembellik olacak ki mektup yazamıyorum. Neyse sağlık olsun. Zekai Bey kardeşimden iyi haberlerinizi alıyoruz. Nasılsınız bakalım? Hamdolsun biz cümlemiz sıhhatteyiz. Sizin de sıhhatte olmanızı Tanrı'dan dilerim. Babam hasta olduğu için her vazife bana düştü. Ben de bir seneden beri hastanede çalışıyorum. Siz de işitmişsinizdir, bir sene sınıfta kalınca okumaktan vazgeçtim. Size mektup yazamadım beni affediniz. Badema mektup yazacağıma söz veriyorum. Babam annem size yengeme selam ederler. Kardeşlerim ve ben sizin ellerinizden öper Recai Orhan'ın gözlelerinden öperiz.

28.12.1941 yeğenin"
İmza

28.12.1941 tarihi pazar gününe ve aynı zamanda kurban bayramının ilk gününe tarihlenmektedir. Sezai Özdil kendisi ve ailesi adına amcasına yazdığı bu kartpostalda hem kurban bayramlarının tebrik etmiş hem de yeni yıllarını kutlamıştır. Kartpostalın ön kısmında 57 numaralı Hacı Kılıç Camisi bulunmaktadır. Diğer bir kartpostalda ise Kayseri Lisesi binası cepheden alınmış görüntüsü ve önündeki havuz görülmektedir. Arka kısmında “annemin, sizin ellerinizden hasretle öperiz Oğlun Zekai – Oğlun Sezai” yazmaktadır.

Bin bir emek ve zorlukla oluşturulan Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgesi kaynak olarak oldukça önemlidir. Yusuf Özmerdivenli Hocamızın emek ve gayretleri olmasa böyle bir kaynak oluşamayacaktı. Fotoğraflarla bu değerli kaynağı karşılaştırdığımız zaman 1938-1942 yılları arasında Kayseri Lisesinde müdürlük görevini Ömer Sıtkı Erdi'nin yaptığını görmekteyiz. O okul müdürü iken albümün 2. sayfasında “Sevgili Sezai'ye” yazılı, 29 VI. 1940 tarihli kendi fotoğrafı bulunan ve imzaladığı kartpos-

tal dikkat çekmektedir. “22.05.1939'dan ama geçtiğim zaman Coğrafyacı kadın öğretmen B. Sadriye ile Sezai Özdil” yazan kartpostaldeki lisenin önünde çekilmiş havuz etrafında toplanmış öğrencilerden oluşan fotoğraf da oldukça önemli bir belgedir. Atatürk büstünün hemen sağ çaprazında Coğrafya Öğretmeni Sadriye Gökdel bulunmaktadır. Sezai Özdil hocasına atıfta bulunmuştur. Yandaki fotoğrafta da kardeşi ile birlikte 20 sene

sonra Ankara'da ziyaret ettikleri hocaları Hüsnü Aktan bulunmaktadır. (1963) Abdülkadir Sezai Özdil İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirmiş ve Operatör Dr. (Ürolog) olarak çalışmıştır. Kardeşi 1942 Kayseri Lisesi mezunu İsmet Zekai Özdil ise Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdikten sonra Yargıtay Hukuk Daire Başkanlığı ve Yargıtay Onursal Başkanlığı yapmıştır. 2008 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. ■

Fatih ve Beyazıt Döneminde Kayseri Kayseri'de Fatih ve Beyazıt Dönemine Ait İzler

Mehmet Karaaslan

Kayseri ve civarı Fatih Sultan II. Mehmed zamanında Osmanlıların eline geçer. Kayseri iç kalesindeki iki kitabe ve Kale Camii onun adıdır. Bugün Pamuk Hanı olarak bilinen Kapan Hanı'nın da onun devrinden kaldığı anlaşılmaktadır.

Kayseri'de Fatih Sultan II. Mehmed'in oğlu Sultan II. Bayezid-i Veli zamanından kalan Şeyh Tennurî Türbesi ve Bedesten ile Kapalı Çarşı'daki 35 dükkândan ibaret eserler mevcuttur.

▲ Bedesten

KARAMANOĞLU PİR AHMED BEY'İN OSMANLI FATİH SULTAN II. MEHMED'E SADAKATİ VE SONRASI

Kayseri iç kalesinin Arslanlı Kapı denilen yerinden girildikten sonra gelen koridorunu geçince ikinci girişinde mermer üzerine işlenmiş Farsça bir kitabe yer alır. Başlıkta yer alan hususu bu kitabeden öğreniyoruz.

Karamanoğlu Pîr Ahmed Bey'in Kayseri Kale kitabesinin tercümesi şöyledir:

“Rum (Osmanlı) hükümdarının bakmasıyla
Kayseri Kalesi imar edildi
O Han'ın adı Muhammed'dir
Saadet yurdu Bağdâd olsun
Onun kulu Pîr Ahmed eliyle

Bu bina tamamlandı

*Eğer Nebî'nin Hicret yılını (tarihi) bana sorarsan
Sekiz yüz yetmiş senesidir.”*

(H. 870/M. 1465-1466).¹

Bu kitabeden Kayseri iç kalesinin H. 870 (M. 1465-466)

¹ Halil Edhem; *Kayseriyye Şehri*, s. 129-131; Ahmed Nazif; *Mirat-ı Kayseriyye*, s. 110.

▲ Şeyh Camisi ve Tennuri Türbesi

senesinde Karamanoğlu Pîr Ahmed Bey tarafından tamamlandığı ve onun o aralık Fatih Sultan Mehmed Han'ı metbuu olarak tanıdığı öğrenilmektedir. Karamanoğlu İbrahim Bey, Sultan II. Murad Han'ın bir kız kardeşiyle evli olup, bu evlilikten dünyaya gelen altı oğlundan biri Pîr Ahmed Bey'dir. İbrahim Bey'in ölümü üzerine (H. 868/M. 1463-1464) diğer bir eşinden olan oğlu İshak, Akkoyunlu beyi Uzun Hasan'ın korumasıyla Konya'da cülûs ettirilirse de Fatih Sultan Mehmed Han, akrabalığından dolayı Pîr Ahmed'i himaye edip, kendisine yardım da göndererek, İshak'ı Konya'dan çıkarır. Bu sayede Pîr Ahmed Karamanlılar tahtına cülûs eder. İşte kale kitabesinde Pîr Ahmed'in Osmanlı hakanına bu derece itaatkâr görünmesinin hikmeti budur.

Fakat bu itaat ve alçak gönüllülük çok sürmeyip, bir baha-

▲ Tennuri Çeşmesinin Kitabesi

▲ Kitabe

neyle Osmanlı Devleti'ne harp ilân ederek dikbaşlılığını ispatlar (H. 871/M. 1466-1467). Pîr Ahmed Bey bozguna uğradığından anılan yılda Konya Kalesi kati surette Osmanlıların eline geçer. Bu durum Karamanlı Beyliği'nin çöküşüyle neticelenir. Gerçi bu mağlubiyetten sonra Pîr Ahmed Lârende ve Niğde taraflarına çekilerek, Osmanlılarla mücadeleyle devam eder. O, aynı zamanda kardeşleriyle de uğraşmaya mecbur olduğu gibi bu kadar felâkete karşı koymaya muktedir olamaz. Bu sırada çoluk çocuğunun da Osmanlılar tarafından esir edildiğini görmekle tümüyle karamsarlığa kapılıp, üzüntüsünden intihar kasdıyla kendisini sarp bir tepeden aşağı atarsa da ölmediğinden Tarsus'a kaçır (H. 879/M. 1474-1475). Pîr Ahmed bir sene daha türlü düşkünlük içinde Şam (Suriye) hududunda vakit geçirdikten sonra ölür (H. 880/M. 1475-1476).

KAYSERİ KALESİNDE FATİH SULTAN MEHMED'E AİT DİĞER BİR İZ

Fatih Sultan II. Mehmed, Kayseri'yi Karamanoğullarından

zapt eder ve Osmanlı hâkimiyeti altına alır. Daha sonra da şehrin iç kalesini tamir ettirir. Fatih'in, Kayseri Kalesi'nin doğu kapısı üzerinde bulunan Arapça kitabesinin tercümesi şöyledir: “Bu mübarek kale Murad Han'ın oğlu Mehmed'in şerefine karşılıksız olarak yapıp süslendi.”²

2 Çayırdağ, Mehmet; *Kayseri Tarihi Araştırmaları*, s. 217. Erkiletlioğlu,

KALE CAMİİ

Kayseri iç kalesi içerisinde bulunan dört duvar üzerinde kubbesi bulunan kitabesiz caminin Fatih Sultan II. Mehmed'e ait olduğu vakıf kayıtlarında “Fatih Cami-i Şerifi” adıyla bildirilmektedir. Eserin mimarîsi de bu rivayetleri doğrular mahiyettir. Kayseri Şehri Osmanlıların eline geçtiği sırada bunun yerinde bulunan “Karamanoğlu Mescid-i Şerifi” harap olduğundan Gedik Ahmed Paşa'nın verdiği rapor üzerine Padişah'ın iradesiyle bu cami yapılmış; eskisi ise tamir edilerek darüttalim (orta dereceli medrese) olarak kullanılmıştır. Kale Camii çok sağlam olup, iç kalenin kuzey duvarına bitişiktir.³

ŞEYH İBRAHİM TENNURÎ

İbrahim Tennurî (ö. M. 1482), Sivas veya Amasya'da doğdu. Konya'da icazet aldıktan sonra Kayseri'ye gelerek, müderris oldu. O, Akşemseddin'e mürid oldu. Kayseri'ye dönerek, irşad faaliyetini sürdürdü. Kayseri'de ölüp, yaptırdığı söylenen camiin yanındaki türbeye gömüldü. İbrahim Tennurî, Bayramiyye-Şemsiyye tarikatının Tennûriye kolunu kurdu. Oğulları Ali, Lûtfullah ve Kasım bu şubeyi sürdürdüler. Tennurî lakabı, Akşemseddin'in tavsiyesiyle kabızdan kurtulmak isteyenleri tandır üzerinde terleterek tedavi etmesinden gelmektedir. Onun şiir kitapları ve bir de divanı mevcuttur.⁴

Şeyh İbrahim Kayseri'de irşad ile meşgulken büyük bir kabız hastalığına yakalanır. Her ne kadar çalışırsa da kabızın çözülmesi mümkün olmaz. En son çare olarak Akşemseddin'i ziyaret etmeyi ve yakalandığı kabız hastalığını da tedavi ettirmeyi kararlaştırarak yola çıkar (H. 848/M. 1444).

Bu sırada Akşemseddin, İskilip yakınındaki Evlek köyündedir. Fakat Karamanoğulları'nın karışıklık zamanı olduğundan İbrahim Tokat'tan dolaşır. Yolda bir yerde konakladığında bir rüya görür. Rüyasında Akşemseddin'in suretinde birisi gelir. Arkasında önü dikilmiş bir cübbe, başında taç, altında peştamal. Adam sonra sıcak bir tandırın üstüne oturur:

“Sen dahi kabızı gidermek için böyle yap!” der.

Bunun üzerine Şeyh İbrahim, orada hizmetini gören Hoca Ahmed Dede'ye tandır kazdırıp içinde ateş yaktırır. Tandırın üzerine işaret edildiği gibi oturur ve ter döker. Aynı anda kabız hali giderek, gönül açıklığı âlemi gelir. Sonra şeyhin huzuruna gidip gördüğü rüyayı ve yaptıklarını ona anlatır.

Halit; *Kayseri Kitâbeleri*, s. 47.

3 Kale Camii'nin vakfiyesinin tarihi H. 883/M. 1478-79'dur. Çayırdağ, Mehmet; *Kayseri Tarihi Araştırmaları*, s. 225. Ahmed Nazif; *Mîrat-ı Kayseriyye*, s. 31. Halil Edhem; *Kayseriyye Şehri*, S. Dal. Gabriel, Albert (Çev: Tütenk, Akif); *Kayseri Türk Anıtları*, s. 32.

4 Uzun, Mustafa; “İbrahim Tennûrî”, *DİA*, c. XXI, s. 356. Eserleri basılmıştır. İbrahim Tennurî'nin hayatı ve eserleri hakkında geniş bilgi için bakınız: Fidan, Mustafa; *İbrahim Tennuri Hayatı ve Eserleri*.

▲ Dış Kale Surları

Şeyh de:

“Bundan sonra bunu terk etmeyiniz. İçlerinin temizlenmesi için dervişlere de bu usulü belletiniz” diye uygun görür.

Bu tavsiyeden sonra Şeyh İbrahim, kendisine bağlananları da sıcak tandıra oturtmak, üzerlerine bir şeyler örtüp, onlara testi testi su içirerek terletmek suretiyle içlerini temizleyerek teslike başlar ve bu sebeple kendisine “Tennurî” denilir.⁵

Tennurî Türbesi'nin etrafı önceleri mezarlık iken sonradan mezarlık kaldırılarak yeri cami ve türbeye bahçe olarak bırakılır. Türbede üç sanduka bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Şeyh İbrahim Tennurî'nin, ikincisi oğlu ve halifesi Şeyh Lûtfullah'ın, üçüncüsü de yine onun oğlu ve halifesi Ali Sultan'ındır.

Şeyh Tennurî Türbesi'nin üzerinde bulunan Arapça kitabenin tercümesi şudur:

“Bu mübarek türbe Sultan Mehmed Han oğlu Sultan Bayezid Han zamanında sekiz yüz seksen dokuz senesinde yapıp şereflelendirildi.” (H. 889/M. 1484-1485)⁶

Eser, türbe mimarîsi bakımından Kayseri'de Selçuklu geleneğinin son numunesidir. ■

5 Fidan, Mustafa; *İbrahim Tennuri Hayatı ve Eserleri*, s. 19. Âli, (Haz: Uğur, A. vs.); *Künhü'l-Ahbâr*, s. 408 – vr. 160b.

6 Özbek, Yıldırım-Arslan, Celil; *Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri*, c. I, s. 459. Erkiletlioğlu, Halit; *Kayseri Kitâbeleri*, s. 105. Çayırdağ, Mehmet; *Kayseri Tarih Araştırmaları*, s. 226-227.

Kayseri'yi Fotoğraflayanlar: Yusuf Kartal

Alper Asım

Fotoğraf bir yolculuktur... Görünenlerden oluşan bir yolda o yola girmek, o yolda bulunmak ve o yolu yaşamaktır. Şüphesiz fotoğrafı çeken; o anı ve geleceği dondurarak onu geçmiş yapar. Fotoğraf ortaya çıktıktan sonra bize geçmişin görüntüsünü verir. Ancak o anın ve geleceğin de işaretlerini içinde taşır. Biz fotoğraf ile zamanı ve mekânı sınırlarken, fotoğraf da bizi içine alarak bizi tanımlar ve sınırlar. İnsan bir anlamda kendisi de görüntü-suret olduğu için bu yolculukta çoğu zaman fotoğrafının içindedir. Burada fotoğrafçı görünen

ile görüntü arasında gider gelir. Eğer varoluş bilincini yitirmezse sürekli görünenin ışığında bir iz ve gösterge olarak fotoğraflarını görür ve makinesi ile aktarır. Ancak varoluş bilincini yitirdiğinde görüntünün ayartıcılığına kapılarak kurgularla, gerçeklik dışı beklentilerle, tanımları ve hükümleri kendisi vererek ve yaparak başka bir boyuta geçer. Bir bakıma yolculuğunu bitirir ve yolun dışına çıkar. En azından başka bir yola girer.

Bunun içindir ki fotoğrafın bir görüneni mi temsil ettiği, görüntüyü mü temsil ettiği hususu önemlidir. Nitekim görüneni temsil

▲ Aydın Karakimseli

▲ Talas Gölbaşı Meydanı

eden bir fotoğrafı izleyen geçmişe ait bir durumu izlerken izlediğini o ana taşır ve geleceği hisseder. Çünkü o bir işaretin farkındadır, bir göstergeden yola çıkarak bir izi takip etmektedir. Hatta tam da burada geleceğe de yolculuk başlar. Görünen bilinci ile hareket eden fotoğrafçı, fotoğrafı çektiği an kendisi de geçmişin içine giren fotoğrafçı o an'da tutunur ve yeni fotoğraflar için geleceğe doğru yürür. Bir var bir yok... Bir ölüm bir hayat... Tecellide tekrar yoktur. Tezahür sürekli. Oysa görüntüleşen fotoğrafta veya görüntünün peşinde olan fotoğrafçıda böyle bir bilinç ve kaygı olmaz. O sadece “yaratıldığını” düşünerek, kurar, yıkar, yapar, bozar ve popüler olan ne ise onu öne çıkarır. O bir iz ve temsil bağlamında değil bir teşhir, gösteri

derdindedir.

Dolayısıyla görünen anlamında fotoğrafçı yolcu, fotoğraf ise zaman ve mekânda geçmişe ve geleceğe aynı anda gidip gelmektir. Aynı anda tanımlamak-hayran kalmak, bir iz ve gösterge ekseninde görmek veya görememek – geçmişe yeniden soluk vermek, yenden görünür kılmak... Suretin kaderi... Yokluğun idraki... Varlığın sınırı... İşte görüntünün ayartıcılığı ve sanatkarın “yaratıcılığı” tam da burada tahrik eder insanı. İnsan iz ve göstergesini kaybettiği anda, temsil bilincini yitirdiği anda kendini “yaratıcı” gibi görür ve her şeyi kendinden menkul bilir. Artık yolu da, zamanı da mekânı da tarihi de kendinin oluşturduğu vehmine kapılır.

Oysa insanın kendisi bir varoluşun

▲ Hacı Kılıç Camii

▲ Sultan Sazlığı

▲ Sultan Sazlığı

muhababıdır. İnsanın kendisi bir tarih, bir süreçtir. Belki bunun için sürekli çatışmalar yaşar, bugünü dününe benzemez, yarını dünüyle çatışır... Ancak insanın eşya ve hadiseleri kavrayış biçimi mekanikliğin ötesinde insanın içinde yaşadığı evrene yabancılaşmadan yaşamını sürdürmesini de sağlayabilir. Mesele insanın içinde bulunduğu hâli kavrayabilmesidir.

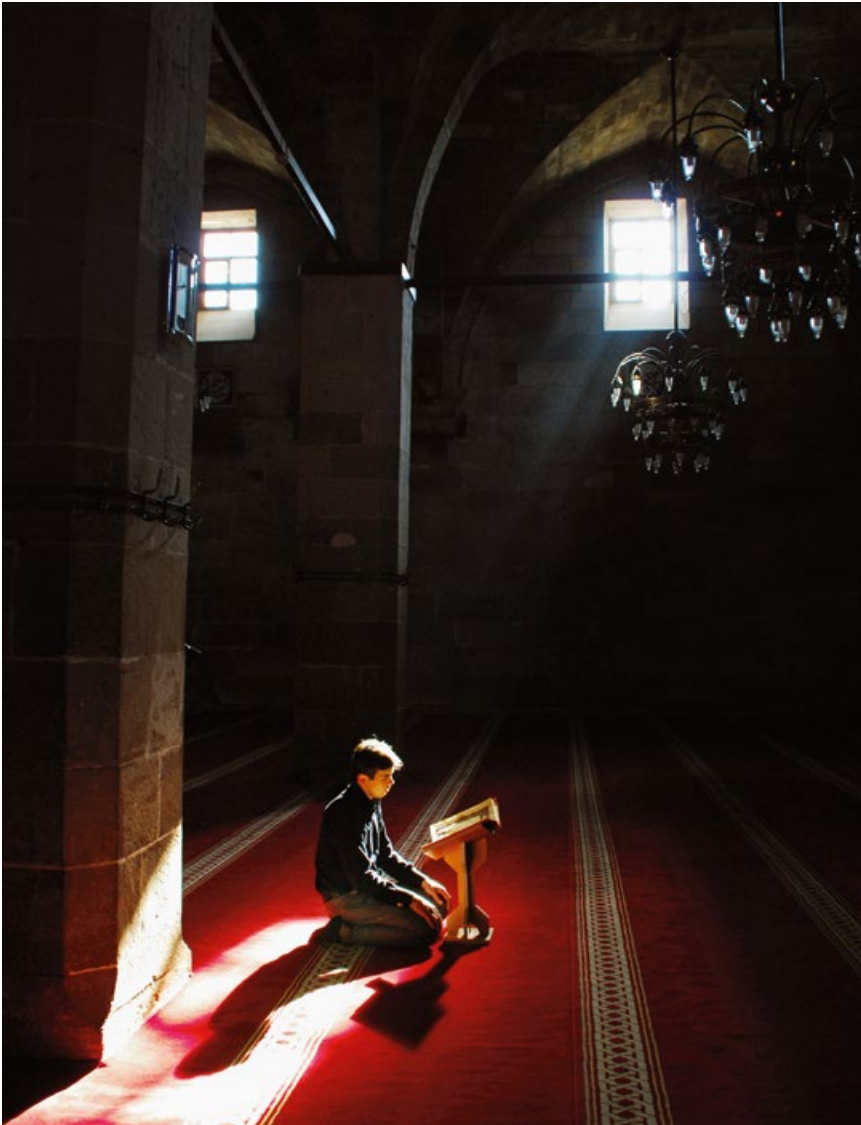
İnsan arayış sürecinde büyük sıkıntılar çeker, çevresindeki her şey hatta nefsi bile onu kendinden vazgeçirmeye çalışır. Ancak insandaki bedahet duygusu insanın sahip olduğu her şeyden vazgeçmesini sağlar. İnsan öyle bir noktaya gelir ki insan kalmaktan başka bir derdi kalmaz ve bu süreçte dogma, inanç ve inançsızlık hepsi anlamını ve dolayısıyla varlığını yitirir... Bu anlamda insan aynı zamanda kendi içinde bir yolcudur. Her aşamasında ayrı bir niteliğe bürünür.

İnsan tabiatı, zamanı ve mekânı yalnızlaştırarak, hakikatte kendisini yalnızlaştırdı. Görüntüler üreterek görünen perde oldu ve gerçeklik duygusunu yitirdi. En başta kendisi olmak üzere neyi temsil ettiğini unuttu.

Dolayısıyla bu anlamıyla fotoğraf; tıpkı yazı, şiir ve müzik gibi insanın

▲ Zeynelabidin Türbesi

▲ Sultan Sazlığı

▲ Kapuzbaşı Şelalesi

tarihine katkıda bulunabilir. Bunun için insanın yoldan çıkmaması, yolculuk bilincini yitirmemesi ve kendisinin de tarihin içinde olduğunun idrakinde olması gerekiyor.

İster görünen bakımından olsun bir bakıma fotoğraf insanın tarihidir aynı zamanda. İç ve dış yolculuğunun hikâyesi... Bir yabancılaşmanın veya kendinden uzaklaşmanın hikâyesini hissedebiliriz fotoğraflar aracılığı ile. İnsan olmakla insan kalmanın amansız mücadelesini. Mesele şu ki; fotoğrafın gerçekliğinin bizim gerçekliğimizi aşabilme riski var içinde yaşadığımız dünyada. Çektiğimiz fotoğraf gerçeklik payı taşıırken, bizler varlığımızı

ve duygularımızı sanallaştırma tehlikesi ile karşı karşıya bırakabiliriz. Bunun için görünen ile görüntü arasındaki ayrımı bir bilinç düzeyi olarak kaybetmememiz gerekiyor. Bu anlamda fotoğraf, çekmekle bitmiyor. Belki de çekmekle başlıyor...

Yusuf Kartal bu anlamda Kayseri'ye nazar ediyor. Fotoğraflarındaki iz ve göstergeler bir yolda olma bilinci ve yol hâlinin tecellileri. Fotoğraflarında çektiği bir mekân, bir insan, bir tarihî eser veya tabiatın en güzel anı da olsa fark etmez. Hepsinde yansıyan görünenle görüşümüzün örtüşmesi. Böyle olduğu zaman fotoğraf bizi düne götürdüğü gibi, dünü bugüne getiriyor ve yarınla ilgili bir bakma biçiminin kalmasını sağlıyor... ■

NEFES

Nur İpek Önder Mert

“Baba...” Sağ omzu üzerinden oğluna baktı Farhad Bey. Yazdığı kelâm-ı kibârın son noktasını işlemek için tuttuğu nefesi gayri-ihiyari bırakmış, kaleminden aharlı kâğıda dökülen mürekkebin saçılışına engel olamamıştı. Çekmeceden sükûnetle yeni bir kâğıt aldı. Kalemini yeniden pirinç hokkaya daldırdı.

“Baba?”

“Garîb.”

“Diyeceğim...”

“Dersin. Devam edeyim.”

“Etme!” Garîb’in dikleşen sesinin yankısı, İsfahan’ın en eski taş konağının odalarını gezdi.

“Bitirdiğim vakit anlatırsın, oğlum.”

Sesin sese üstünlüğünü, çöken sessizlik alaşağı etti bir süre.

Yağı tükenmekte olan kandilin sarı ışığı titreyerek azalırken, Garîb, köşede istifli meşe odunlarından birini şömineye attı. Demir maşayla külleri kenara sıyırdı. Güçlenen alevler, içindeki yangını da besliyordu.

“O vakit hiç gelmeyecek, değil mi, baba? Yazmak hiç bitmeyecek?” İki harf arasındaki durağa yetişen cümleleri, gecede bir kıvılcım gibi yanıp söndü.

“Elbet bitecek. Az sabır. Sabır, yazıda noktanın noktaya vuslatı için elzem. Hattı meşk etmenin zor yanı da bu ya.” Kıstı nefesini, küçüldü harfleri. “Belki de bu yüzden başaramadın.”

“Haklısın. Başaramadım.”

Gözlerini karanlığa diken Garîb, omuzlarına çöreklenen yükün kamçısıyla hışımla odadan çıktı. Rüzgârı yanından geçtiği odunların alevini harlamıştı. Deri çizmelerinin topukları koridorun ahşap zeminini döverken, adımlarının yankıları alelacele yazılmış kısa bir aylık mektubunun hece vuruşları gibi birbirine karışıyordu. Az sonra elinde bir tomar kâğıtla geldi.

“Bak!” dedi içlerinden birini odanın boğucu loşluğuna savururken. “On yaşımdan beri bana yazdırdıkların! Bıkmadan usanmadan sayfalarca yazdırdığın tek harf!” Diğer sayfalara geçti savrulmuş sırası. “Aynı harf! Hep aynı harf, baba!”

Babasının doğrulup bileğini tuttuğunu, kolunu kıpırdamadığında idrak etti.

“Masama bırak onları. Topla ve masama bırak, Garîb.”

Bir süre guruba bakar gibi birbirlerine baktılar.

Farhad Bey önüne dönüp, ikinci kâğıdı da lekeleyen kalemi kemik maktaya bıraktı. Elini masanın sol yanından sarkan çaputa sildi. Yerinden kalkarak ağır adımlarla pencere önü berberine geçti. Ellerini kararlılıkla önde kavuşturdu. Dışarının ay ışığında parlayan uçsuz bucaksız kristalize beyazlığına daldı gözleri. Hafiften başlayan tipi, yalnız vahlar ağacının kar yüküne direnen son dalına ağır gelmişti. Uzaklardan kopup gelen delişmen rüzgârın uğultusunda kayboldu kırılış sesi.

“Yazmak yaşamak gibi, oğlum. Bundandır yıllarca aynı harfi işlemen. ‘Vav’ı öğrenemeyen ‘Elif’e varamaz. Eğilmeyi bilmeyen, doğrulamaz. Bükülmeyen, bir gün kırılmakla tecrübe eder gerçeği. Şu ağacın son dalı gibi. Aşkla yazmanın da yaşamanın da yolu bu.”

“Senin yolun, baba!”

“Hakikatin yolu.”

Garîb, istemeye istemeye yerdeki kâğıtları toplamış, babasının ceviz masasının açık kalan ilk çekmecesine bırakmıştı. İçindeki hiddetli yan hiçbir şey söylemeden çekip gitmesini salık verse de yapacakları o ilk ve belki de son ciddi konuşmaya duyduğu ihtiyaç, ruhundaki şuleden anlaşılma umuduyla perçinlenmişti. Ne hissedeceğini bilemiyordu. Darmadağın olmuş duygularının

girdabında hızlanan soluğunu zapt etmeye çalışarak, tedirgin adımlarla babasının karşısına geçip, oturdu.

“De diyeceğini.” dedi Farhad Bey iç çekerken. Verdiği nefes, Nun’un noktası gibi düşmüştü ortadaki mermer sehpanın çatlamaya yüz tutmuş damarına. Belki her ikisinin göğüs kafesinde atmakta olan, duyacaklarından korkan yanda da bir damar çatlamış, usul usul başlamıştı kanamaya. Aralarında açılan kısacık ve bir o kadar uçsuz mesafe, ölü bir ummana dönmüşken, o, Nun noktasıyla halkalanmıştı yüzeyi, yeniden durulmuştu sonra.

Anlar aralarına sonsuz zamanlar sığdırırken, şöminede yanan odunların çıtırtısından başka konuşan olmadı. Müşterek bir susuşta buluşmanın sözleşmesini ilk Garib bozacaktı.

“Baba, ben gidiyorum. Müzehhip Sepehri’nin yanına. Tezhip sanatını öğreneceğim.”

“Hattı yarım bırakarak mı?”

“Hat hiç bitmeyecek. Hiçbir zaman senin benden beklediğin mertebeye erişemeyeceğim, anla.” Burnundan inen incecik koyu bir damla kanı, elinin tersiyle sildi.

Farhad Bey’in gözünden kaçmamıştı. “Seni büyütecek ve belki de iyileştirecekti hat.” dedi oğlunun burnundan süzülen kanı işaret ederek.

Kalkıp, etrafa bakındı Garib. Masadaki mürekkebe bulanmış çaputu alarak, burnuna bastı. “Yine hastalığımın mı dem vuracaksın? Bana acıdığın gerçeğinin ağırlığıyla mı basacaksın üstüme? Yapma baba, eziliyorum.” Odanın ortasında yıldı atı başıboşluğunda dolaşmaya başladı. “Adımı dahi Garib koyma...”

“Garipliğinden değil ya, nefsi terbiyeden. Melamet neşesi, kibre ve yücelik hırsına değil, yalınlıktaki muazzamlığı anlama özlemine dönük, oğlum.”

“Ne kalpten deyiş! Demeyle olsa... Yüreğin senin demir örsün baba, fikrin çekiç ki benim biçare varlığım onların arasında ılıdayacağına büsbütün un ufak oluyor. Ben bana daha iyi gelecek bir yolculuğun varlığına inanıyorum.”

“Senin alâka duyduğun yoldan süreyim o vakit dilimi. Tezhipte, müzehhip çıraqları ilkin yaprak yaprak altını saatlerce havanda dövmeyi öğrenirler. Un ufak ettikleri altını su ve zamlık ile sulandırır, ondan sonra hat çerçevesini altınlamaya geçerler. İşte benim de sence muğlak benliğim, baba olmanın çiraklığında, kendi madeninden işleyeceği yaldızı meydana çıkarma gayretinden ibaret.”

Garib, babasının sağ omzundan fısıldarcasına döktü gönül aynasının ardındaki sırrı. Artık her şey şeffaftı. “Benliğini bana adamakla, tam aksini yapıyorsun, baba. Hem beni hem kendini siliyorsun, bizi siliyorsun ve göremiyorsun.”

“Gel, gel otur karşıma.” dedi Farhad Bey. Garib yeniden karşısına geçip oturduğunda biraz daha yumuşadı sesinin tonu. “Babam beni daha tek heceye dilim

dönmeden bırakıp gitmiş, oğlum. Çerçevesiz, çalakalem çizilmiş bir harf gibi kalakalmışım ortasında her şeyin. Nereye sokulsam manalı bir kelime etmem diye sana adadıysam, sana yasladıysam şimdi yüreğimi, yazıyı görünür edenin kenarındaki yaldız olduğunu bilmemden. Ben ömrümün son ikliminde olsun, sende görünmek istedim. Senin ışıltında, senin kattığın değerle. Sen de bunu görmezsin... Şimdi gidebilirsin.” Gözlerinin içine baktı. “Belki bana sapa gelen, sana doğru olur, kim bilir. Git, kendini yoluna ada.” diye ekleyerek ayaklandı.

Çalışmaya koyulmak üzere masasına doğru tereddütlü iki adım attı Farhad Bey. Cepkeninden düşmek üzere olan cep saatini zamanı tutma gayretiyle zincirinden yakalayıp yerine yerleştirdi. “Tan vakti çıkarsın.”

“Şimdi gitmek istiyorum.” diyerek doğruldu Garib. Kalbi başka söylese de ayak diremişti. O an gitmezse, hiç gidemeyecekti; soğursa yüreğinde cesareti, yerini devralan her duygu birer bukağı takacaktı ayaklarına. Kapıya doğru hızlı adımlar attı. Masasının başına geçmekte olan

babasına, onu son kez görüyormuşçasına kederle baktı.

Onaylar gibi ağır ağır başını salladı Farhad Bey. Kalemmini maktan aldı, önündeki sarı kâğıdın üzerinde yayılan mürekkep lekesiyle göz göze geldi. Kusununu görmenin farkındalığıyla gülümsedi. Şeyler ve kimseler kusursuz değillerdi, babalar, oğullar, saatlerce başında ter dökülmüş yazılar, bir türlü hacmini muhafaza edemeyen ve sonsuza dağılan noktalar, kar tanelerine yenilen yalnız vahlar ağaçları...

Kapıdan çıkmışken geri döndü Garîb. “Son bir şey demeyecek misin?”

“Diyeceğim öğüt değil, rica. Ömür dediğin nefes sayısı kadarmış. Hat icra etmek, işlenen her harfle, bu sebepten ömrü uzatır, derler. Haturına düşersem tut nefesini, olur mu, unutma. İnsan, unuttur ya...”

Kandil kurudu, ışığı söndü, karşılıklı suretlerini iki gölgeye döndürdü, körleşti bakış.

Farhad Bey, Müzehhip Sepehri'nin yıllar evvel vefat ettiğini Garîb'e diyememişti. Onun gözlerinde büyüyen yangında, zat ve sanat-tan ziyade ruhunu bulacağı mekâna, belki de mekânsızlığa kavuşma arzusunu görmüştü. Onun derdini, hâlden hâle seyyah olmanın otayacağını sezmişti. Garîb hastaydı; karaciğerinde habis maraz, kızıl safradan muzdarip, hekimin dediğince doğması mucize evlat... Belki iyi olurdu.

Merhum müzehhibi bulma umuduyla, onca sene, irak illerin yolunda karalar, iklimler geçti Garîb. Kulağında babasının sözleri; her duyuşta, tuttu nefesini. Nefesle

tasarruf ettiği anlarda çoğaldı, onunla bir oldu. Kendini bulacağı vakte taşıdı ondan aldığı güçle ruhunu. Dilsiz vadilerinden geçti yaşamanın. Bir kez bile kanamadı burnu, ta ki Hiçlik Yar'ından izlediği Olma Çölü'ne ayak basana dek.

Boz bir atın sırtındaydı. Hafiften esen rüzgâr kum tepelerinin yerini değiştirirken, susuzluktan çatlayan dudaklarına tuz çalıyordu. Güneş, tüm gök cisimlerini yutmuşçasına yırtıcı, ışıktan pençelerini açmış pikeler yaparken üzerine tümüyle yitirdi direncini, boz atın sırtından yere düştü. Sağrısında özgülüğün kamçısını sezen at, o esnaya sığdırdı sır gibi yok oluşunu.

Garîb son takatiyle doğruldu. Bedeni dik, gölgesi eğikti kumların üzerinde bir cenin gibi... “Vav!” dedi. Vaktiyle sabırsızlığına yenik düşüp, yazmayı bıraktığı o tek harf.

Dudaklarının nemlendiğini hissetti, ardından büsbütün

yıkandığını. Bir ömrün susuzluğu, kana kana doyuyordu şimdi. Dimağından doğup, bedenine dökülen kızıl bir nehir taşıyordu benliğinden. Gövdesinin askısındaki urbayı al tennureye döndürüyordu ve eteklerinden bin kola ayrılıyordu sonra o kızıl nehir. Usul usul sızıyordu uzakta, çok uzakta Olma Çölü'nde açan kısa otlı çayıra. Serap ya da vaha...

Çayırın buhur gibi tüten yeşil tazeliği, Garîb'i kendine çekti. Gölgesi de yerde doğrulmuştu o an al tennurenin içinde. Zihninde yankılandı gölgenin sesi. “Lâ ve illâ...”

Gölge önde, o arkada, bir adım daha derken, yedinci adımda yeşilliğin ortasında buldu kendini; öyle ki, buldu kendini. Karşısında Elif gibi dik, ince, uzun, gencecik bir adam... Bal sarısı gözlerinde aşına, toy bir bakış parlatıyordu. An içinde, gençliği kadar koyu mürekkep süzülen burnundan yere bir damla düşürdü Garîb. Eğildi, otların arasındaki katre lekeye baktı. Olan biten her şeyi içine sığdırmışçasına yüklüydü, yarım kalan her şeyi tamamlamışçasına oylumlu bir nokta...

Nokta yayıldı, müphem bir çemberin merkezine mim koyar gibi laciverte boyadı ayaklarını ve taşarak çayırdan ebruli bir iç denize dönüştü. Garîb yeniden doğrulduğunda, genç adamın kemik beyaz bir atın sırtında dörtnala gün batımına sürdüğünü gördü. Uzaklaştıkça, içinde bir yere yaklaşıyordu genç adam, ona dönüyordu.

Babasının, o henüz daha küçük bir çocukken anlattığı Simurg hikâyesini hatırladı. “Arayış denen, ilkin, neyi aradığını bulmakmış.” dedi.

Gülümsedi hâline. Gülümsedi yoluna, içre hakikate ve kendinden aşkın olana, babasının sinede çatlamış bir nar gibi her defasında saçılan noktasına, suları belini aşan ebruli iç denizine.

Yumdu gözlerini. Körlük perdesi kalktı, bakış aydınlandı. Beşeriye dair gözbebeğinin karasında kalan son yansımada

göründü Farhad Bey. Oğlunda göründü, onun ışıltısında, onun kattığı değerle. Onun bal sarısı gözünde, yaldızlı bir çerçevenin kuşattığı tek bir harf gibiydi:

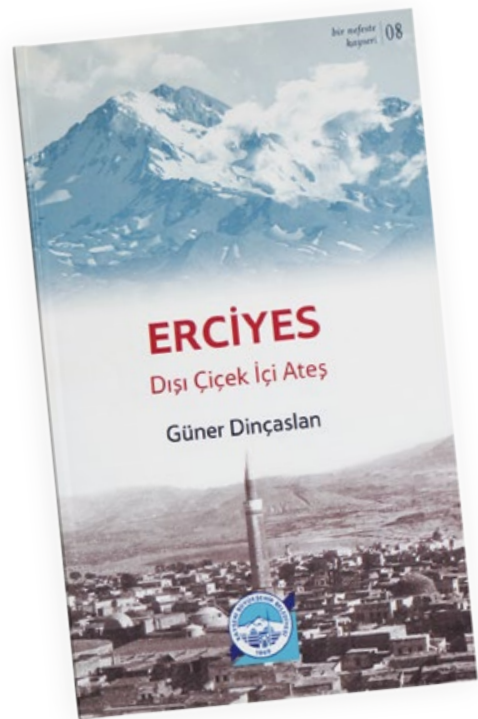
Farhad Bey yazdığı kelâm-ı kibârın nihayetinde bitişiyle saldığı nefesinin dalgalandırdığı kandil ışığı altında, oğlunu düşünerek elindeki kâğıda bakıyordu metanetle. “Bu da geçer ya Hû”

Gitgide yükselen ebruli deniz, zereden âleme bin bir renğiyle şeylerin dönmeye başladı. Sular tümüyle boyunu aştığında, çoktan nefesini tutmuştu Garîb. Dönmek için yuvaya, otuz kuşuyla yüreğinin... ■

ERCİYES

Dış Çiçek İçi Ateş

Güner Dinçaslan'ın Erciyes Kitabı Üzerine

Hayrettin Oğuz

Dağları anlamak kolay değildir... Dağları anlatmak için onu öncelikle anlamak gerekir. Bunun için belki bir şair tasavvuruna, bir romancı muhayyilesine, bir öykücü akıcılığına ya da hepsine birden sahip olmak gerekir. Çünkü dağ bir mekândan fazlasıdır. İnsanla yaratıcı arasındaki varoluşsal bağ, insanla mekân arasındaki mekânsal biçim, insanla gökyüzü arasındaki berzah dağ ile idrak edilir. Öyleyse dağ; manası olan, şiiri olan, efsanesi olan, hikâyesi olan, insanı olan bir varoluşa sahiptir. Hele de bu dağ Erciyes ise yazdığın yazı, okuduğun şiir, söylediğin türkü, tahayyül ettiğin masal, yürüdüğün tarih, çizdiğin resim, çektiğin fotoğraf daha başkadır. Varoluşu bir dağ ile hissetmek özeldir.

Kitapçıları ve kitapları gezerken nerede dağla ilgili bir kitap görsem hemen alırım. En azından şöyle bir karıştırırım. İster gezi yazısı türü olsun, ister fotoğraf ağırlıklı görsel bir metin olsun, isterse bir dağın etrafı ile ilgili anlatımların olduğu bir kitap olsun dikkatimden kaçmaz.

Heyamola ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi ortak yayını olarak çıkan Güner Dinçaslan'ın Erciyes kitabı da bu bağlamda dikkatimi çeken kitaplardan birisi. Dağla ilgili hemen hiçbir kitabı elime aldıktan sonra bitirmeden bırakmadım, bu kitap da öyle oldu. 150 sayfalık bu kitap yazarın Erciyes ile hikâyesinin ötesinde, bir dağ ile nasıl varoluşsal bir ilişki içinde olduğunun ifadesi. Bazen kendisi üzerinden dağın hikâyesini bazen de dağ üzerinden kendi hikâyesini anlatır. Dünya ve hayat zaten böyle bir şey değil mi?

Kitabı okuduğumdaki ilk duygu ve his benim için önemlidir. Çünkü okuduğum kitaptan bana kalan aslında odur. Nitekim bu kitabı bitirdiğimde de odamın duvarındaki Erciyes fotoğrafına

bakarak okuduklarımı düşündüm. Benim için bir suretin ötesinde anlam taşıyan, binlerce fotoğrafını çektiğim, üstünde türküler söylediğim, dertleştiğim, adımladığım bu dağın, içindeki ateş vurgusu ile anlatılması en önemli vurgulardan biri oldu. Ateş üzerinden bir mekânın oluşumunu, dışına yansımaları ve mekânı olgunlaştırmasını düşündüm. Belki de o ateş olmasa bu bereket olmayacaktı. Ateşin oldurma, olgunlaştırma boyutu belki de Erciyes üzerinden Kayseri'de tecelli ediyordu. Kitaptaki ateş ve çiçek metaforunu anlamadan, etrafında gelişen hikâyeleri zaten anlayamazsınız. Yunus'un ham olanın pişmesine yaptığı vurgu ile belki de Erciyes içinde bulunduğu mekân üzerinden Kayseri'yi pişiriyor, olgunlaştırıyordu.

Nitekim henüz 4 yaşında bir çocukken bir hastane dönüşü annesinin dikkat çekmesi ile Erciyes'i fark eden yazarımız, hikâyesine Erciyes'in kendisini görmesi ile başlıyor. Çünkü annesi: "Bak, karşıdaki dağ seni görüyor ve ne kadar çok ayıplıyor" diyerek fark ettirmişti Erciyes'i... Yaramazlık yapan çocuğunu dağ ile uyarmak ve o çocuğun da aynı duyarlılıkla dağdan utanması gerçekte bizim tabiatla olan canlı bağımızla doğru orantılı. Gerek annedeki bu canlı imge, gerekse çocuktaki bir karşı davranış insan-tabiat ilişkisinin fitriliği bakımından önemli ve maalesef kaybettiğimiz hâllerdendir. Çocuğun önce annesine sonra dağa olan teslimiyeti asla bir korku ile açıklanamaz.

Nitekim yazar dağ ile hikâyesini

annesinin “gidişinden” sonra da, ona emanet edildim duygusu ile sürdürmeye devam eder ve Erciyes onun için varoluşsal bir anlama bürünür. Bu böyle olunca da yazarın şiirine, romanına, öyküsüne, türküsüne, gülüşüne ve ağlayışına mutlaka yansır. Eşya ve hadiseleri algılarken ve yorumlarken dağ ile olan bu ilişki biçimi temel anlamda belirleyici unsur olur. Çünkü anne artık gitmiştir ve Erciyes annedir.

Öyleyse kitapta anlatılan sırf suret olarak bir dağın, Erciyes’in hikâyesi değil aynı zamanda yazarın annesinin de hikâyesi. Anne artık dağda tecellisini sürdürür ve yazar da bu tecellinin tezahürlerini Erciyes üzerinden yaşamaya, anlamaya ve anlatmaya devam eder.

Mekân insanın yurdudur. İnsan kendini yurdu ile bilir. Yurdunun hikâyesi, tarihi kendisinin de hikâyesi ve tarihidir. Yazar geçmişe olan yolculuğunu bir turna

donağında yapar. Erciyes’in efsanelerine, isimlerine, masallarına gider ve her birinden birer tutam getirir.

Daha sonra Sarıgöl’den Çoban İni’ne, Serçer’den Halilinyurdu’na göl göl, yayla yayla dolaşır Erciyes’i. Sonuçta Erciyes bir dağdan ibaret değil. Velileri, azizleri, çobanları, höyükleri, gölleri, yaylaları ve yaylacıları ile anlamlı. Eteğinde koyunlarını güden bir çobanı anlamadan Erciyes eksik kalır. Sarı Göl’de sarı çiçekleri

ve yıkları seyretmeden anlamsızlaşır Erciyes. Ya da Şem’un El Gazi’den ya da Sesli Dede’nin önünden Erciyes’i seyretmeden görmek mümkün değildir.

Her vadisinde şiirler saklıdır Erciyes’in, her tepesinde destanlar. Kerem ile Aslı’yı Erciyes’i görmeden, bilmeden anlamak da imkânsız. Er ile Ciş’in hikâyesini de ancak burada özümser insan. Dedik ya dağ dağdan, dağ suretten ibaret değil diye. Dağın sireti ile anlamlı sureti. Onun

Yazar aslında sadece kitabını değil hayatını Erciyes’le sürdürmüş. Zaten böyle olmasaydı bu kitap da ortaya çıkmazdı. Onun Erciyes’le yolculuğu aslında hayatının da hikâyesi. Bir dağın duldasında duldalanmak...

için her fotoğrafını çektiğinde aynı dağı görmezsin. Her baktığında aynı dağı görmediğin gibi. Tecellide tekrar yok.

Yazar aslında sadece kitabını değil hayatını Erciyes’le sürdürmüş. Zaten böyle olmasaydı bu kitap da ortaya çıkmazdı. Onun Erciyes’le yolculuğu aslında hayatının da hikâyesi. Bir dağın duldasında duldalanmak...

“Öyle bir bahtiyarlık ki bir şey olur çocuk dünyanıza, bir süslenir, bir şenlenir, birden bire büyürsünüz. Erciyes büyütür sizi. Dünden hiçbir şey anlamazsınız, öyle hızlı şekillenir ki her şey, Erciyes an’da yaşatır kendini ve Erciyes’te her zaman kendini kovalar. Bir an seyrederdin onu ama asırlar sürdü sanırsın. Ömrünüz; sadece onun çevresinde dolalı olan kadardır da öyle çok yaşamış öyle çok şey görmüş sanırsınız kendinizi, bu sarhoşluk, bu bahtiyarlık son dem son

nefes olur da avunur durursunuz. Kafa tutucu olursunuz, sarhoş narasıyla bir Erciyes’e bir Kaf Dağı’na seslenirsiniz. Kaf Dağı; senin yansıman Erciyes’in üzerine düştükçe ve bu beyaz dağa baktıkça “dünyada hasret çekenlerin” bir nebze olsun yüreği soğuyacak. Biliyorum; Erciyes, ne zaman ağlasam, burnumu çeke çeke sana bakacağım. Dertliyim! Ağlıyorum! Avut beni Erciyes!” diyen yazarımız aslında annesi hâle gelen Erciyes ile yaşamasına ve muhabbetine devam ediyor.

Dağ kitapları okumak insanı yüceltir. Nur’u, Tur’u biz dağlardan öğreniriz. Emanetin ilk ona teklif edilmesindeki hikmet gereği de biz dağları biz’den biliriz. Güner Dinçaslan’ın Erciyes kitabı da bir dağdan ziyade bir çocuğun annesinin hikâyesi. Anne mi dağ, dağ mı anne artık buna okuyucu karar verecek... ■

Sofra

Kayısı Şerbeti

HAZIRLANIŞI

Kayıları yıkayıp çekirdeklerini ayıklayın. Bir tencerede ayıklanmış kayısı ve toz şekeri karıştırıp üstünü kapatıp en az 8-10 saat bekletin. Tencereye suyu ilave ederek 1 saate yakın kaynatın. Altını kapattıktan sonra bir tel süzgeçte kaşığın arkasıyla iyice ezerek süzün. Hazır olan şerbeti buzdolabında soğutarak servis edin.. ■

Malzemeler

1 kg kayısı
2 su bardağı toz şeker
2 litre su

Afiyet olsun...

Diyabetik Ekmek pek yakında sizlerle!

www.kaytur.com.tr

KÜLTÜR SANAT GÜNCEİ

2020 yılı başlarından itibaren tüm dünyada ilginç gelişmeler yaşandı. Depremler, harekete geçen yanardağlar, bitmek tükenmek bilmeyen yangınlar, çekirge istilası derken dünya tarihinde görülmemiş bir salgın hastalıkla karşı karşıya kaldık.

Dünya tarihinde zaman zaman veba gibi ölümcül salgın hastalıklar olduğunu biliyoruz. Bu bilgiler bizim için tarih kitaplarında geçen, hayatı nasıl etkilediğini asla bilemediğimiz, insanların neler yaşadığına dair empati kuramadığımız bilgilerdi. Neden kaynaklandığını bilmediğimiz, nasıl yayıldığını anlayamadığımız COVID-19 salgını 2020 yılını bundan sonraki dünya tarihine unutulmaz bir dönüm noktası olarak geçirecek.

Öyle bir salgın hastalık ki, tüm sosyal hayatımızı felç etmiş durumda. Siyaset, ekonomi, üretim gibi temel insani eylemlerimiz ya tamamen durdu ya da hayatta kalmak için kaçınılmaz olan iş kollarıyla sınırlandı. Tüm dünyada binlerce insan hayatını kaybetti. Ülkemizde de kayıplar yaşadık, yaşamaya devam ediyoruz. Ne olacağını bilmeden bekliyor, yetkililerimizin uyarılarına kulak verip mümkün olduğunca evde kalıyor, evde bir hayatın nasıl olabileceğini bugüne kadar tecrübe etmediğimiz şekilde yaşıyoruz.

Tiyatro ve sinema salonları kapatıldı. Kütüphaneler kapalı. Kültürel etkinlik yapan vakıflar, dernekler faaliyetle-

rine ara verdi. Şehir hayatı, sokaklar anlamını yitirdi. Şimdilerde eski güzel günleri özlemek için belki erken ama, gelecekte ne olacağını, eski normallere dönüp dönemeyeceğimizi bilmediğimiz bir belirsizlik yaşıyoruz. Dünya eskisi gibi olacak mı? En büyük soru işaretlerimizden biri bu. Üstelik birçok kafa karışıklığımız var. Çünkü komplo teorileri, gelecek için karanlık bir dünya tarifeden distopyalar havada uçuşuyor. Bizler ahir zamanda yaşadığımızın bilincinde olarak acaba bunlar kıyametin alametleri mi diye düşünmekten kendimizi alamıyoruz.

İbn-i Haldun, ünlü eseri Mukaddime’de şöyle diyor: “Kırıp geçiren hastalıkların çoğalmasına gelince, yukarıda andığımız gibi, bunun açlık tesiriyle husule gelen birtakım sebepleri vardır. Bundan başka kargaşalıkların ve devletin idare ve düzeni bozularak fitne ve ayaklanmaların çoğalmasıyla yurt altüst olur, katiller çoğalır, veyahut veba (gibi bulaşıcı hastalıklar) zuhur eder. Bulaşıcı hastalıklar, çok defa, yurdun imarı yüksek dereceye vardığı için, havayı bozan, sıhate zararlı rutubet ve ufunetin çoğalmasından dolayı yayılır. Hayvani ruhun gıdası ve onun hayatı için gereken hava bozulduğu takdirde, bu bozukluk insanın mizacına tesir eder. Mizaçların bozulması kuvvetli olduğu takdirde de ciğer hastalanır. İşte bunların her biri taûn hastalıklarını davet eder, bu hastalıkların kaynağı ciğerdir. Havanın bozukluğu kuvvetli derecede ve büyük

nispette olmazsa da, ufunet kat kat artar, ufunetin artmasıyla mizaçlarda hummalar çoğalır, tenler hastalanır ve mahvolur.” Dikkat edileceği gibi, bu satırlarda neredeyse günümüzü tarif ediyor.

Tüm insanlık, dünyanın ve dolayısıyla tabiatın bizim için ne kadar hayati bir öneme sahip olduğunu yakinen anlamış oldu. Çünkü, İbn-i Haldun’un altını çizdiği gibi, medeniyet adı altında büyük bir çürümeyi (ufunet) yaşadığımızı görüyor, buna hem içimizden hem de yüksek sesle itiraz ediyorduk. Şehir Kültür Sanat dergisinin öngördüğü medeniyet anlayışı en başından beri, günümüzdeki bozulmalara, çürümelere hem bir itiraz hem alternatif arayışydı diyebiliriz.

Şehir Kültür Sanat dergisi, dünya için bir dönüm noktası anlamına gelen bu günlerde okurlarıyla yeniden buluşuyor. Umuyor, diliyor ve dualarımızla talep ediyoruz ki bu günlerden öğrenmemiz gerekenleri öğrenerek insanca bir bilim, insanca bir sanat, insanca bir ekonomi, siyaset ve toplumsal hayat yaşayacağımız günleri dünya gözüyle yeniden görebiliriz. Evde kalmaya özen gösterdiğimiz bu günlerde, okumak için epey bir fırsatımız var. Her zaman olduğu gibi şehrimizdeki kültür sanat haberleriyle sizleri başbaşa bırakıyoruz. Güzel haberler vereceğimiz günlerin bir an evvel gelmesi dileğiyle bir sonraki sayıda buluşmak üzere diyoruz.

Koramaz Vadisi Dünya Mirasında

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç’ın Melikgazi Belediye Başkanlığı’ndan bu yana büyük önem verdiği Koramaz Vadisi için yürütülen çalışmalar sonuç verdi. Başkan Büyükkılıç, tarihî ve doğal zenginliklerle dolu Koramaz Vadisi’nin tarihî, doğal ve kültürel zenginlikleriyle UNESCO’nun geçici dünya mirası listesine girdiğini açıkladı.

Memduh Büyükkılıç, Koramaz Vadisi’nin her yönüyle turizm şehri olması için çalıştıkları Kayseri’nin en önemli zenginliklerinden birisi olduğunu belirtti. Büyük Büzüngüz, Subaşı, Küçük Büzüngüz, Ağırnas, Turan, Vekse ve Bağpınar’ı içine alan Koramaz Vadisi’nin dünyanın ender bölgelerinden birisi olduğunu vurgulayan Başkan Büyükkılıç; vadinin, kuşlukları, yemyeşil örtüsü, kayadan oyma kiliseleri, antik yerleşim birimleri, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemine ait sivil mimari örnekleriyle çok büyük bir zenginliği barındırdığını söyledi. Büyükkılıç vadide şimdiye kadar 14 kuşluk, 26 çeşme, 18 tatlı su kaynağı, 6 köprü, 6 değirmen, 9 cami, 100’den fazla sivil mimari yapı, 40’tan fazla kaya oyma kilise, 7 yerleşim yeri, 21 yeraltı şehri, 21 columbarium mezar, 6 adet

tümölüs tespit edildiğini ve çalışmalar sonucunda bu sayıların artacağını ifade etti.

Koramaz Vadisi'nin UNESCO'nun dünya mirası listesine girmesi için büyük gayret sarf ettiklerini ifade eden Başkan Büyükkılıç, "Emeklerimiz, çalışmaları ve gayretlerimiz çok şükür sonuç verdi. Şehrim adına çok mutluyum." dedi. Koramaz Vadisi'nin tarihi, doğal ve kültürel zenginlikleriyle UNESCO Geçici Dünya Miras Listesi'ne girdiğini dile getiren Başkan Memduh Büyükkılıç, emeği geçen herkese teşekkür etti. Başkan Memduh Büyükkılıç, Koramaz Vadisi'nin her yönüyle turizm şehri olması için çalıştıkları Kayseri'nin en önemli değerlerinden birisi olacağını sözlerine ekledi.

MİMAR SİNAN'A YAKIŞIR PROJELER

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Osmanlı padişahları Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim ve III. Murat dönemlerinde baş mimar olarak görev yapan Mimar Sinan'ın izinden gitmeye devam edeceklerini belirterek "İki önemli projemiz Mimar Sinan Müzesi ile Sinanlı Kentler Birliği'ne yönelik çalışmalarımız eşsiz dehaya yakışacak şekilde sürdürülüyor." dedi.

Başkan Büyükkılıç, 9 Nisan Mimar Sinan'ı Anma Günü dolayısıyla yayımladığı mesajında, kadim medeniyetimizin tüm ihtişamını gözler önüne seren ve inşa ettiği eserler yüzlerce yıl sonra dahi tüm haşmetiyle ayakta duran Mimar Sinan'ı rahmet ve dua ile andığını belirtti.

Eşsiz deha Mimar Sinan'ın evinin bulunduğu Melikgazi ilçesinde dört dönem belediye başkanlığı yaptığını ve özel önem verdiği Mimar Sinan ile ilgili iki önemli projeyi kamuoyuna açıkladığını hatırlatan Başkan Büyükkılıç, Büyükşehir Belediye Başkanlığı görevinde de bu projeleri hayata geçirmek için çalışmaların sürdürüldüğünü kaydetti.

Mimarlık tarihinde Mimar Sinan'ı özel kılan ve baş mimar yapan unsurun, "insan temelli özgün mimari anlayışı" olduğuna dikkati çeken Başkan Büyükkılıç, insanı mekândan ayrı düşünmeyen medeniyet anlayışımıza inşa ettiği eserlerle katkı sağlayan Mimar Sinan'ın çok özel bir değer olduğunu ve bunu gelecek nesillere aktarmanın da önem taşıdığını ifade etti.

MİMAR SİNAN MÜZESİ: Memleketi Ağırnas'ta bulunan Mimar Sinan Evi'ni müzeye dönüştüreceklerini belirten Başkan Büyükkılıç, ilk etapta restorasyon çalışmalarının yapılacağını, teşhir ve tanzimin ardından müze olarak ziyarete açılacağını bildirdi.

Yeni neslin Mimar Sinan'ın izinden gitmesi ve eşsiz dehasından yararlanmasının da öncelikleri arasında olduğunu vurgulayan Başkan Büyükkılıç, "Bu amaçla aynı yerde atölye çalışmalarının yapılacağı bir alan hazırlıyoruz. Bu sayede mimarlarımız, öğrencilerimiz, tasarımcılarımız ve sanatçılarımız çalışmalarını rahatlıkla yapabilecekler." dedi.

SİNALI KENTLER BİRLİĞİ: Başkan Büyükkılıç, camiden medreseye, darüşşifadan su yolu kemerine, köprüden saraya, hamamdan kervansaraya 477 eseri mühendislik ile estetiği buluşturma hüneriyle inşa eden Mimar Sinan'ın her bir eserinin izini sürdüklerini, yurt içi ve yurt dışı temas halinde olduklarını belirtti.

İçişleri ve Dışişleri Bakanlıkları ile yazışmaların sürdürüldüğünü ve önemli bir aşama kaydedildiğini dile getiren Başkan Büyükkılıç, yazışmaların tamamlanmasıyla "Sinanlı Kentler Birliği"nin kurulacağını ve Mimar Sinan ruhunun ilelebet yaşatılacağını söyledi.

"MİMAR SİNAN'I YİNE ANACAĞIZ": Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgınına karşı alınan tedbirler kapsamında Mimar Sinan'ı Anma Günü etkinlikleri düzenleyemediklerini ifade eden Başkan Büyükkılıç, "Bu demek değil ki etkinlik yapmayacağız. Tüm dünyayı sarsan salgın riskinden ülkemiz ve şehrimiz kurtulduğunda Koca Sinan'a yakışır anma günü etkinliğimizi yine yapacağız." dedi.

Başkan Büyükkılıç, açıklamasının sonunda, "Üç kıtada eserleri olan, bir asırlık ömrüne 477 eser sığdıran bir dâhinin torunu olmanın gururunu yaşıyoruz. Eşsiz dehayı bir kez daha rahmet ve dua ile anıyorum." ifadesini kullandı.

Kütüphanelere Evinizden Bağlanın

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, koronavirüs önlemleri nedeniyle kapalı bulunan kütüphaneleri e-kitaplarla şehrin her köşesine taşıyor. E-kütüphaneden yararlanmak isteyenlerin kolayca üye olmaları da mümkün hale getirildi. E-kütüphaneye kutuphane.kayseri.bel.tr adresinden girilebiliyor.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi kütüphanelerinde tarihten edebiyata, matematikten felsefeye, sanattan mühendisliğe birçok konu başlığında 400 yayınevinin 22 binden fazla e-kitabı bulunuyor. E-kütüphanede ayrıca atlaslar, sözlükler, ansiklopediler gibi danışma kaynakları da yer alıyor.

Büyükşehir Belediyesi kütüphanelerinde bulunan tüm bu kaynakları online olarak görüntülemek mümkün. Ayrıca bu kaynaklar bilgisayarlar, Android ve IOS destekli cihazlarla ödünç alınabiliyor ve böylece internet erişimine ihtiyaç duyulmadan da e-kitaplardan yararlanılabiliyor.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi kütüphanelerinde e-kitap üyeliği bulunan kişiler kullanıcı adı ve şifreleri ile giriş sağlayabiliyorlar. Üyeliği bulunmayanlar ise kutuphane@kayseri.bel.tr adresine yapacakları başvuru ile şifre alıp kolayca e-kütüphaneye bağlanabiliyorlar. E-kütüphane için üye sınırlaması da bulunmuyor. E-kütüphaneye kutuphane.kayseri.bel.tr adresinden girilebiliyor.

Beyazşehir Halk Kütüphanesi ve Çocuk Kütüphanesi'nde Sona Gelindi

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ın 150 projesi arasında yer alan semt kütüphaneleri kapsamında Beyazşehir Sosyal Yaşam Merkezi içerisinde yapımına devam edilen kütüphane çalışmalarında sona gelindi.

Dr. Memduh Büyükkılıç'ın gelecek nesillerin daha donanımlı ve her alanda yetişmiş bireyler olabilmeleri için başlattığı semt kütüphanelerinde çalışmalar sürdürülüyor. Büyükşehir Belediyesi tarafından vatandaşların hizmetine sunulacak olan Beyazşehir Sosyal Yaşam Merkezi'nin içerisindeki

Beyazşehir Halk Kütüphanesi ve Çocuk Kütüphanesi'nde çalışmalarda sona gelindi. Şehrin dört bir tarafında hizmete girecek kütüphaneler, şehrimizin ve ülkemizin yarınları gençlerimiz için önemli bir hizmet olacak. Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı bütün kütüphanelerde çağın yeniliklerine uygun bir şekilde vatandaşlara hizmet sunuluyor. Bu manada bulunduğu bölgenin önemli bir ihtiyacını karşılayacak olan Beyazşehir Halk Kütüphanesi; içerisinde aynı anda 500 kişinin hizmet alabileceği ve ayrıca 0-6 yaş grubuna hitap edecek olan bir çocuk kütüphanesinin de yer alacağı önemli bir eğitim merkezi olacak. Büyükşehir Belediyesi'nin 0-6 yaş arası çocuklar için hazırladığı Çocuk Kütüphanesi'nde çocukların ilgisini çekecek birçok ayrıntı düşünüldü.

Çok kısa bir süre içerisinde vatandaşların hizmetine sunulacak olan Beyazşehir Halk Kütüphanesi ve Çocuk Kütüphanesi, her yaş grubuna hitap eden modern bir kütüphane olarak Beyazşehir halkının kullanımına açılacak.

Kayseri, İkinci Bilim Sanat Merkezi'ne Kavuşuyor

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Kartal Kavşağı'na bakan ve Hayırsever Murat Kantarcı tarafından yaptırılmakta olan Bilim Sanat Merkezi inşaatını ziyaret etti. Başkan Büyükkılıç, inşaatı gezdi ve Hayırsever Murat Kantarcı'dan inşaatın durumuna ilişkin bilgi aldı. Hayırsever Çetin Şen tarafından yapılan Bilim Sanat Merkezi'nden sonra Hayırsever Murat Kantarcı'nın yapımını üstlendiği ikinci Bilim Sanat Merkezi'nin inşaatı hızla devam ediyor. Hayırsever Murat Kantarcı, Kartal Kavşağı'na bakan okulun yeri için Başkan Memduh Büyükkılıç'ın emeği olduğunu ifade ederek, "Bu okulun böyle güzel bir yerde yapılması çok önemliydi. Başkanımız burada yapılmasını organize etti. Emeği için teşekkür ediyorum. Bilim Sanat Merkezleri yetenekli, IQ'su yüksek öğrencilerin heba olmaması için çok önemli. Böyle bir okulu yaptırmaya imkânının verilmesi nedeniyle teşekkür ederim" dedi. Büyükşehir Belediye Başkanı Memduh Büyükkılıç da Hayırsever Murat Kantarcı'nın Hayırseverler Şehri Kayseri'nin en güzel kanıtlarından birisini daha yaşattığını söyleyerek Murat Kantarcı ve ailesine teşekkür etti. Bilim Sanat Merkezi'nin ulaşım rahatlığı olan bir bölgede yapılmakta olduğunu ifade eden Başkan Büyükkılıç, "5 bin 300 metrekare büyüklüğünde bir alana yapılıyor. Birincisi Hayırseverimiz Çetin Şen tarafından yapılmıştı. Kendisine teşekkür ediyorum. Burasının da kapasitesinin şimdiden dolduğu ifade ediliyor. Dolayısıyla üçüncüsü de gözüküyor" dedi. Bilim Sanat Merkezi'nin hemen karşısındaki Hava İkmal Bakım Merkezi'nin Millet Bahçesi olması için 10 Haziran'da ihale yapılacağını da hatırlatan Başkan Büyükkılıç, bölgenin sosyal, eğitim ve bilim yönünden bir merkez olacağını kaydetti.

ERCİYES HABERLERİ

Spor Turizmi İçin Erciyes'e Bakanlık Desteği

Gençlik ve Spor Bakanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu, Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ı ziyaret etti. Ziyarette Erciyes'e yapılacak olan Yüksek İrtifa Kamp Merkezi için Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın destek vereceği vurgulandı.

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Gençlik ve Spor Bakanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nu Başkanlık girişinde karşıladı. Ziyarete, Vali Şehmus Günaydın ve AK Parti İl Başkanı Şaban Çopuroğlu da katıldı.

Büyükşehir Belediye Başkanı Memduh Büyükkılıç, Gençlik ve Spor Bakanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'na ziyareti ve yatırımlara verdiği destekler nedeniyle teşekkür etti. Kayseri'nin ticaret ve endüstrinin merkezi olarak bilindiğini; ancak bunların yanında alt yapıyla önemli bir spor merkezi de olduğunu vurgulayan Başkan Büyükkılıç, dört üniversitesi ve bu üniversitelerde öğrenim gören 75 bin öğrencisi ile Kayseri'nin gençliğin de önemli bir merkezi olduğunu kaydetti.

Gençlik ve Spor Bakanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu da, güzel ev sahipliği, samimiyet ve sıcaklığı için Başkan Büyükkılıç'a teşekkür etti. Kayseri'ye faydalı bir ziyaret gerçekleştirdiklerini ifade eden Bakan Kasapoğlu, "Kayseri'yi sportif alt yapısı ve potansiyel olarak önemsiyoruz. Gerek bundan önceki projelerimiz gerekse yapacağımız projeler yarınlarımız adına önemli. Büyükşehir Belediye Başkanımız, valimiz ve milletvekillerimizle her zaman güzel bir iletişimimiz var. Daha somut yatırımlarla bu iletişimi yarınlara taşıma gayretindeyiz. İnanıyorum ki, Kayseri'nin gençlerini daha donanımlı yetiştirme adına yaptığımız çalışmalar daha yukarılara taşınacaktır." dedi.

ERCİYES YAZ TURİZMİNİN DE MERKEZİ OLACAK: Ziyarette ayrıca Büyükşehir Belediye

Başkanı Memduh Büyükkılıç, Erciyes'in 4 aylık kullanım süresini 12 aya çıkaracak olan Yüksek İrtifa Kamp Merkezi'ne verdikleri özel destek için Bakan Muharrem Kasapoğlu'na teşekkür etti. Bakan Kasapoğlu da "Bizim spor turizmine yönelik çalışmalarımız var. Erciyes'in mevcut imkanlarla spor turizmine önemli katkısı bulunuyor. İnşallah bu katkıyı yapacağımız çalışmalarla artıracamız ve Erciyes'i spor turizminde ayrı bir destinasyon haline getireceğiz. Bunun için Bakanlık olarak tüm gayretimizi ortaya koyacağız." diye konuştu.

Başkan Memduh Büyükkılıç, Bakan Mehmet Muharrem Kasapoğlu'na ziyaretinin anısına kök boyadan yapılmış el dokuması kilim ve Kültepe'den çıkarılan tabletlerin replikasını hediye etti.

Şehitlerimiz İçin Erciyes'te Tek yürek Olduk

İdlib'de şehit olan askerlerimiz ve tüm şehitlerimizin anısına Erciyes'te bir araya gelen 250 kayakçı, Türk Bayrağı açarak, İstiklal Marşı ve dualar eşliğinde

şehitlerimizi andı. Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ın da katıldığı anma programında Mehmetçiklerimiz için Erciyes, tek ses, tek yürek oldu.

Erciyes Kayak Merkezi'nde düzenlenen, şehir içinden ve şehir dışından yüzlerce vatandaşımızın da katıldığı anma programında Kayseri Kayak ve Snowboard Öğretmenleri Derneği üyeleri, Kayseri kayak kulüpleri, Erciyes A.Ş. çalışanları ve kayakseverler ile birlikte yaklaşık 250 kayakçı 1600 metre uzunluğundaki pistte Türk Bayrağı açarak kaydılar. Tük Bayra-

vatan sevdalısı, bayrak sevdalısı, gerçek manada şehitlerin ölmediğine inanan ve şehitlerimizin şefaatından medet umarak orada toplanan vatandaşlarımız şehitler ölmez vatan bölünmez diyerek haykırmak suretiyle değerlerimize sahip çıkmıştır. Şehitlerimize Allah'tan rahmet dilerken, kıymetli ailelerine de sabırlar niyaz ediyoruz. Cenab-ı Allah onlara sabır versin, milletimizin başı sağolsun." dedi.

Erciyes'te düzenlenen anma programının milletimizin birlikteliği adına önemli olduğunu belirten Büyükkılıç, "Erciyes'te hep beraber el ele, gönül gönüle, hocalarımızla,

ğ'ını taşıyan kayakçılar pistin sonunda Büyükşehir Belediye Başkanı Memduh Büyükkılıç ve vatandaşlarla bir araya geldi. Ardından saygı duruşu yapıldı ve İstiklal Marşı okundu. Ülkemizin bekası için hayatlarını feda eden şehitlerimiz için düzenlenen anma programında konuşan Başkan Memduh Büyükkılıç, "Bu vatanın evlatları olarak nerede olursak olalım, aynı millî duygulara sahip olarak Ay Yıldızlı Türk Bayrağı'mıza, vatanımıza, milletimize ve devletimize sahip çıkma duygusu ile bezenmiş durumdayız. Allah bu güzellikleri elimizden ve gönlümüzden almasın. Malumunuz bu son süreçte şehitlerimiz var. Şehitlerimizden biri de Kayseri Develi'mizden. Dün, adeta on binlerce

öğrencilerimizle, kayakçılarımızla, yurtiçi ve dışından gelerek teröre lanet okuyan binlerce vatandaşımız, İstiklal Marşı'mızı söyleyerek Türk Bayrağı'mıza sahip çıkıp şehitlerimizi rahmetle yâd ederek, birliğin ve beraberliğin sembolünü oluşturmuşlardır. Sizlere minnet duyuyorum. İyi ki Türk Milleti'nin evlatlarıyız. İyi ki böyle bir devletin ve milletin mensuplarıyız. Cenâb-ı Allah bu güzellikleri elimizden almasın." şeklinde konuştu.

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, düzenlenen anma programının sonunda alanda bulunanlardan tüm şehitlerimiz için dua istedi.

Sultan Sazlığı Kesin Korunacak Hassas Alan Olarak Belirlendi

Kayseri'nin sembollerinden ve en önemli doğal güzelliklerinden biri olan ve daha önce birinci derecede Doğal Sit Alanı olarak kabul edilen Sultan Sazlığı, yeniden değerlendirilerek, kesin korunacak hassas alan olarak belirlendi. 12 Mayıs 2020 tarihli Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde "Kayseri ili, Yeşilhisar, Yahyalı ve Develi ilçeleri sınırları içerisinde bulunan Sultan Sazlığı Doğal Sit Alanının koruma statüsünün yeniden değerlendirilmesi sonucunda, kesin korunacak hassas alan olarak tescil ve ilan edilmesine karar verilmiştir" denildi.

Birçok canlı türüne yaşama imkânı sunan Sultan Sazlığı, [Fitoplankton, Zooplankton, Omurgasızlar (Sucul Omurgasızlar, Karasal Omurgasızlar), Omurgalılar (Balıklar, İki Yaşamlılar, Sürüngenler, Memeliler ve Kuşlar)] açısından oldukça zengindir. Bu fauna zenginliği içerisinde Kuş türlerinin ayrı bir önemi bulunmaktadır. Afrika-Avrupa-Asya arasında göç eden göçmen kuşlar tarafından kullanılan ve ülkemizden geçen iki önemli ana kuş göç yolunun kesişim noktasında bulunan Sultan Sazlığı'nda yapılan sayımlara göre 300'ü aşkın türde su kuşu tespit edilmiştir. "Kuş Cenneti" olarak da nitelendirilen ve ülkemizin en

işbirliği ile şehrimize kazandırılacak olan Besime Özderici Engelsiz Yaşam Merkezi'nin inşaatı hızla ilerliyor. Büyükşehir Belediyesi, Engelsiz Yaşam Merkezi kompleksi içerisine modern bir spor salonu da inşa edecek.

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Besime Özderici Engelsiz Yaşam Merkezi Kompleksi içerisine Büyükşehir Belediyesi'nce yapılacak olan spor salonunun projesinin hazırlandığını söyledi. Başkan Büyükkılıç, kompleks içerisindeki Engelsiz Spor Salonu'nun, tüm birimleriyle engelli vatandaşlarımızın kullanımına uygun olarak tasarlandığını belirtti.

Besime Özderici Engelsiz Yaşam Merkezi kompleksi içinde yer alacak olan Engelsiz Spor Salonu'nun, kompleks içindeki engellilerimizin sportif faaliyetler yapmalarını

önemli sulak alanlarından olan Sultan Sazlığı, sulak alan ekosisteminin nadir olarak bir arada bulunan tatlı ve tuzlu su ekosistemini bünyesinde barındırmasıyla da ayrı bir öneme sahiptir.

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Memduh Büyükkılıç, alınan karardan büyük memnuniyet duyduklarını ifade ederek Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a teşekkür etti.

Besime Özderici Engelsiz Yaşam Merkezi'ne Spor Salonu Yapılacak

Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve hayırsever

sağlamanın yanında, yararlanmak isteyen vatandaşların ihtiyacına da cevap vereceğini ifade eden Başkan Memduh Büyükkılıç, "Yaklaşık bin metrekarelik bir kullanım alanına sahip olacak olan Engelsiz Spor Salonu'nda; kapalı basketbol, voleybol, hentbol ve tenis sahası, tribün, antrenman salonu, bay bayan soyunma odaları gibi birimler yer alacak. Engelsiz Spor Salonu için kısa süre içinde ihaleye çıkılacak ve yapımına hızla başlanacak" dedi.

Çevre İçin Eğitim Semineri

Park Bahçeler ve Ağaçlandırma Daire

Başkanlığı personeline ağaç ve süs bitkisi dikimi, budanması ve bakımı konusunda eğitim verildi. Eğitimde Kayseri'nin daha güzel ve sağlıklı bir görünüm kazanması için bilinçli bakım konusu ele alındı.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kayseri'yi daha estetik bir görünüme kavuşturmak için çalışmalarına devam ediyor. Bu kapsamda eğitim seminerleri de gerçekleştiriliyor.

Tarım ve Orman İl Müdürlüğü Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı Şube Müdürlüğü tarafından, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Park Bahçeler ve Ağaçlandırma Daire Başkanlığı personeline yönelik, yeşil alanların daha sağlıklı ve estetik görünüme kavuşturulması amacıyla eğitim verildi. Uzman ziraat mühendisleri tarafından verilen seminerde ağaç ve süs bitkisi

dikimi, budanması ve bakımı konularında bilgiler aktarıldı.

Sokak Hayvanlarımızı da Unutmadık

Kayseri Büyükşehir Belediyesi; Coronavirüs salgını sonrası yaşanan süreçte ilçelerde yaşayan sokak hayvanları için yem ve mama desteği veriyor. Bu kapsamda, ilçe belediyeleri ile tarım ve orman müdürlüklerine 6 bin kilogram yem ve mama dağıtıldı.

Kayseri'de şehir merkezindeki farklı bölgelerde kedi, köpek ve kuşların beslenmesi için su, mama ve yem kapları bırakan Büyükşehir Belediyesi, ilçelerde yaşayan sınırsız hayvanlar için de ilçe belediyeleri ile ilçe tarım ve orman müdürlüklerine mama gönderiyor. Büyükşehir Belediyesi, bu kapsamda, ilçelerdeki sokak hayvanlarının beslenmesi için 6 bin kilogram mamayı ilçelere gönderdi. Doğadaki her canlıının yaşam hakkı olduğunu bilen ve bu amaçla çalışmalar yürüten Kayseri Büyükşehir Belediyesi sınırsız hayvanlar için yaptığı çalışmaları artırarak devam ettirecek.

KAYMEK HABERLERİ

Tıp Bayramı Ziyareti

Sanat ve mesleki eğitimde Anadolu'nun markası olan KAYMEK A.Ş. yönetimi Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ı ziyaret ederek, 14 Mart Tıp Bayramı'nı kutladı.

14 Mart Tıp Bayramı nedeniyle Genel Sekreter Yardımcısı Serdar Öztürk, İşletme ve İştirakler Daire Başkanı Oğuzhan Postallı ve KAYMEK A.Ş. yöneticileri; Nöroloji Uzmanı olan Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ı makamında ziyaret etti. Ziyaretten duyduğu memnuniyeti

dile getiren Başkan Memduh Büyükkılıç, 14 Mart Tıp Bayramı'nı kutlayan çalışma arkadaşlarına düşünceli davranışlarından dolayı teşekkür etti.

KAYMEK'ten YKS Semineri

KAYMEK A.Ş. bünyesinde hizmet veren Huzur Çınarı Aile Danışmanlık ve Rehberlik Merkezi, gençleri üniversite sınavına hazırlıyor. Huzur Çınarı tarafından Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) için bilgilendirme seminerleri düzenlendi.

Huzur Çınarı Aile Danışmanlık ve Rehberlik Merkezi tarafından, KAYMEK İlçe Sosyal

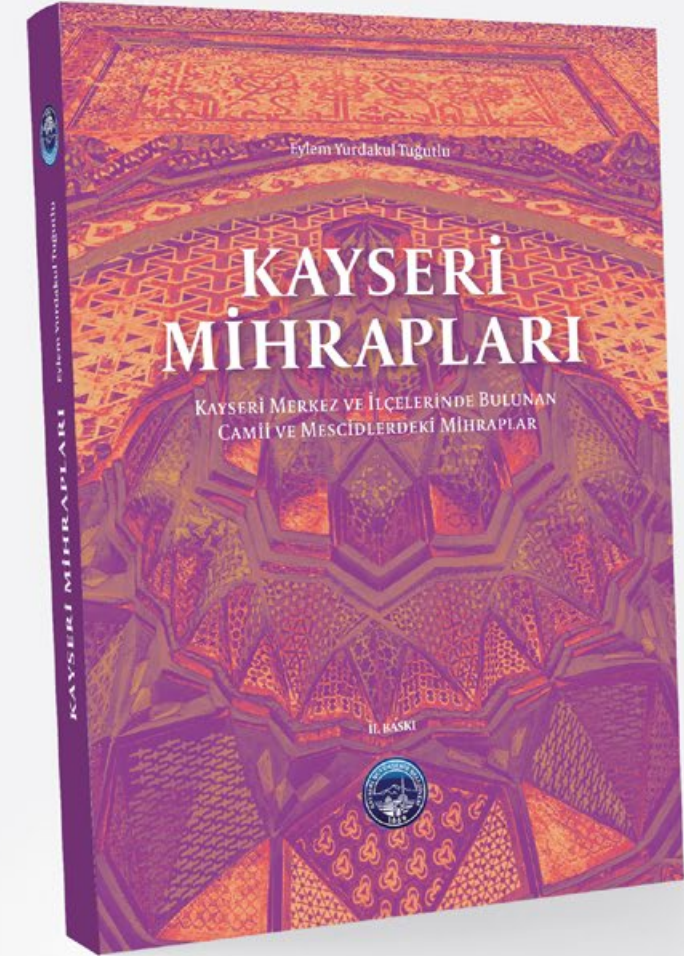
Yaşam Merkezleri'nde üniversite sınavına yönelik seminerler gerçekleştiriliyor. Bu çerçevede Sarioğlan'ın Palas Mahallesi ile Sarioğlan, Tomarza, Sarız, Pınarbaşı, Bünyan, Felahiye ve Develi ilçelerindeki sosyal yaşam merkezlerinde sınav sistemi ile ilgili bilgilendirmeler yapıldı.

Huzur Çınarı tarafından düzenlenen seminerlerde; sınavın içeriği, kaç soru sorulacağı, geleceğin mesleklerine dair bilgilendirmeler ile birlikte motivasyon, zaman yönetimi ve verimli ders çalışma metotları anlatıldı. Düzenlenen seminerlere yaklaşık 2 bin 500 öğrenci katıldı.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları

KAYSERİ MİHRAPLARI OKUYUCUSUYLA BULUŞTU!

SEHİR

KÜTÜPHANESİ

*Kütüphaneler şehri
Kayseri'ye yeni bir
kütüphane...*